

VERSLAG
der
BOEKBEORDEELING

over 1914,

door de Commissiën van „JACHIN”,

onder Redactie van

J. P. TAZELAAR.

HEUSDEN.
A. GEZELLE MEERBURG.
1914.

Prijs 10 cent.
Franco per post 15 cent.

Leden der Commissiën voor de Boekbeoordeeling.

a. De leden van het Hoofdbestuur :

Ds. J. N. LINDEBOOM te *Zutphen*, Voorzitter.
P. ORANJE te *Amsterdam*, 1e Secretaris.
Ds. J. P. TAZELAAR te *Weesp*, 2e Secretaris.
P. KOSTER te *Valthermond*, Penningmeester.
D. MULDER te *Zierikzee*.
PROF. DR. F. W. GROSHEIDE te *Amsterdam*.
A. VERLEUR te *Watergraafsmeer*.

b. De H.H. Predikanten :

Ds. A. DE GEUS te *Lemmer*.
Ds. A. DEN HARTOCH te *Apeldoorn*.
Ds. E. C. B. VAN HERWERDEN te *Rhoon*.
Ds. C. LINDEBOOM te *Amsterdam*.
Ds. D. POL te *Vlissingen*.
Ds. G. RENTING te *Winterswijk*.
Ds. W. SIEDERS te *Vlaardingen*.
Ds. J. A. TAZELAAR te *Lutjegast*.
DR. B. WIELENGA te *Amsterdam*.
Ds. G. WIELENGA te *Zwolle*.

c. H.H. Onderwijzers :

A. BOOT, Hoofd eener school	te <i>Groningen</i> .
J. BUIKEMA, Onderwijzer m. H. A.	» <i>Hoogeveen</i> .
J. A. DELHAAS, Hoofd eener school	» <i>Groningen</i> .
A. JONKMAN,	» <i>Amsterdam</i> .
J. SCHAAP Hz., Dir. eener kweekschool	» <i>Leiden</i> .
C. STAAL Pz. Hoofd eener school	» <i>Tiel</i> .
J. STAAL Pz.	» <i>Aalten</i> .
J. A. G. DE WAAL,	» <i>Kampen</i> .
D. VAN WIJCK,	» <i>De Lier</i> .
J. C. WIRTZ Cz., Districtsschoolopziener	» <i>Groningen</i> .

Elke Commissie bestaat uit 3 personen.

Ieder lid der Commissie ontvangt een exemplaar van de ter beoordeeling ingezonden boekjes, en zendt zijn recensie op het daartoe verstrekte formulier bij den 2den Secretaris in, die daaruit het Verslag der Boekbeoordeeling opstelt.

Een boekje wordt goed- of afgekeurd, al naar gelang er twee of drie stemmen voor of tegen zijn.

Wederom biedt de Gereformeerde Zondagsschoolvereeniging »JACHIN« aan de Zondagsschoolcommissies en besturen het Verslag der Boekbeoordeeling aan.

De Heer G. F. CALLENBACH te *Nijkerk*, de Heer J. M. BREDÉE te *Rotterdam*, de Heer F. P. D'HUY te *Middelburg*, de Heer W. KIRCHNER te *Amsterdam*, MEVR. DE WED. H. J. MONDT VAN DE POLT te 's *Gravenhage*, en de firma A. GEZELLE MEERBURG te *Heusden*, zonden ons welwillend hunne nieuwe uitgaven toe.

Reeds in de maand Mei kwam de eerste zending uit Nijkerk in ons bezit. Met nadruk werd de wensch uitgesproken, dat het Verslag dit jaar toch vroeger dan anders verschijnen mocht. Wij hebben al onze krachten ingespannen, om aan dezen wensch te voldoen. Ten einde eerder gereed te komen, laten wij alle bijwerk, ook zelfs de *Algemeene Beschouwingen*, thans achterwege. Wij bepalen ons geheel tot de hoofdzaak, n.l. de belanghebbenden wegwijs te maken in den overvloed van lectuur, die ook dit jaar aan de markt is gebracht.

Gaarne brengen wij een woord van hulde aan de wakkere Uitgevers voor den moed, die zij aan den dag leggen, door, niettegenstaande de ongunstige tijdsomstandigheden, toch met de aanbieding hunner nieuwe uitgaven ter markt te komen. Dit geldt in het bijzonder den Heer CALLENBACH, die, ondanks den druk der tijden, evenwel zijn *volle* sorteering boekjes aanbiedt. Wij hopen zeer, dat de Zondagsschoolbesturen deze dappere daad op de rechte wijze zullen weten te waardeeren.

Wel is men tegenwoordig in elk opzicht op bezuiniging uit. Wij hoorden zelfs ook al van Zondagsschoolcommissies, die zich hadden voorgenomen, op het Kerstfeest dit jaar geen boekjes uit te deelen. Doch wij hopen, dat het ook in dezen gaan zal als met de Unie-collecte. Sommigen meenden, dat het beter was, deze in dit jaar niet te houden. De tijden waren immers zoo bang. Toch werd de inzameling gedaan. En wat heeft de uitkomst getoond? In menige plaats liep het cijfer dier collecte, inplaats van minder, nog iets hooger dan in vorige jaren. Dat voorbeeld moge al onze Zondagsschoolbesturen aanmoedigen, om ook thans de handen krachtig aan den ploeg te slaan. Bezuiniging is door den nood per tijden op elk gebied onafwijsbare eisch. Ook bij de Kerstfeestviering zal deze eisch zich laten gelden. Nu, o. i. kan het feest veelal wel wat soberder worden ingericht. Doch men zoeke de bezuiniging niet door de verspreiding van Christelijke lectuur na te laten. Liever voere

men dan een nummer van het programma af, dat het stoffelijke betreft. Een Kerstfeestviering zonder boekjes laat zich ter nauwernood meer denken. Geen boekje te ontvangen, zou voor de leerlingen zeker een groote teleurstelling zijn. Gezonde Christelijke lectuur door de kinderen in de gezinnen te brengen, is ook een der belangrijke factoren van het Zondagsschoolwezen. Wij hopen zeer, dat ook in dit jaar de Uitgevers hun uitnemenden arbeid door een ruim debiet beloond mogen zien.

Aan deze Heeren komt voorts een woord van lof toe voor het treffelijke werk, door hen geleverd. Elk jaar doet u meenen, dat nu het fraaiste en het beste is geboden, maar iedere nieuwe verzameling laat de vorige toch weer achter zich.

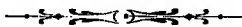
Dit wat den vorm betreft; en wat den inhoud aangaat:

»JACHIN« geeft de voorkeur aan historische boeken en boekjes. Deze bieden degelijke lectuur; waardoor hart en geweten bewerkt en het verstand ontwikkeld wordt. Verdichte verhalen hebben veel minder vormende waarde. Reeds de overtuiging, dat het een ware gebeurtenis is, maakt bij het historisch verhaal terstond een diepen indruk.

Moesten wij naar den eisch onzer beginselen enkele boekjes afkeuren, het verblijdt ons, dat in het Verslag andererzijds ook een toon van milde, niet zelden zelfs van onvoorwaardelijke goedkeuring kon worden aangeslagen.

Moge het Verslag, dat wij het genoeg hebben, bij dezen aan te bieden, door den Heere dienstbaar gesteld worden, ten einde velen steeds meer te overtuigen van de noodzakelijkheid, om toch toe te zien, dat verkeerde lectuur het verstand en gemoed hunner kinderen niet benevele of vergiftige. Omdat wij zoo diep gevoelen, hoezeer verkeerde lectuur op de jeugd verwarrend en verderfelijk werkt, roepen wij met ernstigen aandrang om boekjes, die in overeenstemming zijn met wat onzen kinderen in huis, op school en in de kerk wordt voorgehouden. Moge de Heere daartoe over dezen arbeid zijn zegen gebieden.

Wij komen nu terstond tot de recensies. Zij zijn gerangschikt naar de orde der inzending.

Uitgaven van G. F. GALLENBACH te Nijkerk.

De conditiën van dezen Uitgever zijn bekend. Bij bestellingen van minstens 25 stuks, ook gesorteerd, of tot een bedrag van f10.— wordt de halve prijs berekend.

Op de banden, die den prijs van een boekje met 25 cent verhoogden, wordt geen vermindering verleend. De Uitgever maakt ook van de ban-

den zeer veel werk. Telkens een andere teekening en altijd aanlokkelijk schoon. De gebonden boeken met hun keurige omslagen en gouden titels, doen het oog der jeugdige lezers fonkelen. Ze zijn in één woord prachtig. Zoo'n bandje verdubbelt de waarde van een boek.

Als vorige jaren, heeft de Heer CALLENBACH weer zijn »*Winterbloemen*« in vijf kloeke deelen gratis verkrijgbaar gesteld. Deze zijn alleen te bekomen voor Hoofden van Zondagsscholen. Wie vóór 1 December het formulier ter aanvraag, dat in den Catalogus zich bevindt, met *bijvoeging van 25 cent* voor de portkosten, inzendt, ontvangt ze gratis en franco. Wie na 1 December aanvraagt, vischt achter het net.

De cijfers, die bij de boekjes afgedrukt staan, zijn de nummers uit den catalogus van den Uitgever. Men behoeft dus alleen die cijfers te vermelden.

De met een * gemerkte boekjes zijn dit jaar nieuw verschenen. De andere zijn herdrukken. Deze worden, volgens het besluit der Bestuursvergadering, voortaan niet meer opnieuw beoordeeld. De recensies, vroeger daarvan gegeven, zijn in dit Verslag weder afgedrukt.

Boekjes van 5 cent.

Met geïll. omslag en zwart plaatje.

- (9) **Moeders spreuk.** *Een ware gebeurtenis*, door JOHANNA. Tweede druk. Geïll. omslag in zwartdruk en 1 zwart plaatje. 16 blz. Prijs 5 cent.

Floris Drommers, eenig zoontje eener behoeftige weduwe, wilde gaarne onderwijzer worden, doch terwille van de kosten moest daarvan worden afgezien. Voor zijn leertijd echter ten einde liep, ontmoette hij in gezelschap van andere scholieren, die evenals hij, buiten het dorp woonden, een oud man, die wegens zwakte zijn aangevangen tocht niet kon vervolgen en reeds den nacht onder den blooten hemel had doorgebracht. Floris gaf den uitgeputten grijsaard zijn boterhammen en voorzag hem van water. Later op den dag werd de grijsaard door een aanzienlijk heer van het dorp per rijtuig naar de plaats zijner bestemming gebracht. Aan dezen vertelde de oude man, wat Floris gedaan had. De heer trok zich het lot van Floris aan, die nu toch onderwijzer werd. De spreuk zijner moeder: „Dengenen, die God liefhebben, werken alle dingen mede ten goede”, werd door deze gelukkige uitkomst aan hem bewaarheid.

Dit verhaaltje is verdeeld in 5 hoofdstukken met opschrift. Op taal en stijl is weinig aan te merken. Alleen wijzen we op het verkeerde gebruik van het woordje *erg*. Op blz. 7: „Ik voel me *erg* versterkt”. De uitvoering is netjes.

Dat dit verhaal zich aandient als een *ware* gebeurtenis, is voor ons een aanbeveling.

In de spreuk der moeder, dat dengenen, die God liefhebben, alle dingen medewerken ten goede, is de strekking aan te geven. 't Is in Christelijken toon geschreven en bevat de leering, voor kinderen en volwassenen, dat zij ongelukkigen moeten helpen, en barmhartigheid bewijzen aan ellendigen, waarover de Heere soms op verrassende wijze zijn goedkeuring geeft.

Al mogen wij God niet dienen om loon, toch is de Heere een Belooner dergenen, die naar Zijn Woord handelen en wandelen.

Ook wekt deze geschiedenis op tot Godsvertrouwen, waar de levensomstan-

digheden de toekomst donker zouden doen inzien.

Om zijn goeden inhoud en zijn Christelijke strekking kunnen we dit boekje gerustelijk aanbevelen.

- (11) **De kleine Adolf op het Kerstfeest.** *Een Kerstgeschenkje voor kinderen*, door J. P. v. d. MAAS. Vierde druk. Met geïll. omslag en 1 plaatje in zwartdruk. 15 blz. Prijs 5 cent.

Dit boekje bevat een eenvoudige vertelling der geschiedenis van Christus' geboorte en geeft een voor kinderen verstaanbaar antwoord op de vraag: Is de Heere Jezus ook in uw hart geboren? De bekeering van den kleinen Adolf is wel wat buiten de werkelijkheid om geteekend.

De Schrijver heeft den kindertoon goed getroffen. Toch zou eenige nadere verklaring hier en daar wenschelijk zijn geweest, bv. van de uitdrukking: „God geopenbaard in het vleesch”. Ook hadden wij liever „Heere” dan „Heer” gelezen. Wij kunnen dit werkje overigens van harte aanbevelen. Aardige plaatjes. Flinke, duidelijke letter. Het kan vooral voor de jonge kinderen zeer dienstig zijn.

Boekjes van 7½ cent.

Met geïll. omslag en zwart plaatje.

- (26) **Zwarte Keetje.** *Een verhaal*, door A. J. HOOGENBIRK. Vierde druk. Geïll. omslag. 1 zwart plaatje. 24 blz. Prijs 7½ cent.

Zwarte Keetje is eene wees, de dochter van eenen zeeman, uit medelijden opgevoed door Mie, eene weduwe, die des avonds met oliekoeken op de Nieuwmarkt te Amsterdam staat. Zij is zwart genoemd, omdat hare oogen, heur haar en hare wenkbrauwen zwart zijn, maar ziet zelve altoos helder. Zij ontmoet eenen zeeman, dien ze bestraft om zijn vloeken. De tekst, door haar opgezegd, brengt den man tot nadenken. Hij koopt eenen Bijbel en zoekt vlijtig naar den tekst, dien hij maar niet vinden kan. Hij vindt echter meer: den vrede voor zijn hart. Hij dankt mondeling en, voor hij sterft, schriftelijk Keetje, die door de dame van de Zondagsschool „naar buiten” wordt gebracht om hare ongezondheid. Keetje knapt op, maar Mie kan moeilijk zonder haar. Daarom roept de dame ook haar naar buiten. Zij dient trouw en . . . vindt ook vrede. Na een jaar of vier sterft ze, om voor eeuwig te leven.

In 't voorbijgaan zij gezegd, dat de bekeering van den matroos door middel van het Zondagsschoolmeisje wel wat „afgezaagd” en . . . onwaarschijnlijk is.

De vorm is onderhoudend. In eene eigenaardige frischheid van uitdrukking munt ook dit boekje van den heer HOOGENBIRK uit. O. i. gaat de Schrijver in zijnen ijver, om naar de natuur te teekenen, echter te ver, als hij den matroos (op blz. 8) laat zeggen: „Wel bl. . . ., ja!” en „Och goede. . . .” De kinderen moeten dit zeker al lezende aanvullen? Wij begrijpen niet, dat zulke uitdrukkingen in eenen vienden druk gehandhaafd worden. Hebben vroegere recensenten op die uitroepen niet gewezen, of was de Schrijver niet te overtuigen? Uit paedagogisch oogpunt achten wij blz. 8 (om dit tweetal uitvallen) beslist verwerpelijk.

Dat wij liever „Heere” dan Heer gebruiken, weet de Schrijver.

De strekking is alleszins uitnemend. Een weinig meer diepgang zou geen kwaad kunnen. Doch het is een belangwekkend en leerzaam verhaal.

De omslag van dit boekje trekt aan en het plaatje is sprekend. Gaarne, zij het ook met eenig voorbehoud, bevelen wij Zwarte Keetje aan.

- (30) **Het gebroken vaasje**, door MARIA LAARMAN. Tweede druk. Geïll. omslag en 1 plaatje in zwartdruk. 24 bladz. Prijs 7½ cent.

Ida Hooge komt uit school, speelt met de kat en breekt daarbij een vaasje. Als zij hare schuld stellig ontkent, meent de moeder, dat het dienstmeisje het gedaan heeft, en jaagt deze als eene leugenaarster weg. Het dochttertje bekent later, veel later hare schuld. In eene erge koorts brengt Ida zelf ijrende hare leugen aan het licht en de moeder heeft nog eenigszins gelegenheid, goed te maken, wat ze tegen het dienstmeisje misdeed.

Heel aardig verteld; de gevallen zijn zeer wel mogelijk; taal en zinsbouw zijn goed; omslag en plaatje zelfs keurig; flinke letter. Ook in dit boekje wordt gedurig „Heer” voor Heere gebruikt. De strekking is het oude, welbekende thema: „Al is de leugen nog zoo snel, de waarheid achterhaalt haar wel”.

Beter had moeten uitkomen: *liegen is zonde*, niet slechts tegen de menschen, maar *allereerst tegen God*. Als Ida hare schuld voor hare moeder belijdt, wordt door deze met geen enkel woord er op gewezen, dat wij onze zonden bovenal voor God moeten belijden. Dit achten wij een gebrek. Ook is het aan bedenking onderhevig, dat de deugd hier weer zoo met tijdelijke zegeningen wordt beloond. En den Kerstboom hadden wij liever niet ontmoet. Nochtans, aangezien verschillende belangrijke motieven op voor kinderen bevattelijke wijze worden uitgewerkt, b.v. dat de waarheid over de leugen zegepraalt, dat men niet lichtelijk iemand veroordeelen mag, kunnen wij dit boekje wel aanbevelen.

- (33) **De jonge zwerveling**. *Een Kerstverhaal*, door P. A. SPARENBURG JR. Tweede druk. Met geïll. omslag en 1 zwart plaatje. 24 blz. Prijs 7½ cent.

Het bekende kermiswagen-thema!

Een jongen uit een kermiswagen, die er met negotie op uitgaat, wordt door een sneeuwbuï overvallen. Door koude en honger bevangen, valt hij in slaap en zou in de sneeuw den dood gevonden hebben, indien niet een huiswaarts keerende boer hem gevonden had. Deze, die met zijn gezin God vrees, verpleegt den jongen liefderijk en houdt hem bij zich, na vele vruchteloze onderzoekingen naar den vader. Kees — zoo heette de arme zwerveling — is daarmee zeer in zijn schik, daar hij door zijn vader mishandeld werd. Van zijn overleden moeder, die hem in de vreeze Gods opvoedde, heeft hij de eerste beginselen der waarheid geleerd, waarin hij bij boer Jochems nader onderwezen wordt. De vader van Kees, die zijn zoon dood waant, breekt in bij den boer, die zijn kind opnam. Hij wordt gevat. Vader en zoon ontmoeten elkaar. De vader wordt door den boer ernstig over zijn zonden onderhouden, met het gevolg, dat hij tot oprechte schuldbelijdenis en tot een ander leven komt, waarna hij voortaan met zijn zoon bij den boer blijft.

Ofschoon de inhoud van dit verhaaltje ons niet bijzonder belangrijk toeschijnt, en we te vergeefs een antwoord zoeken op de vraag, wat toch wel de strekking mag zijn, kunnen we het wel aanbevelen voor onze Zondagsscholen.

De inhoud is goed, ook wat het Christelijk element aangaat, maar . . . de feiten zijn haast *al* te mooi. 't Loopt als van een leien dakje en de naastenliefde van den boer, die niet alleen den zoon, maar ook den vader bij zich houdt, is zeer voorbeeldig.

Toch is het een aardig verhaal, dat zeker de nieuwsgierigheid der jonge lezers zal boeien. En het bezit zeer goede hoedanigheden. De bekeering van den vader van Kees geschiedt geleidelijk en is overeenkomstig de Schrift. De verzoening door Christus en de beteekenis van het Kerstfeest komen goed tot haar recht. Tevens wil het in het licht stellen de liefde Gods, betoond in de zending van zijn eeniggeboren Zoon. Het doet zien de waarheid van het Woord der Schrift, dat „een *vegelijk*, die in Hem gelooft, niet zal verderven, maar het

eeuwige leven hebben." Deze strekking verdient aanbeveling.

Het plaatje op den omslag is niet mooi.

Het boekje is netjes uitgevoerd. 't Verhaal is verdeeld in 4 hoofdstukken zonder opschriften, maar met teksten als motto's er boven.

De stijl is vloeiend, de letter helder; voor 7½ cent wordt hier een lief boekje geleverd, dat wij gerustelijk kunnen aanbevelen.

Boekjes van 10 cent.

Met geïll. omslag en een plaatje.

- (42) **De vergeten Schildwacht.** *Een vertelling*, door A. J. HOOGENBIRK. Derde druk. Geïll. omslag in zwartdruk en 1 zwart plaatje. 32 bldz. Prijs 10 cent.

In den revolutietijd liet zich een Fransche boerenknecht, belust op avontuur, verleiden, dienst te nemen bij het groote leger. Met een detachement werd hij naar West-Indië gezonden, waar het schip het anker wierp voor het eiland St. Pierre. Toen onverwacht de bezetting het eiland verliet en hij juist op schildwacht stond, vergat men hem af te lossen. Zoodoende bleef hij tegen wil en dank op het eenzame visscherseiland, waar hij huwde en niet alleen tot zekeren welstand, maar ook tot de kennis der waarheid kwam en in den Heere Jezus zijnen Heiland vond. Ongeveer 12 jaar later werd het eiland door Fransche oorlogsschepen bezocht. Zoodra hij dit vernam, trok hij ijlings zijn soldatenpak aan en bezette den post, waarvan men vergeten had, hem af te lossen. Men verstaat, hoe vermakelijk het geval werd gevonden. Onze gewezen militair veranderde nu niet meer van woonplaats.

Dit boekje ziet er keurig uit. Zeer helder van druk.

Met de perspectief staat het eerste plaatje niet op goeden voet. De soldaten, die daar opklimmen van het strand, zijn dwergen, vergeleken bij den krijgsknecht, die op post staat.

De wonderbare leidingen Gods die dezen jongeling zeer ver weg brachten om hem nabij den Heere te brengen, komen in deze geschiedenis treffend aan het licht.

Het boekje eindigt met het bekende woord van den Spreukendichter: „Het hart des menschen overdenkt zijnen weg, maar de Heere stuurt zijnen gang.” Hiermede is ook de strekking aangewezen.

Tot den soldaat, die tot nu toe zonder God geleefd heeft, wordt gezegd: „Hij heeft u al liefgehad, vóór gij 't wist en zijnen eeniggeboren Zoon overgegeven, opdat gij zoudt behouden worden.” Deze woorden, in het verband, waar ze voorkomen, rieken naar algemeene verzoening. „Na zijne bekeering waren ze van pas geweest: nu komen ze te vroeg. Dat de uitdrukking: „Hij verwenschte den korporaal, die hem vergat” zonder eenige afkeuring voorkomt, kunnen wij niet goedkeuren.

Overigens wel eene aardige vertelling, die zeer goed kan worden aanbevolen.

- (45) **Jan's misdrijf**, door JOHANNA. Tweede druk. Geïll. omslag, en 1 zwart plaatje, 32 bldz. Prijs 10 cents.

Een jongen uit een arm, doch Christelijk gezin, maakt zich schuldig aan eene leugen. Gewoonlijk kent hij zijn versje voor de Zondagsschool goed, maar eens als hij verzuimd heeft, het te leeren, tracht hij door een leugen zijnen onderwijzer te misleiden. Om eene verkeerde daad te verbergen, spreekt hij later weer onwaarheid. De gevolgen zijner handeling en het lezen van Psalm 34 aan het ziekbed zijner moeder, brengen hem tot hartelijk berouw van zijn misdrijf. Hij zoekt en vindt vergeving bij God en bij zijne ouders, en geeft in het vervolg

blijk van vernieuwing des harten.

Dit boekje bespreekt wel een bekend thema, doch de frissche behandeling, de lessen van kostelijke strekking en de ernstige waarschuwing tegen een jammerlijk kwaad, dat, helaas, maar al te dikwijls onder de kinderen voorkomt, maken het alleszins aanbevelenswaardig. De strekking van dit verhaal is: aanschouwelijk voor te stellen het woord van Ps. 34 : 17 : „Het aangezicht des Heeren is tegen degenen, die kwaad doen”, en ook wat Ps. 32 : 1 zegt: „Welgelukzalig is hij, wiens overtreding vergeven, wiens zonde bedekt is.” De telkens zoo te pas bijgebrachte psalmverzen en teksten verhoogen de waarde van den inhoud zeer. Dat nergens gewezen wordt op de noodzakelijkheid van eenen Borg en Middelaar, achten wij een groote leemte. De naam van den Heiland wordt zelfs niet genoemd, dan alleen in de uitdrukking, dat zijne zonden om Christus' wil vergeven mochten worden. Deze schaduwzijde doet ons evenwel de lichtzijde van dit werkje niet uit het oog verliezen. Het is een keurig boekje, dat om zijnen Christelijken geest, levendigen verhaaltrant, en nette uitvoering, die den uitgever alle eere aandoet, vrijmoedig door „Jachin” wordt aanbevolen.

Boekjes van 12½ cent.

Met geïll. omslag en een gekleurd plaatje.

(* 60) „Evert Brand” of „Aan den Buitendijk”, door CONSTANT. Geïll. omslag. 1 plaatje. 16 bldz. Prijs 12½ ct.

Een middelmatig verhaaltje, dat ons weinig bevalt.

Evert Brand kan behoorlijk lezen; zijn onderwijzer wil hem „meester” laten worden; daarin heeft hij geen zin; hij wil dominé, of nog liever zendeling worden. Dat raakt bekend en hij wordt er een beetje mee geplaagd. Op een keer laat hij zich verleiden, een appel op te eten, waarvan hij weet, dat deze gestolen is. 's Nachts heeft hij een naren droom; den volgenden dag moet hij vader helpen appels schudden. Hij laat zich weer door zijn vriend verleiden, nu om zes appels achter te houden. Maar zijn geweten begint te spreken, vooral door het schrijvoorbeeld: „Wie eens steelt, is altijd een dief.” Hij schrijft slecht, moet nablijven, durft niet naar huis gaan; brengt heel de buurt daardoor op stelten; komt eindelijk thuis, bekent zijn misdaad en wordt geen zendeling.

Het eerste hoofdstuk had bijna geheel weg kunnen blijven, want voor het verhaal is het volstrekt niet nodig, met heel de buurt kennis te maken. De Schrijver of Schrijfster is veel te veel zelf aan 't woord; we hebben hier meest te doen met „lijdende voorwerpen”.

De bedoeling schijnt te zijn, dat men niet juist dominé of zendeling behoeft te worden, om God te dienen; men kan dit doen in ieder beroep.

Dat Evert na zijn diefstal eindelijk naar huis gaat, komt niet, omdat hij gevoelt tegen God gezondigd te hebben, maar omdat vader en moeder zoo ongerust zullen zijn.

Alleen de moeder redt de positie door op te geven, wat er dien avond gelezen moet worden. Had vader Evert niet moeten straffen voor zijn appelen diefstal? Naar de grootte en den prijs te oordeelen, is het boekje bestemd voor de jongste leerlingen, maar er komt zooveel in voor, dat bij dien leeftijd niet behoort. (Bijv. pag. 5). De Auteur wilde beschrijven, maar slaagde daarin niet. Er is niets pakkends of overtuigends in. Kwaad zullen de kinderen er niet uit leeren; maar er zijn veel betere boekjes. Ook de stijl laat soms te wenschen over, (blz. 13).

De plaatjes zijn heel mooi en de druk is helder, dit is alles, zooals men het maar wenschen kan. Doch om den zwakken inhoud kunnen wij het slechts matig aanbevelen.

- (76) **De geit van Japie.** Een verhaal door P. A. SPARENBURG Jr. Tweede druk. Geïll. omslag en 1 gekleurd plaatje. 16 bladz. Prijs 12½ cent.

Japie komt met z'n vader voor 't eerst op de Utrechtsche markt en ziet daar mooie geiten. Graag zou hij ook zoo een beestje hebben, maar ze kosten te veel geld. Hij gaat nu met behulp van vader en moeder er voor sparen, heeft eindelijk drie gulden bijeen en verheugt zich reeds bij voorbaat in het bezit van het geitje. Maar als zijn moeder ziek wordt, besteedt hij al het geld voor versterkende middelen; de burgemeester hoort hiervan en geeft als belooning den knaap een fraaie geit ten geschenke.

Kinderen zullen deze zeer eenvoudige vertelling gaarne lezen. De mooie omslag zal dadelijk bij de kleintjes het verlangen wekken, dit boekje in handen te mogen nemen. Ook het plaatje is bijzonder goed geslaagd. Dat het 50 gebod een gebod is *met een belofte*, wenscht de Auteur blijkbaar in 't licht te stellen. Daarin heeft hij gelijk, maar toch is het beginsel hier niet zuiver. Veel meer nadruk had er op moeten vallen, dat gehoorzamen *kinderPLICHT*, om Godswil is. Omdat God het gebiedt, moeten de kinderen hun ouders liefhebben. Jammer is het bovendien, dat de Schrijver het noodig oordeelde, om de „deugd” weer zoo spoedig te laten beloonen. 't Is te vreezen, dat de jonge lezers en lezeressen een verkeerde toepassing zullen maken, en dientengevolge meer dan goed is, de verwachting zullen gaan koesteren, dat ook zij, als ze *iets* afstaan, dadelijk daarop niet geestelijk, maar stoffelijk een dubbelen zegen zullen terugontvangen. Daarom bevredigt dit boekje ons niet geheel.

Specifiek Christelijks zit er niet veel in. En in zijn overleggingen en besluiten lijkt Japie meer op een jongen van zestien, dan op een knaap van acht jaar.

Al willen wij gaarne, dat kinderlectuur hooger staat, dan die welke hier wordt geboden, de strekking van het verhaal is toch goed. Daarom kunnen wij het boekske matig aanbevelen.

- * (78) **De prijs van Cor van Oven,** door C. v. D. VECHT. Geïll. omslag. 1 gekleurd plaatje. 16 bladz. Prijs 12½ ct.

De kleine Cornelis van Oven doet mee aan een wedstrijd met prijsraadsels, vindt de oplossing, zendt ze in, maar onderteekent die inzending in plaats van met Cor van Oven, zooals hij altijd wordt genoemd, met *Corrie*, zoodat de redactie van de Raadselkrant hem een pop zendt, denkende, dat hij een meisje is. Teleurstelling begrijpelijk. Cor had zoo graag een bouwdoos willen hebben. Maar, eigen schuld. Toch krijgt Cor op St. Nicolaas van Pa nog een bouwdocs en de gewonnen pop wordt cadeau gedaan aan een klein nichtje.

Goed geschreven, kinderlijk verteld, echt voor de kleine kleuters. Jammer, dat het verhaal geen godsdienstig karakter vertoont. De inhoud is vrij onbeduidend. En een strekking heeft het niet of hoogstens deze, dat een jongen tegenover vreemden zijn naam niet moet verbasteren.

Hoewel het boekje uitmunt boven het genre, waarin de brave-Hendrik-vroomheid den boventoon voert, is het toch als een gebrek aan te merken, dat het geloof hier en daar er eenvoudig bijgehaald wordt en zich alleen op tijdelijke zaken richt. Matig aanbevelen.

Boekjes van 15 cent.

Met geïll. omslag en een plaatje in kleurendruk.

- * (84) **Uit het Jongensleven,** door CORNELIS. Geïll. omslag. 1 gekleurd plaatje. 24 blz. Prijs 15 ct. Bekroond door de Nederl. Zondagsschool-Vereeniging.

Heintje Hoogeveen is „een flinke jongen, met heldere oogen, een helder hoofd, vroolijk, opgeruimd van aard en vlug als water.” Een leelijk gebrek: hij wil graag den baas spelen. Daartoe verzint hij allerlei spelletjes, waarbij hij uit den aard der zaak toelichting en leiding moet geven, zoodat hij dan vanzelf de man is. Die spelletjes zijn echter veeltijds te wild, zoodat ze door verbod en straf worden gevolgd. Den boschwachter en den bovenmeester rekent hij daarom niet tot zijn vrienden. Maar de bovenmeester was hem toch de baas door zijn echt paedagogischen tact. Heintje's moeder was arm, en trok hem uit pure armoede een lange broek aan met wijde pijpen. Dat was wat op school! Voor Heintje een kruis en toch ten zegen onder de verstandige leiding van den Christelijken bovenmeester.

Een echt stukje jongensleven. In huis of in school, op de speelplaats of in 't bosch: 't leeft alles, 't leeft echt. De groote menschen; de meester, de moeder en de boschbaas zijn flinke, Christelijke lieden met karakters, zooals groote menschen behooren te hebben, zullen ze voor een jongen idealen zijn.

De jongens zijn echte jongens, precies onze gewone ondeugende jongens, met een enkelen gemeenert er onder. Zooals de werkelijkheid is. Ten slotte dat tooneeltje onder vier oogen: de meester en Heintje. Dat is eenig. „Als je zóó de gaven misbruikt, die de Heer je schonk, dan ben je niet waard, dat je ze bezit. Dan kon de Heer, om het eens heel eenvoudig te zeggen, wel eens spijt krijgen, dat Hij ze aan jou geschonken had.” In dit woord van den paedagoog ligt de strekking van het verhaal.

Gezellig verteld. Met aardige opmerkingen doorvlochten. Hier en daar de jongenstaal wat al te levendig weergegeven: „broekie, zal ie”, enz. Voorts is alles heel gewoon. Een hoofdgebeurtenis ontbreekt.

De strekking zal wel zijn: een opwekking, om zich niet op den voorgrond te plaatsen, niet altijd en overal de eerste te willen zijn, maar stil en gewillig zich te laten regeeren en zich gelukkig en tevreden te gevoelen op de plaats en in de omstandigheden, waarop en waarin men gebracht wordt.

Het godsdienstige element is niet sterk. Meesters toespraak tot Heintje kon wel wat pittiger zijn geweest. 't Is voor jongens een kostelijk gerechtje, dat hier wordt geboden. Maar de Schrijver had iets milder moeten zijn met het Evangeliezout. Dit verhindert ons evenwel niet, het hartelijk aan te bevelen.

* (101) **Mineke's vierkante Stuiver**, door E. PALMA. Geïll. omslag. 1 gekl. plaatje. 24 blz. Prijs 15 ct.

Als Mineke en zus uit school komen, blijkt, dat ze een broertje gekregen hebben. Vader geeft aan elk een vierkant stuivertje, dat door zus wordt uitgegeven, maar door Mineke, ondanks allerlei verzoeking, wordt bewaard. Moeder sterft. Als kleine broer gedoopt wordt, werpt Mineke haar stuivertje in 't kerkzakje. 't Is wel wat heel braaf van Mineke (en daarom wat onnatuurlijk), dat zij haar stuiver ten slotte offert voor de kerk. Er is getracht den vorm kinderlijk te houden en voor kleine kinderen geschikt te doen zijn. Zoo hier en daar is dat tamelijk goed gelukt, maar eensklaps valt de Auteur uit haar rol en komen er woorden en uitdrukkingen, die bij kindertaal heelemaal niet passen. Maar de verhaaltrant is levendig en de toon treffend.

Met de 4e naamvals-n schijnt de Schrijfster op gespannen voet te staan.

Ze gebruikt die afwisselend wel en niet. Daarin moet men consequent zijn. 24 blz. vol te schrijven met iets zóó onbeduidends als dit verhaaltje, is een heele kunst, maar een kunst, om welke men de Schrijfster niet benijdbaar zal achten.

En dit is het ergste nog niet. De wijze, waarop in dit boekje over den doop gesproken wordt (zie blz. 18 en 19), is voor Gereformeerden beslist onaannemelijk.

Het gebruik van de uitdrukking „de lieve Heer” hindert telkens.

En het slot van 't boekje doet de deur dicht: „Want gelijk met het mooie,

nieuwe, *lieve* stuivertje, had Mineke heel haar hartje mee in 't zakje gestopt, haar dankbaar *hartje* gegeven! En daarom, daarom alleen zag de Heer die vierkante stuiver aan, alsof 't minstens een gouden tientje was."

Heel de inhoud van dit boekje is ons te slap, te water en melkachtig. Daarom kunnen wij het niet aanbevelen.

- * (104) **Een kerkdienst op straat.** *Een verhaal uit den Franschen tijd*, door SALVAFAMA. Geïll. omslag in kleuren. Een gekleurd plaatje. 23 bladz. Prijs 15 cent.

In een dorp van Pommeren komen in 1806 een Fransche officier en 30 soldaten aan. Zij worden vriendelijk ontvangen en zullen ingekwartierd worden. Maar onverwachts dagen visschers uit een ander dorp op en vallen op de Franschen aan. Allen worden gevangen genomen en sommigen gewond. De Franschen willen zich hierover den volgenden dag wreken. De Burgemeester, de Secretaris en twee Schepenen zullen daartoe worden doodgeschoten. De predikant van het dorp treedt echter voor hen op en bewijst, dat de vier veroordeelden hun plicht hebben gedaan. Hij biedt aan, om in hun plaats te sterven. Getroffen door deze zelfopofferende liefde, geeft de officier bevel, om weg te rijden en allen blijven ongedeerd. Groot is de blijdschap en de dankbaarheid der geredden. In stee van in de kerk, houdt de Dominé voor de verkregen verlossing een dankstond op de straat.

De vorm van dit verhaal is maar sobertjes. Zoo de echte leeslesjestoon. Hier en daar zondigt de Schrijver zelfs tegen de allereerste beginselen van de taal, bv. in één zin een verleden en tegenwoordigen tijd, onder aan pag. 5. En dan „enormiteiten” als boven aan pag. 14: „Eindelijk werd het, evenals alle andere avonden, bedtijd!” Groote kinderen met eenigen smaak zullen de taal bij lange na niet mooi vinden en zelfs neiging tot corrigeren bij zich voelen opkomen. Dat is jammer, want de strekking van dit verhaal is uitnemend. Ze staat op pag. 23: „Hij (nl. Ds. Dankwarth) had dien morgen met daden een heerlijke uitlegging en toelichting gegeven, van hetgeen de Heere Jezus in den Paaschnacht vóór zijn lijden tot zijne discipelen zeide: Niemand heeft meer liefde dan deze, dat iemand zijn leven zette voor zijne vrienden.”

Maar waarom niet méér gewezen op den Heere Jezus, die zijn leven niet *aanbood*, doch *gaf*; niet voor zijn vrienden, maar voor zijn vijanden?

Ondanks de gemaakte opmerkingen, kunnen wij dit verhaal voor jongere kinderen wel aanbevelen.

Boekjes van 20 cent.

Met geïll. omslag een gekleurd plaatje en pentteekeningen tusschen den tekst, of met twee gekleurde plaatjes.

- * (114) **Boven bidden, boven denken.** *Een waar verhaal*, door JOHANNA. 2 gekl. plaatjes. 4 pentteekeningen tusschen den tekst. 40 bladz. Prijs 20 cent.

Bange dagen doorleefde een visschersgezin, toen de man en vader naar zee ging en zijn talrijk kroost zonder middelen van bestaan moest achterlaten, terwijl bovendien de moeder op het ziekbed uitgestrekt lag. Toen de nood op het hoogst was geklommen, kwam er uitkomst. In den bakkerswinkel werd geen brood meer geleverd zonder betaling. De jonge juffrouw Aletta Lindemans, die juist in den winkel kwam, zag het dochttertje van den visscher bedroefd heengaan, informeerde naar haar adres en deelde alles mede aan haar moeder, eene rijke weduwe, die nu de zorg voor het behoeftig gezin op zich nam. De vrouw herstelde, en bij de terugkomst van den visscher was aller hart gestemd tot dank aan God, Die boven bidden en denken alles wel gemaakt had.

Het verhaal is verdeeld in 7 hoofdstukken met opschrift. De plaatjes hebben een onderschrift: de kleinere vignettes tusschen den tekst spreken duidelijk. Taal en stijl zijn over 't algemeen goed verzorgd. De tekst, waarmede het oudste dochtertje haar vader bij zijn heengaan troostte, drukt wel de hoofdstrekking van het boekje uit: „Dengenen, die God lief hebben, werken alle dingen mede ten goede.”

Ofschoon de uitwerking van dit thema hier en daar niet nalaten zal te treffen, is de strekking eenzijdig. Niet altijd wordt de armoede zoo spoedig en zoo rijkelijk geholpen. Maar als ware geschiedenis, nemen we het verhaal gaarne aan. De armenzorg, die in dit boekje zoo boeiend beschreven wordt, is voor Gereformeerden de ware niet. Van den dienst der diakenen, door God ingesteld, wordt geheel gezweven. Toch is dit ons hoofdbezwaar nog niet. Erger is, dat wel van geloof en vertrouwen, van liefde Gods en van goede Christenen, doch niet van den weg der verlossing in Christus, niet van zonde en genade wordt gesproken. En dat, terwijl het verhaal daartoe gedurig zoo uitnemende gelegenheid bood, hv. bij het ziek- en sterfbed van Dientje. Van daar dat dit boekje niet geschikt is om rechte zelfkennis te kweeken, veel-er bevordert het een Christendom van zelfvoldaanheid.

Onze aanbeveling kan hierom slechts matig zijn.

(120) **Wat den toorn stilde.** Een Kerstverhaal uit den vreemde naverteld, door JOHANNA. Tweede druk. Geill omslag, één gekleurd en één zwart plaatje, 40 bldz. Prijs 20 ct.

Meta, het dochtertje van den vrijwillig werkeloozen (stakenden) fabrieksarbeider Wissels, wordt, terugkeerende van hare Zondagsschoolonderwijzeres, bij wie ze Kerstliederen zong, getroffen in de oogen door de zweep van den arrenden zoon des fabrikants, Albert. Wissels is buiten zich zelven van woede en dreigt den vader en den zoon met schrikkelijke wraakneming. Eene poging om deze bedreiging te volvoeren, mislukt: Albert gaat niet zingen op het Weldadigheidsconcert, maar begeeft zich naar het lijdende meisje, dat blind scheen te zullen worden, maar . . . de oogen behoudt. Voor haar zingt hij; naar haar luistert hij; uit haren mond hoort hij en hooren ook de beide ouders het Kerstevangelie. Daar wordt vrede gesloten en de booze geest van wraak en wrok en ontevredenheid op de vlucht gejaagd. Blijder, dan tevoren, vierten de twee familiën Kerstfeest en weldra wordt onder gunstige en vriendelijke verhoudingen het werk in de fabriek hervat.

De uitdrukking: „Misschien zingt ge nog veel mooier,” enz. is in den mond van de Zondagsschooljuffrouw misplaatst. Deze spreekt immers ernstig en liefderijk en kan en mag niet verwachten, dat A., na 't hooren van wat hij, zij 't ook onopzettelijk, misdreef, nog tot zingen genegen zou zijn.

Dit strijdt met eene goede psychologie. Ook is de rethoriek van den kleinen Albert wat onnatuurlijk.

Het uiterlijk van dit boekje is goed verzorgd. Flinke letter. Wat de illustraties betreft, moeten wij opmerken, dat Albert op het plaatje niet op een knaap van 15 jaren lijkt.

De inhoud dezer geschiedenis staat in verband met onzen tijd: stakingen zijn immers aan de orde van den dag! Dit te pas brengen van de sociale kwestie in de lectuur voor de jeugd heeft zeker zijne goede zijde, als de Auteur het maar doet met juiste verdeling der licht- en schaduwpartijen. Een der recensenten oordeelde, dat in dit verhaal te eenzijdig een gunstig licht valt op den patroon. Eerste eisch is, als de Schrijver meent op dit terrein zich te moeten begeven, dat de stukken op het bord zuiver gezet worden.

De strekking is goed, hoewel wij ons niet ontveinden kunnen, dat de juiste beteekenis van de *zonde tegen God* wat te ver naar den achtergrond gedrongen,

en, daarmede in verband, de bekeering niet vrij van oppervlakkigheid is.

Als eene schoone guirlande, die het onstuimig tafereel van den toorn vriendelijk omkranst en verzacht, komt in dit verhaal de Kerstgeschiedenis voor.

Duidelijk treedt hier ook in het licht, dat Gods wegen niet zijn als onze wegen. Noch Meta, noch Albert konden ten uitvoer brengen, wat zij zich hadden voorgesteld. Evenwel was het einde voor beiden gezegend.

De gemaakte opmerkingen verhinderen ons echter niet, dit boeiende verhaal aan te bevelen.

* (123) **De laatste keer**, door J. L. F. DE LIEFDE. Geïll. gekl. omsl. 2 plaatjes en 5 penteekeningen. 40 blz. Prijs 20 cent.

Antje is een meisje, dat altijd maar half doet, wat haar gezegd wordt. Zij naait voor haar kleine broertje een knikkerzakje; doch zoo gauw, gauw, dat als de knikers er goed en wel in zijn, en broer er mee over straat rent, de heele ondernaad van het zakje barst, met begrijpelijke gevolgen. Zij gaat met haar kleine zusje uit, en zal goed op haar passen, maar laat haar onverzorgd wegloupen. De kleine zus komt onder een auto, doch wordt, wonder boven wonder, nog gespaard. Dit voorval grijpt Antje echter zoo aan, dat zij van hare kwaal genezen wordt. Voor *den laatste keer* was zij zoo onachtzaam geweest.

Zeer onderhoudend verteld. Dat kinderleven is aardig geteekend. Echt gezellig en bijzonder vriendelijk. De kindertaal, goed weergegeven. Hier en daar te getrouw. Vandaar: in *de schoonmaak*, blz. 13; *staan te drogen* (voor drogen), blz. 13; *waschten* (voor wieschen), blz. 26; *erg dicht*, blz. 28, en *erg toe*, blz. 29.

De prentjes zijn werkelijk alleraardigst, zelfs met expressie er in.

Er zijn zeer goede eigenschappen in dit boekje, b.v. dat de moeder, die blijkbaar haar kinderen innig liefheeft, den moed bezit, om haar jongetje geen cent voor knikers te geven, omdat zij hem niet missen kan; alsmede, dat zij haar dochtertje getrouw en met ernst, maar tevens liefderijk vermaant. Ook, dat Antje weigert, haar schuld te verzwijgen en veeleer behoefte heeft, eerlijk aan haar moeder te vertellen, hoe verkeerd ze heeft gehandeld en hoezeer haar verkeerd gedrag haar smart.

Maar: „Lieve Heer, wilt U mij een beter meisje maken”, zoo'n gebed herinnert aan den water- en melktijd. Besef van schuld voor God, van noodzakelijkheid van vergeving door het bloed des kruises; een besef, dat toch waarlijk aan een kinderleven niet vreemd behoef te wezen, wordt gemist. Het godsdienstig element is zwak. Dit gebrek is oorzaak, dat we het praedicaat „van harte” aan onze aanbeveling moeten onthouden, een bijvoeging, die dit boekje anderszins ten volle verdienen zou.

* (130) **De jonge hotelbediende**, door P. A. SPARENBURG JR. Geïll. omslag, twee plaatjes, 4 penteekeningen, 40 blz. Prijs 20 ct.

Een schoenpoetser helpt zijn moeder den kost verdienen. Hij poetst schoenen voor een bijzonder spraakzamen heer, wordt door dezen geholpen aan een betrekking als piccolo in een hotel; wordt daar geplaagd door de kelners; de eigenaar beschermt hem; hij krijgt van een oude dame f100; en gevoelt zich heel gelukkig.

Eenerzijds boeit dit verhaal door eenvoud. In veel opzichten is het verloop natuurlijk geschetst. Bescheidenheid, trouw en eerlijkheid worden aangeprezen. 't Leert Gods voorzienigheid ook in de kleinste bijzonderheden van het leven opmerken. 't Gegeven in dit verhaal is heel eenvoudig en toch boeiend.

De jeugdige hotelbediende wordt al te idealistisch geteekend. Er ontbreekt aan het joggie zowat niets. Ook redeneert de Schrijver wat veel door allerlei opmerkingen te maken. Overigens wel aan te bevelen.

Boekjes van 25 cent.

Met geïll. omslag, een gekleurd plaatje en penteekeningen tusschen den tekst.

- (141) **Dubbel weergekregen.** Een verhaal door A. J. HOOGENBIRK. Derd druk. Met geïll. omslag en twee plaatjes in kleurendruk. 48 bladz. Prijs 25 cent.

Een ongeloovig gezin vertrekt naar Amerika, om meer geld te verdienen. Het ondervindt evenwel slechts tegenspoed. De man sterft en de weduwe blijft met drie kinderen in kommervolle omstandigheden achter. In dien weg van druk leidt de Heere haar tot Zijn Woord, zoodat zij den weg des levens leert kennen. Eene zelfverloochende daad, waardoor zij zichzelf berooft, om een ander uit oogenblikkelijken nood te redden, wordt haar later dubbel wedervergolden. Na de jaren van druk komen betere tijden, doch haar grootste vreugde blijft het, dat zij den Heere heeft leeren kennen en Hem met haar gezin mag dienen.

Dit boekje kan vrijmoedig aan kinderen van 9 à 10 jaar worden uitgereikt, doch ook ouderen zullen het nog met genoegen lezen. Het is een levendige en boeiende vertelling. De hoofdstrekking wordt op bladz. 10 aldus omschreven: dat de Bijbel waarheid spreekt, die zegt, dat het dwaas is op den mensch of op geld en goed zijn vertrouwen te stellen, maar ook, dat hij welgelukzalig is, die op den Heere vertrouwt. Leerzame opmerkingen zijn daarbij hier en daar ingevlochten, als bv. dat het niet *natuurlijk* is, als wij Gode dankbaar zijn voor zijn gunstbewijzen, en hoe het in „tegenspoed geduldig” vaak nog gemakkelijker gaat, dan het „in voorspoed dankbaar” (blz. 41 en 42); hoe alle gaven en talenten van God ons toekomen (blz. 46) enz. Een verhaal met zulk een uitnemende en echt Christelijke strekking blijft nieuw en belangrijk, ook als het in herdruk komt.

De edelmoedige daad der weduwe ligt o. i. op de grens van het geoorloofde, wjl zij haar eigen gezin er door tekort doet. Voorts worden „Heer” en „Heere” hier beide gebezigd.

Wat den vorm aangaat, komt den uitgever alle eer toe. Met warmte aanbevolen.

- * (144) **Het mooie beeldje,** door JOHANNA. Geïll. gekl. omsl. 1 gekleurd en 1 zwart plaatje. 4 penteekeningen tusschen den tekst. 47 blz. Prijs 25 cent.

Dit is een der beste werkjes uit de rijke serie kinderboekjes, die de Heer Callenbach dit najaar aanbiedt.

Een verhaal uit de kinderwereld. Hoofdpersoon is Beppe; met Otto en Annie koopt zij bij gelegenheid van de koperen bruiloft hunner ouders een mooi beeldje. Beppe, die ziek geweest en aanvankelijk weer hersteld is, werpt met een bal, per ongeluk tegen het beeldje aan, tengevolge waarvan zij er het kopje afwerpt. Zij dwingt echter haar broertje en zusje er niets van tegen moeder te zeggen. Een verhaal van Tante Marie heeft indruk op de beide jongste kinderen gemaakt. Zij willen nu aan Moeder alles vertellen, doch Beppe helet hun dit. Haar geweten beschuldigt haar wel, daar zij de schuld op het dienstmeisje heeft trachten te werpen, maar een tijdlang verzet ze zich. Totdat ook haar hart verbroken wordt en zij volledig bekend.

De kindertoon is uitnemend getroffen, degelijk is de inhoud; de plaatjes zijn mooi. Heel de uitvoering is voortreffelijk. De uitnemende strekking geeft dit boekje bijzondere opvoedkundige waarde. Het waarschuwt tegen de zonde der onoprechtheid, ook in de kinderwereld niet vreemd; schildert den toestand van onvrede en onrust als gevolg van de zonde; maar wijst ook den weg, hoe het

beangste hart vrede kan verkrijgen. De zonde is, zooals de Schrijfster terecht opmerkt, een striknet, dat ons hoe langer hoe stijver omknelt en het gedrag van Beply toont, dat het terugkeeren van den verkeerden weg steeds moeilijker wordt. Uit het verder verhaal blijkt echter ook, dat in den weg van berouw en schuldbelijdenis, vergeving van de zonde en rust voor het hart wordt verkregen. De zegen van een godvruchtige opvoeding wordt duidelijk, in de teederheid van geweten, bij de jongere kinderen, die het vreeselijk vinden, de waarheid voor moeder te verzwijgen.

Met volle vrijmoedigheid bevelen we dit boekje als bijzonder geschikt aan. Onder den zegen des Heeren kan het bij vele jeugdige lezers groot nut doen.

Boekjes van 30 cent.

Met geïll. omslag, gecartonneerd, en 3 zwarte plaatjes.

- * (156) **Het blauwe hek**, door J. DALLINGA. 1 zwart en 1 gekleurd plaatje. 53 bladz. Gecartonneerd. Prijs 30 cent.

De geschiedenis van twee broertjes: Guit en Jacob. Verhaald wordt, de geringe ongehoorzaamheid van den laatste, ondanks de waarschuwing en vermaning van den zooveel jongeren Guit. Jacob heeft goede voornemens, en lang blijft het daarbij. Een ommekeer bracht een nieuwe ongehoorzaamheid en 't gevolg daarvan. Voor zijn vader moest hij verf halen en een nieuwe kwast, die niet in de verf mocht gedoopt. Op verzoek van een medescholier, werd hij ongehoorzaam. 't Kwam tot woorden tusschen hem en Guit, en hij zou dezen laatsten met den blauwen verfkwast deerlijk geraakt hebben, ware deze niet teruggeweken, zoodat hij, in plaats van zijn broertje, een hek trof, dat daardoor vol blauwe strepen kwam. Nieuwe vermaningen. Nieuwe beloften. Werkelijke beterschap, in Gods kracht, waarbij dat blauwe hek Jacob een gedurige herinnering is aan zijn ongehoorzaamheid, en nog jaren dat blijft. Guit wordt ziek; de vreeze des Heeren, die zich vroegtijdig in hem openbaarde, ontplooit zich liefelijk, en hij gaat sterven, blijmoedig als een schaapke van den Goeden Herder. Voor meerderen der geburen, maar vooral voor Jacob wordt dat sterfbed ten zegen.

- De Schrijfster (ons dunkt, het is een Schrijfster, want een man kent een jongen beter) de Schrijfster laat den jongen binnen een paar uur 15 centen winnen met knikkeren, terwijl er 20 voor 1 cent gegeven worden; ze laat den bengel, die het wel goed meent, zeggen: „Ik wil zoo graag goed doen en ik doe altoos verkeerd;” zij laat hem ook zóó wijs en zóó vroom praten bij dat hek. Neen, juffrouw Dallinga, uw Jacob is een boekjes-Jacob en geen levende Jaap. Een goede twintig jaar later, dan is hij een levend mensch. Ook de jongste broer, de zwakke, is veel te onnatuurlijk geteekend; hij doet in 't heele boekje geen zonde; eigenlijk klinkt zijn laatste gebed wat vreemd: „Heere neem — mijn ziel — genadig aan, — Amen”. Wat dat „genadig” er bij doet?

De nevenfiguren zijn wel aardig geteekend.

„Dag va, dag moe!” Dit zijn de eerste woorden van het eerste hoofdstuk. Het tweede hoofdstuk begint: „Vader was thuisgekomen”. Dat was bepaald een verrassing, daar de lezer er niets van weet, dat vader sinds het eerste hoofdstuk naar zee is gegaan.

Wat verstaat de Auteur onder den „nok” van een paard? (blz. 52). En wat wordt bedoeld met: „Tal van herinneringen ontrolden zich voor zijn oog?” (blz. 53).

En nu de strekking. Is het de bedoeling, braafheid en vroomheid, deugd en goede werken aan te prijzen? Bedoelt de Auteur, den dienst van „den lieven Heer” aan schooljongens voor te stellen als innemend en schoon? 't Is mogelijk. Doch dan ligt daarin toch juist het zwakke punt. Ook kinderen komen

alleen door wedergeboorte en bekeering in het koninkrijk der hemelen; en wedergeboorte is werk des Heiligen Geestes, waaruit de bekeering naar en door het Woord Gods voorkomt. 't'Is eigenaardig, dat Gods Woord zoo'n geringe plaats inneemt in het verhaal.

Vreemd doet het aan, te lezen, dat de 33-jarige Jacob, staande bij het blauwe hek, bidt: „Heer, ik heb het in mijne onwetendheid gedaan en Gij hebt 't mij vergeven.” Dat is onzuiver gedacht. Blijkens 't verhaal zelf, zondigde Jacob telkens tegen *beter weten* in, zelfs ondanks de waarschuwing van zijn godvreezend broertje. Van onwetendheid is dus geen sprake. De buurvrouw, die Jacob 20 jaar na Guits sterven ontmoet, blijkt geen blijvenden indruk van diens sterfbed te hebben behouden. En nu denkt Jacob: „De grond was nog *niet diep genoeg* of *niet rein* genoeg.” Ook dit kan er *niet* mee door.

Zonde en genade hadden veel scherper geaccentueerd moeten worden. Om dit alles is het boekje niet beslist genoeg; 't is te lichte kost.

Ofschoon dit boekje zeer goed uitgevoerd is (druk en plaatjes zijn uitnemend) en niettegenstaande het menig goed geschreven bladzijde bevat, mogen wij het, om de bezwaren, die we noemden, niet aanbevelen.

(162) **Het licht in het venster**, door IDA KELLER. Tweede druk. Gecart., geïll. omslag, 1 gekleurd en 1 zwart plaatje. 54 bldz. Prijs 30 cent.

In het gezin van eenen stalknecht, die gedurende den winter een deel van den *stal* bewoonde, werd destijds een zoontje geboren, dat men den naam van *Jozua* gaf. Zonder onderwijs groeide het kind op; doch hij had eenen scherpzinnigen, denkenden geest, en dacht veel na over wat hij in de natuur opmerkte. Vooral trok de sterrenhemel zijne aandacht en peinsde hij er over, wie toch wel al die lichten aanstak. Vroeg verloor hij zijne ouders en werd uitbested. Eens moest hij eene boodschap op verren afstand doen en daartoe liep zijn weg door een bosch. In den avond verdwaalde hij en voor het eerst van zijn leven bad hij om uitkomst tot God, die hem verlossing schonk door een licht, dat hem in de verte uit een venster toescheen. Daar was juist het huis, waar hij zijn moest en waarin eene godvreezende jonkvrouw woonde, die door middel van de lamp van Gods Woord hem den weg wees naar het Vaderhuis omhoog.

Jozua is een getrouw dienstknecht van Christus geworden; zelfs heeft hij nog den Heidenen het *Evangelie* gebracht.

In elk opzicht een zeer aantrekkelijk boekje. 't Heeft een stevig gecartonneerden omslag, die geïllustreerd is. Bovendien twee mooie, duidelijke plaatjes. De druk is zeer helder, eene deugd, die op prijs gesteld moet worden als heilzaam voor het kinderoog.

't Verhaal is verdeeld in 10 hoofdstukken met opschrift.

Dit verhaal heeft eene alleszins uitnemende strekking. Treffend stelt de Schrijfster in het licht, hoe de Heere vaak op zeer bijzondere wijze iemands wegen richt en dat Hij luistert naar het eenvoudige kindergebed.

Hoe de Heere het afgedrevene zoekt, komt helder uit in de terechtbrenging van den verwaarloosden knaap. Dat de zegenende ziel zal vetgemaakt worden, wordt bewaarheid in Freule Wilna, die voor zichzelf zoo heerlijke vrucht vond in het werk, haar door den Heere op de hand gezet.

't Is een zeer boeiend verhaal, dat — ofschoon het niet diep gaat — toch eenen gezond Christelijken geest ademt. De overeenkomst met „die krib, dien stal, dien naam” is inderdaad treffend, vooral op het tijdstip, dat de Freule tot Jozua spreekt over de bijzonderheden der geboorte van Christus. „JACHIN” kan dit boekje gerustelijk aanbevelen, ook al vinden wij het jammer, dat ook deze Schrijfster „Heer” voor „Heere” gebruikt.

- * (164) **Elsje van Heidelberg.** *Een oorspronkelijk verhaal*, door MARIE. Geïll. omslag. 1 gekleurd en 2 zwarte plaatjes. 54 blz. Gecartonneerd. Prijs 30 cent.

Een Duitsche vrouw wil met haar kindje, eer ze naar heur man in Amerika vertrekt, nog even in een plaatsje bij Roermond een kennis bezoeken. Op de heide overvalt haar een sneeuwstorm; zij valt en blijft met haar kindje in de sneeuw liggen. Moeder en kind worden gevonden door den boer van „Heidelust“. De moeder stierf spoedig. Elsje, zoo noemde men het kind, werd op „Heidelust“ groot gebracht. Aan haar moeder heeft ze slechts de herinneringen, die ze bij zich droeg, o. a. een goud kettinkje met medaillon. De boer van Heidelberg sterft. Zijn zoon en Elsje gaan in een huisje te Roermond wonen. Daar wordt ingebroken en o. m. ook het kettinkje met medaillon ontvreemd. Dit geschiedt door misdadigers, die veel op hun rekening hebben. De dieven worden gesnapt en al het gestolen goed, waar onder ook het kettinkje, komt in handen der politie. Elsjes vader was uit Amerika naar Deutschland teruggekeerd en daar bij de politie in dienst. In verband met dezen diefstal ziet hij het kettinkje en het leidt er toe, dat hij zijn dochter terugvindt.

Het boekje is goed geschreven. Het oude, zeer bekende thema is hier inderdaad met eenige variatie behandeld. De plaatjes behagen ons slechts matig. In het tweede plaatje ontbreekt goede perspectief. De boer en Elsje staan niet op, maar tegen den grond. De Auteur schrijft „Heer“ in plaats van „Heere“.

De persoon van Elsje is in dit verhaal een aangename verschijning in haar kinderlijke aanhankelijkheid jegens haar weldoeners, alsook in haar liefde tot moeder, die ze niet heeft gekend en vader, naar wien ze steeds hoopvol uitziet. Wel wat onnatuurlijk schijnt het echter, dat een zuigeling, die nog geen begrip kan hebben van een *vader*, later zoo naar dien vader kan verlangen. De strekking schijnt te wzen, hoe wonderlijk 's Heeren leidingen dikwijls zijn. Zeer valt het te betreuren, dat de vreeze Gods in dit boekje niet in het middelpunt staat. De menschen gaan hun gang en zijn ook nog vroom. Er is geen handelen *uit*, doch *naast* het geloof. Daarbij hebben we hier weer het bedenkelijke van het gebed om tijdelijke dingen, dat wordt verhoord. Deze opmerkingen wegen ons zwaar; toch kunnen we 't boekje nog wel aanbevelen.

- * (168) **Zijn wensch verkregen**, door WILH. RIEM-VIS. Geïll. gekl. omslag, 1 gekleurd en 2 zwarte plaatjes. 54 blz. Gecartonneerd. Prijs 30 cent.

Hugo van Beem is de zoon eener weduwe, die grooten lust heeft in en goeden aanleg voor de studie. Hij wil gaarne predikant worden, doch de middelen om te kunnen studeeren zijn zeer gering. Door een ongeval, dat zijne moeder overkomt, en door gierigheid van zijn oom, worden die middelen hem geheel ontnomen en wordt hij (voor slechts korten tijd) aan de studie onttrokken. Door gunstiger omstandigheden kan hij deze weldra hervatten. Hij heeft „zijn wensch verkregen“ en is predikant geworden. Doch, terwijl hij voor 't eerst in zijn geboortestad zal optreden om te prediken, sterft plotseling zijn moeder in 't kerkgebouw, zoodat hij niet in de kerk, maar op 't kerkhof zijner geboortestad, zijn eerste rede uitspreekt.

Het boekje ademt een gezond-Christelijken geest. De geestelijke verandering van Hugo heeft wat snel plaats. De vruchten, n.l. de schuldbelijdenis en het gewillig zich schikken in Gods weg, ook al zou hij bij het kiezen van een ambacht zijn levensideaal niet verwezenlijkt zien, zijn evenwel voor zijn oprechtheid een goed bewijs. De Schrijfster geeft in de gesprekken tusschen de in het boekje voorkomende personen, nuttige wenken. Het voorbeeld van Hugo's moeder, die met haar kind den Bijbel leest en naar aanleiding van het gelezene Hugo ernstig vermaant, kan tot navolging wekken. Vooral de moederliefde, die in

staat stelt vele moeilijkheden te overwinnen, wordt hier in een liefelijk licht gesteld.

Het is goed, dat Zondagsschoolkinderen lezen van een Moeder, die met haar zoon geregeld de kerk bezoekt. In het boekje wordt aangetoond, dat meermaalen onze wenschen niet kunnen bevredigd worden, daar het ons schaden zou; en dat, wanneer de vervulling geschonken wordt, dit dikwijls geschiedt op gansch andere wijze en langs een gansch anderen weg, dan wij ons hadden voorgesteld. Typen als de zelfzuchtige oom Arie, de babbelachtige, kwaadsprekende Juffrouw Schaap, zijn naar het leven geteekend. De afloop van het verhaal is droevig en onverwacht, doch we kunnen ons er mee verzoenen, als de bedoeling is, dat God soms ernstige teleurstelling beschikt, opdat niet de mensch verheerlijkt worde, maar Zijn hoogheid en majesteit worde erkend.

Als ons een opmerking vergund wordt, dan zij het deze, dat het ten tooneele verschijnen van de „rijke erfante” ons een wel wat „afgezaagd” middel toeschijnt, om „de zaak tot een goed einde te brengen”, terwijl het slot van het verhaal o. i. wat minder dramatisch had kunnen zijn. Op blz. 35 vonden wij een uitdrukking, die er niet door kan, namelijk deze: „niet alleen was Hij (nl. Jezus) de zoon van een timmerman geworden”.

Taal en stijl zijn goed verzorgd. Levendige illustraties. De uitvoering doet den Uitgever alle eer aan. Voor jongens inzonderheid een keurig geschenk.

Gaarne aanbevolen.

(172) **Het Tyroler kind.** Een verhaal door VEKA. Tweede druk. Gecart. omslag in kleuren. 1 gekleurd, twee zwarte plaatjes. 54 blz., 30 cent.

Een rijke gravin in Bohemen heeft een 12-jarig dochtertje, dat tengevolge van een val gaan noch staan kan. Om herstelling te zoeken, gaat zij naar een badplaats in Tyrol.

Irene (René) komt in aanraking met een blind Tyroler meisje van denzelfden leeftijd. Door den omgang met dit geduldige Tyroler kind, wordt het verwende, ontevredene gravinnetje ook wat meer verzoend met haar lot.

Het onderricht der godvreezende gravin leert het blinde Leentje Hem kennen, die gezegd heeft: „Ik ben het licht der wereld.” Ook René krijgt den Heiland lief. De meisjes genieten veel van elkanders vriendschap.

Boven verwachting is René na een half jaar hersteld. Haar moeder keert met haar naar Bohemen terug, doch zorgt vooraf, dat het blinde meisje wat leeren kan en voor de toekomst verzorgd is.

't Verhaal is heel goed verteld, prettig om te lezen, degelijk en leerzaam. Alleen is het in de twintigste eeuw, die zoo dweept met de majesteit van het kind, niet denkbaar, dat een meisje van twaalf jaar *in 't openbaar* met een heele verzameling poppen zal spelen.

Wie zich niet ergert aan den Duitschen Kerstboom, die ook hier ingeburgerd is, vindt in dit boekje niets, dat hem hindert, maar heel veel, dat hem aantrekt.

Deze geschiedenis kan den lezers leeren, geduldig te zijn in 't lijden, dat om der zonde wil den mensch overkomt. Het kan een recht gezicht geven op de oorzaak van het lijden; het doel, waartoe God het toezendt, alsook op de wijze, hoe het geduldig kan worden gedragen. Een hoogst belangrijk motief, want voor zeer velen is het moeitelijke leven een lijdensschool. Voorts treedt helder aan het licht, dat een blinde, die Jezus mint, gelukkiger is, dan een ziende, die de wereld liefheeft.

Gaarne hadden wij het *zondige* van Irene's ongeduld beter zien uitkomen, want op een gering of verward zondebegrip kan geen helder begrip van Gods genade volgen. De tegenstelling van zonde en genade moet steeds nadrukkelijk aangegeven worden. Dat zijn de twee hoofdmomenten in een recht Christelijk boek. Het werkje is versierd met drie plaatjes, die mooi zijn en het verhaal

goed illustreeren; alleen de huisknecht ziet er in uiterlijk, houding en kleeding teveel als heer uit.

Een zoo leerzaam en voor de jeugd zoo aantrekkelijk verhaal bevelen wij gaarne aan.

Boekjes van 35 cent.

Met geïll. omslag, gecartonneerd, en 3 zwarte plaatjes.

- (176) **Vader en Zoon**, door P. BROUWER. Tweede druk, gecart. omslag in kleuren, twee zwarte plaatjes en één gekleurd. 62 blz. Prijs 35 cent.

Een treffende geschiedenis, uit het leven gegrepen, boeiend verhaald en vol leering.

Watermans, koetsier bij een groot heer, raakt zijne betrekking kwijt, omdat hij den dag des Heeren heiligen wil. Hij wordt weduwnaar en blijft met twee kinderen zitten, eenen jongen en een meisje. De jongen is een ondeugd. Zijne medeleerlingen zien hem met plezier „van school” gaan. Op den timmerwinkel leert hij jenever drinken. Hij plaagt zijne zuster, eene goede Jans. Hij veracht zijnen vader, eenen trouwen vader, die hem verstandig opvoedt in de vreeze Gods. Zelfs de bekende „vurige kolen” baten niet. De zoon wordt een drinker, een speler, een dief. De vader blijft, vergrijzend onder 't leed, bidden. In de gevangenis wordt het gebed des vaders verhoord en de zoon bekeerd. „Gods liefde deed het, m'n jongen!” Met deze woorden sterft de vader en eindigt het verhaal.

Eenvoudig, in soberen stijl. Wel wat veel Rotterdamsche taal gebruikt, b.v. z'n eigen, voor *zich*; *zal die*, voor *zal hij*; d'r koffie, voor *hunne koffie*.

De heer Brouwer vertelt goed, dat wisten we wel; maar het komt hier weer eens uit. Hij toont zoo thuis te zijn in 't leven. Tot de kleinste eigenaardigheden teekent hij, soms met één woord, soms met een enkel leesteecken.

De druk is helder en de illustratie mooi.

Vele voortreffelijke motieven worden in dit uitnemende boekje met bekwame hand uitgewerkt.

Dat kwade samensprekingen goede zeden bederven; dat de liefde alle dingen vermag; dat Gods almachtige genade in Christus den zondaar redt van het verderf, komt er treffend in uit. Zulke lectuur is voor vele Zondagsscholen boven vele andere geschikt. Want waarlijk, er zijn zulke Wouters, als hier geteekend worden. En de weg des behouds is alleen: bekeering en geloof in Jezus Christus. Dat te doen uitkomen, is de strekking van dit goed in elkander gezette verhaal. Maar, zouden we willen vragen, zou God niet aan en in den zoon hebben gearbeid, vóór hij in de gevangenis kwam? Was Wouter geen kind des verbonds? Dat had o.i. wat meer moeten uitkomen. Dat ware tot meerdere eere Gods.

Voor de herdruk van zulke treffelijke boekskens zijn wij den Uitgever zeer dankbaar.

- * (179) **De Zaaier, die uitging**, door A. J. HOOGENBIRK. Geïll. omslag, 1 gekleurd en 2 zwarte plaatjes. 62 blz. Gecartonneerd. Prijs 35 ct.

Hoogenbirk geeft hier geen lectuur ter ontspanning; geen karakterteekening, maar doelt alleen op vermeerdering der verstandelijke kennis. Van dit laatste standpunt bezien, is het boekje heel goed, want de kinderen kunnen hun kennis hier ruim verrijken. Men kan intusschen met den auteur van meening verschillen, of de wijze, die hij hier volgt, de gewenschte is. Dat streven, om kennis bij te brengen, heeft wel een bedenkelijken invloed op den vorm. Men oordeele zelf: Het gegeven is eenvoudig: Een dokter wordt geroepen bij een

Zigeunerkind, dat ernstig ziek is. Het kind herstelt, de Vader wordt Christen; de genezen kranke bezoekt later den geneesheer en vertelt, dat hij zendeling worden wil.

Aan het eigenlijke verhaal komt de auteur eerst op blz. 16 toe. En dat, terwijl heel het werkje maar €2 blz. telt! Blz. 1—16 over den tekst: „Werp uw brood uit op het water; bl. 16—21 een diefstal in het dorp; bl. 22—28 een stuk van het eigenlijke verhaal; bl. 28—32 geschiedkundige opmerkingen over de Zigeuners en hun naam; bl. 33—39 een stuk van het verhaal; bl. 39—49 beschrijving van Zigeunersleven en gesprekken; 50—60 meest gesprekken en bespiegelingen, 61—62 slot van het verhaal.

Het verhaal dient blijkbaar slechts als kader, om den jeugdigen lezers heel wat nuttige kundigheden bij te brengen. Niettegenstaande het didactisch karakter, is het werkje boeiend geschreven, zoodat het zich aangenaam laat lezen. Mooie zwarte plaatjes versieren het. Een zeer goed boekje, dat wij hartelijk aanbevelen.

Boekjes van 40 cent.

Met geïll. omslag, gecartonneerd en 3 plaatjes in zwart- of kleurendruk.

* (196) **Een zomervacantie**, door MEVR. A. DE GRAAFF-WÜPPERMANN. Bekroond door de Ned. Zondagsschoolvereën. Geïll. omslag, 2 zwarte plaatjes en 1 in kleurendruk. 78 blz. Gecartonneerd. Prijs 40 cts.

Dit boekje voldoet aan alle eischen, die uit een formeel oogpunt aan een kinderboek gesteld kunnen worden: de plaatjes met onderschrift zijn heel mooi; de letter duidelijk, de gecartonneerde omslag een sieraad. De verteltrant is zeer onderhoudend, echt kinderlijk, zonder gemaakt te zijn, ongetwijfeld van een dame, die het kinderleven door en door kent. Er ligt menige paedagogische les in. Taal en stijl zijn aantrekkelijk. Alleen vinden wij het jammer, dat het verhaal niet in hoofdstukken verdeeld is. Ook materieel staat het in meer dan één opzicht hoog.

De inhoud laat zich aldus kort samenvatten: Sjoerd en Nelly van den Berg mogen hun zomervacantie doorbrengen bij hun grootvader, Ds. Westra in Friesland. Hun kameraadjes, Maarten en Hannie, mogen eveneens in de Friesche pastorie komen logeeren. Weldra zijn allen recht op hun gemak en gaan uitstapjes maken op de heide, waar zij kennis maken met het armoedige leven, dat de bewoners der plaggenhutten leiden. Op een dier tochtjes vinden ze een oude vrouw op den grond liggen, die haar voet verstuikt heeft. Met vereende krachten brengen ze haar op de been en thuis, en van nu af is het de taak, vooral der meisjes, de oude Froukje te helpen en te troosten, hetwelk voor haar een uitnemende leerschool is. — Thuis gekomen, wordt Nel ernstig ziek en moet naar het ziekenhuis. Ze wordt echter weer beter en komt op de gedachte, polsmoffen voor Froukje te breien. Als haar vriendinnetjes daarvan hooren, willen ze allen wat maken, om Nel bij haar terugkomst uit het ziekenhuis te verrassen. Zodoende kan er tegen Kerstfeest een groot pak naar Grootvader ten behoeve van Arm-Friesland.

De karakterteekening van de hoofdfiguren, Nel en Hannie, is uitnemend. In de omgeving der arme Friesche heide krijgen ze lust in weldoen en bij het zien van zooveel ontbering leeren ze vergenoegd te zijn, met hetgeen hun geschonken is, terwijl ze van Froukje leeren, dat de ware levensvreugde niet afhangt van tijdelijke goederen of overvloed, maar haar oorzaak vindt in den vrede des harten. Hier echter beginnen onze bezwaren, die van zeer overwegenden aard zijn. Dat die vrede des harten vrucht is van het geloof in Christus, hadden we hier gaarne duidelijk uitgesproken gezien; van den Heiland, als den barmhartigen Hoogepriester, vinden we gansch geen gewag gemaakt, ofschoon er

toch alleszins gelegenheid toe was. De strekking is philanthropisch! menschenliefde, naastenliefde te kweeken, sympathie te wekken voor de arme Friesche heide. Hoe jammer, dat bij zoo schoone gelegenheid niet gewezen wordt op de noodzakelijkheid, dat de blijde Boodschap in Arm Friesland gebracht wordt; zelfs wordt de naam van Christus in het oog loopend verzwegen. Ook in het verhaal van Nels ziekte en herstel hadden we gaarne meer diepgang gehad; zoowel het leven des gebeds als dat der dankbaarheid in zulke ernstige levensomstandigheden, moest veel minder oppervlakkig behandeld zijn. Oppervlakkig in het geestelijke is trouwens de groote fout van dit anderszins zoo voortreffelijke boekje. Er is hier sprake van braafheid, goede beloften en goede werken, maar niet van zonde en genade. Voor onze kinderen, die een Christelijke opvoeding ontvangen, zal de lezing niet zoo schaden; voor hen ligt er zelfs veel algemeen goeds in, maar voor het doel, dat Jachin met Zondagsschoollectuur nastreeft, is het *niet* aan te bevelen. Integendeel, een verhaal, waarvan met Augustinus getuigd moet: „Ik vind er Jezus niet”, kan voor den arbeid der evangelisatie niet dienen.

Wát goede kwaliteiten een boekje overigens ook bezit — *dit* is voor ons de hoofdzaak; en daarom moeten we dit verhaal, zeer tot ons leedwezen, voor onze Zondagsscholen als onbruikbaar ter zijde leggen.

* (198) **De Rietheuvel**, door W. 't Hooft. Geïll. omslag, gecartonneerd. 1 gekleurd en 2 zwarte plaatjes. 78 blz. Prijs 40 ct.

Een dorpsgeschiedenis, die, hoewel 't er niet bij staat, geheel den indruk maakt op waarheid gegrond te zijn. 't Verhaal van een ouden zonderling, die jaren lang zich verhard heeft tegen God en zijn dienst, die valschelijk van diefstal wordt beschuldigd en er om wordt veroordeeld, maar in de gevangenis tot bekeering komt. Daar tusschen door, 't verhaal van den werkelijken dief en zijn ontdekking, alles geïllustreerd door het optreden van een drietal schooljongens, die op een Zaterdagmiddag uit slootje springen gaan, waarbij een zijn jaartallenboek verliest, door welk feit ze de onschuldige oorzaak worden, dat de verkeerde verdenking zich op den ouden Boutschieter richt.

Het verhaal is prettig geschreven. Maar aan stijl en taal is geringe zorg besteed. Wij wijzen slechts op een zin als op pag. 20: „Wie naar het uiterlijk der woning niet veel van 't inwendige verwachtte, werd in die verwachting nog overtroffen door wat de werkelijkheid te aanschouwen gaf.” Dit is niet juist gedacht.

„Halfverwezen toestand”; „stonden te hangen.” (p. 35) Ook zijn pogingen om moderne woordkunst in kinderboekjes in te voeren, niet prijzenswaard, bv. blz. 38 „nijdigde”, blz. 40 „driftigde”. Daarbij wemelt het boekje van taal-fouten; reden, waarom we den Schrijver aanraden, bij mogelijken herdruk, het geheel aan een grondige revisie te onderwerpen.

Over de strekking kan ons oordeel veel gunstiger zijn. In dit opzicht was 't ons inderdaad een genoegen, met „de Rietheuvel” kennis te maken.

De Schrijver staat blijkbaar op Schriftuurlijk standpunt en heeft van 't werk der verlossing de Gereformeerde opvatting.

De onschuld van Gerrit komt treffend aan 't licht. Het lijkt ons wel wat vreemd, dat hij, zonder dat het wettig en overtuigend bewijs geleverd is, in de gevangenis geworpen wordt. In menig kinderboekje wordt al zeer gemakkelijk de schuld van den een op een ander geworpen, alsof het een kaatsbal was. Een zeer schoon motief in dit verhaal is, dat de zaden, door een vrome moeder in het hart van een spottenden jongen gezaaid, op 's Heeren tijd ontkiemen.

Wij kunnen dit boekje, dat een te waardeeren poging is om een frisch jongensboek te schrijven, gerust aanbevelen. 't Biedt gezonde lectuur.

- (208) **Toch een prijs**, door J. L. F. DE LIEFDE. Tweede druk. Geill. omslag, gecartonneerd. Een gekleurd en twee zwarte plaatjes. 77 bladz. Prijs 40 cent.

Dirk Bos, een jongen van twaalf jaar, weet eerst niet, welk beroep hij kiezen zal. Eindelijk wenscht hij gasdirecteur te worden. Maar hoe? Hij bidt er den Heere om. Er komt een mijnheer, die eenen jongen wil laten studeeren op zijne kosten. De jongens der school werken, om de knapste te zijn, want *die* krijgt den eersten prijs. Dirk komt in aanraking met eenen slechten kameraad. Hij dingt mee (soms op oneerlijke wijze), om de meeste goedkeuringen te hebben. Zijn kameraad verdrinkt. Dit brengt hem tot inkeer, zoodat hij zijne bedriegerij erkent. Door eene wonderlijke besturing des Heeren, krijgt hij nog gelegenheid, om voor gasdirecteur te worden opgeleid. En al bekomt hij de eigenlijke belooning niet, toch ontvangt ook hij eenen prijs.

Dit boekje heeft een bekoorlijk uiterlijk. Druk en papier zijn goed. Taal en stijl niet onberispelijk. Het gekleurde plaatje vooral is een lust voor de oogen. De verhaaltrant is frisch en levendig. Wij treffen hier gelukkig eens niet eenen braven Hendrik aan, die in 't dagelijksch leven toch onvindbaar is, maar eenen echten jongen, met ook jongenszonden. Maar of enkele onnatuurlijke voorstellingen, de schildering van het kwade, niet meer kwaad dan goed zullen doen, valt te betwijfelen. Bovendien zijn er, behalve het voortdurende „Heer”, gedeelten in, die af te keuren zijn. Bv. op *Zondagmorgen* is *vader* naar de kerk, moeder blijft thuis, de kleintjes spelen, de 12-jarige Dirk plukt onderdehand eenen ruiker voor Moe (dat deed hij toen *elken* Zondagmorgen); Moe gaat nu met hem door den tuin wandelen en bespreekt met hem, wat hij zal worden, enz. (blz. 6 en 7).

Hier tegen hebben wij bepaald bezwaar. Een jongen van Dirks leeftijd behoort althans des Zondagsmorgens in de kerk en niet met zijne moeder in den tuin te wezen. Mededeelingen als op pag. 6 kunnen op het jeugdige hart slecht werken.

De strekking is goed. Duidelijk wordt beschreven, hoe een jongen, die 't in het begin niet kwaad meende, door verkeerden omgang van kwaad tot erger geraakte. Gelukkig, dat zijne vrome moeder vooral, hem telkens vermaande en hem zijn verkeerd gedrag onder 't oog bracht. De gebeden zijner ouders werden ten slotte verhoord. Dirk behaalde in 's Heeren kracht de overwinning op zichzelf en beleed zijne zonde. De kinderen, ook grootere, kunnen uit dit verhaal veel goeds leeren. Daarom kan het, in weerwil van de genoemde bezwaren, worden aanbevolen.

- * (213) **Een moeilijke jeugd**, door SALVAFAMA. Geill. omslag, gecart. 1 gekleurd en 2 zwarte plaatjes. 76 blz. Prijs 40 ct.

Salvafama verhaalt ons hier de jeugd van Bogislas, hertog van Pommeren van 1470—1523. Hij werd in zijn jonge jaren door zijn ouders geheel verwaarloosd. Zijn moeder, een dochter van koning Casimir IV van Polen, trachtte hem zelfs te vergiftigen. Zijn vader, die een laf vorst was, liet de regeering geheel over aan zijn hardvochtige en trotsche gemalin. Zij werd gevreesd en gehaat, niet geacht, nog minder bemind. Bogislas bracht zijn jeugd door bij een landbouwer, die hem als een vader verzorgde. Een korten tijd vertoefde hij aan 't hof van zijn grootvader in Polen, doch hij moest ook dat verlaten. Na den dood van zijn vader kwam hij aan de regeering. Hij gedroeg zich recht Christelijk en wreekte zich niet, noch aan zijne moeder, die hem verstooten had, noch aan de overige vijanden zijner jeugd. Als regeerend vorst algemeen bemind, mocht hij Pommeren tot grooten bloei brengen.

Een merkwaardige geschiedenis, die ons een blik geeft op de 15e eeuwsehe

toestanden. Het verhaal is boeiend geschreven. Het is verdeeld in 16 hoofdstukken, van opschriften voorzien.

Dit boek bevat naar den inhoud veel goeds. Het kan kinderen, die liefhebberende ouders bezitten, doen gevoelen, welk een groot voorrecht zij genieten. Het wijst hen op den plicht der gehoorzaamheid, óók als zij onbillijk behandeld worden. Het leert, hoe goed het is, dat een man het juk in zijn jeugd draagt.

Toch hebben wij ook onze bedenkingen. Er komen vele drukfouten voor, bv.: die (wien) blz. 6; haar beide (beiden) kinderen, 15: ooit (nooit) 23; in besliste (beslisten) afschuw, 25; spillebenen, 26: dan *de* keurvorst, 32; Abaham, 38: *Sohia* voor *Sophia*, 45; voor een toekomstige vorst, 50; op *den* tafel, 50; overigen, 60; ?, i. p. v.! 63; zelf, i. p. v. zelfs, 75; nier, i. p. v. zier (76).

Een vreemd woord is blz. 33 neusjebloed voor neusbloeding. Op blz. 74 moest niet staan godlooze, maar goddelooze. De taal is weinig verzorgd, soms ongeneerd en plat, bv.: gewoonweg, oudelui, jongelui, papa's. bl. 6 enz.; zie ook bl. 7 en 8. Profaan is de toespeling op Bileam's ezelin, blz. 29. Evenmin past in zulk een boekje de scheldtaal van den Jood, bl. 37 v.v. De vertaling van het Duitsche versje op bl. 10 is wel wat vrij. Ons grootste bezwaar is echter, dat 't boekje zoo weinig positief Christelijk is. Een enkele maal wordt op Gods zorg voor de zijnen gewezen. Maar van een toevlucht nemen tot God, van het verschrikkelijke der zonde en van de noodzakelijkheid om daartegen te strijden, hooren wij niets, evenmin als van Jezus, den Borg van zondaren. En toch was er alleszins gelegenheid om daarop te wijzen. Niettemin kunnen wij dit boekje, om het vele goede, dat het biedt, wel aanbevelen.

Boeken van 50 cent.

Met geïll. omslag, gecartonneerd en 4 zwarte plaatjes.

In fraaijen linnen band verkrijgbaar tegen verhooging van 25 cent per exemplaar.

* (215) **God zal zorgen.** *Een ware geschiedenis*, door ANTHONIA MARGARETHA. Geïll. omslag in kleuren. 4 zwarte plaatjes. 109 bladz. Gecartonneerd. Prijs 50 cent.

Jan Verhaar trouwt op 18-jarigen leeftijd met de 17-jarige Marie, om door dat huwelijk vrij te komen van dienstplicht. Hij is sloopstimmerknecht op de Marinewerf te Rotterdam. De jonge menschen zijn gelukkig met elkaar. 's Zondags gaat Jan geregeld visschen en vangt menigmaal zooveel, dat hij nog verkoopen kan. Naar de kerk gaat hij nooit. Op zekeren Zondag valt Jan bij het visschen in 't water en zou verdronken zijn, als een paar kameraden, op weg naar de kerk, hem niet hadden gered. Deze redding brengt groote verandering bij hem teweeg. Voortaan gaat hij geregeld ter kerk, maar zijn vrouw ziet liever, dat hij gaat visschen, daar zij geldzorgen heeft. Eindelijk komt ook bij haar een verandering ten goede. Een bezoek van Czaar Nicolaas I op de Marinewerf brengt aar het gezin aardige voordeeltjes. Als het verhuist naar Amsterdam, komt er meerdere welvaart. Jan Verhaar geniet nog vele jaren van de rust na den arbeid, bekleedt het ambt van ouderling en overlijdt op 85-jarigen leeftijd, nadat zijn vrouw hem is voorgegaan naar 't Vaderhuis.

De conceptie van dit verhaal is beter dan zijn uitwerking; zelfs als vertelling genomen, is er in dit boekje gebrek aan verheffende momenten; 't gaat telkens zoo'n heel gewonen gang. Tegenover treffende momenten, als het bezoek van den Czaar, staan ook pagina's zonder handeling, waar de Auteur wel leert, maar weinig boeit. Bedoeld als descriptie, wil deze ware geschiedenis geen

karakterteekening geven; doch in plaats van er *over* te spreken, ware de *menschen zelf* ons voor oogen te brengen, wèl gewenscht geweest.

Wij noteerden eenige taalfoutjes. Blz. 16: „*de karwei*” in plaats van „*het karwei*”; 80: „bedoening” voor „doen”; op blz. 21 zou het gewenscht zijn, de Schrifuurplaats op te geven bij „tusschen de gespen en het pantsier”. De stijl is soms wat onbeholpen. De illustraties zijn goed.

„God zal zorgen”, zoo luidt de titel, en daarin drukt de Schrijfster tegelijk de hoofdgedachte van het verhaal uit. Duidelijk treedt aan het licht, dat alleen *zij* gelukkig zijn, die den Heere vreezen en den rustdag heiligen.

Wilden wij een aanmerking op den inhoud maken, dan zou het deze zijn, dat de tegenzin tegen den militairen dienst niet genoeg wordt afgekeurd, en dat het aangaan van een vroeg, onbezonnen huwelijk niet aan critiek wordt onderworpen. Deze aanmerkingen zijn evenwel geen beletsel voor ons, dit boek voor onze Zondagsscholen hartelijk aan te bevelen. Strecking en geest van dit verhaal zijn zuiver gereformeerd.

(217) **De gezegende brand.** Een verhaal voor meisjes, door J. BRESSEN, Tweede druk. Geill. omslag. Gecartonneerd. Vier plaatjes in zwartdruk, 108 bladz. Prijs 50 ct.

Françoise Marsting, wier ouders in China wonen, komt op 18-jarigen leeftijd, met haar broertje en zusje, die tweelingen zijn, bij freule de R., hare tante, inwonen. Ze is eigenzinnig, ongebogen, en vreesd den Heere niet. Dikwijls is ze zeer driftig. In eene dier buien steekt ze 't gas aan in eene kamer en werpt den lucifer daarna in de papiermand, waardoor brand ontstaat. Alle bewoners van „Heidezicht” worden gelukkig gered, maar de villa is vooreerst niet bewoonbaar. Bij Dr. Denkler, eenen Christen-arts, die met zijne godzalige zuster samenwoont, vindt de freule vriendelijke opneming; in 't hotel tegenover hen, Françoise met de tweelingen. Langzamerhand wordt het Françoise duidelijk, dat de brand *hare* schuld was; tante weet dit, maar behandelt haar met liefde. Haar hart wordt verteederd. De Heere werkt met zijnen Geest, en zij leert kennen de genade van Christus.

Taal en stijl zijn zeer goed. Echter niet berekend voor jongere meisjes. Dat bewijst ook de inhoud. Een der recensenten schrijft: „Zelfs in dit Kerstboekje „krijgen ze mekaar.” Na den brand trouwt de Dokter met Françoise en des Dokters zuster met des Dokters vriend; „alles”, zoo voegt hij er ietwat ondeugend aan toe, „alles—zegen van den brand”.

De Uitgever besteedde goede zorg aan het gewaad van dit boek, dat door een viertal aardige plaatjes opgesierd wordt.

Uit het oogpunt der kunst hebben wij tegen dit verhaal wel eenige bezwaren.

Vooreerst tegen den titel. Zeker, God doet uit het kwade het goede voortkomen, maar daarom gaat het toch bezwaarlijk aan, te spreken van eenen *gezegenden* brand. Dat ligt op de lijn van „zalige val”. De titel had beter aan de voorzienigheid Gods onleend kunnen worden, want de „gezegende brand” beslaat slechts een klein deel der geschiedenis. Ook achten wij het uit technisch oogpunt foutief, dat in een boekje van ruim honderd bladzijden op pagina 34 de hoofdpersoon voor 't eerst optreedt.

Volgens bladz. 37 is de historie te Apeldoorn voorgevallen. En dit, na 1898, want Françoise is benieuwd de *Koningin* te zien.

Op het stuk der beginselen — en dat zegt heel veel — hebben wij tegen dit verhaal geen bezwaar. Het Christelijk element moet hier niet met een lantaarntje worden gezocht. Duidelijk komt er in uit, dat Gods voorzienigheid gaat over alle dingen, ook over wat wij „kleinigheden” noemen, en dat alle dingen medewerken ten goede voor wie gelooven. Ons leven wordt door den Heere gericht en wij moeten er naar staan, Gods leidingen op te merken en

te volgen. Deze diep ernstige toon heerscht in dit boek tot aan het einde toe. Het is een bevredigend slot, als de oude dame zegt: „De Heere is de fontein aller goede dingen, kind”, en de dokter er bij voegt: „En van niets dan goeds, het kwade is van ons, maar het goede alleen van Hem, die ons in Christus en met Christus alle dingen geeft.”

De leetuur van een boek, dat zoo degelijke en ernstige strekking heeft, kan inderdaad onder 's Heeren zegen velen goed doen. De door ons gemaakte opmerkingen nemen volstrekt niet weg, dat wij het zeer geschikt achten, echter voor oudere meisjes, — meer dan voor de leerlingen der Zondagsschool.

* (225) **Het Vosseland**, door E. PALMA (Schrijver van „Wim”). Bekroond door de Nederlandsche Zondagsschoolvereeniging. Geill. omslag. 4 zwarte plaatjes. 110 blz. Geartonneerd. Prijs 50 cent.

„Het Vosseland” is een afgelegen, maar natuurschoon plekje bij bosch en hei, waar achtereenvolgens drie gezinnen bij elkander komen wonen, waaraan de kinderen in meer of min intieme aanraking komen met een Zondagsschoolonderwijzeres, in een aangrenzend heerenhuis. Een Christelijk gezin, met een verstandige, vrome moeder en een paar zeer uiteenlopende jongens; een woonwagengezin waar geen opvoeding is; een gezin uit de stad, met een stotterenden jongen. De beide eerste gezinnen leveren de voornaamste figuren uit het verhaal: Wim en Jaap, die vrienden worden en op echte jongensmanier worstelen in oprechtheid tegen hun booze hart; Gerard en Gijs, die ook samenspannen, maar in allerlei ondeugd. De moeder van Wim en Gerard is de verstandige, Christelijke leidsvrouw van de levenslustige en immer spartelvaardige jongens. De Zondagsschoolonderwijzeres en hare familie speelt een wel ondergeschikte, doch niet onbetekenende rol.

E. Palma heeft met dit verhaal de palm der eere gekregen van de Nederlandsche Zondagsschoolvereeniging. Wij zouden niet gaarne ontkennen, dat de prijs verdiend kan zijn. De vorm van het verhaal is zoo gekozen, dat de zielen aan het licht komen. En ze worden metterdaad fijn geteekend, en daarbij ook wáár. Dat vertrouwelijke met Moeder; dat oprechte; jongensachtige vechten tegen de zonde; die onderlinge omgang van jongens met elkaar; 't is naar 't leven. Niet minder treffend is de zorgvolle Moeder geschetst.

Het boekje is onderhoudend geschreven. Jongens en meisjes zullen het met graagte lezen. De fouten tegen naamvallen of geslachten hinderen hen niet, schoon ze juist met het oog op hen zorgvuldig moesten gemedend zijn. En ze komen in grooten getale voor: met *die* bengel, blz. 7; uit *de* tuin, 13; uit *de* grond, 14; *de* kleine kruiwagen als 4e nv., 18; naar *onze* tuin, 19; op *de* grond, 20; met *de* wagen, 27; om *de* dokter, 27; *de* andere (te weten: jongen) 4e nv., 27, enz. Ook in andere opzichten is de schikking naar de spreektaal van sommigen te ver gedreven: van uit, voor van of uit, blz. 5; *erg* stil, 9; *erg* vurig, 11; wijddopen, voor *wijd* geopende, 13; verlangde *vreeselijk*, 27; van ze, voor ze, met ze, 29.

De stijl is zuiver en wat de uitbeelding van het dagelijksch leven betreft, waait er uit dit boekje een zeer frissche geest den lezer tegemoet.

Maar nu de strekking? In heel het boekje komt de Heere Jezus niet voor als schuldovernemende Borg en Zaligmaker. „De Heer Jezus” als verteteraar van ondeugende jongens: ziedaar alles. Wel is het gebed in het leven van een jongen van elf jaar liefelijk geteekend; maar zoo'n jongen mag toch ook wel eens bidden „om Jezus' wil”. De bedoeling, om tot eerlijkheid en openhartigheid aan te sporen, is alleszins uitnemend.

Doch ook in dit boekje moet de door ons meermalen gewraakte voorstelling worden afgekeurd, alsof op elk gebed spoedig en vast de door den bidder verwachte verhooring zou volgen. Dit wordt niet gezegd, zelfs ontkend, maar in

den gang van 't verhaal ligt toch weer zoo iets. Onpaedagogisch is het bevorderen van de zucht tot waaghalzerij, gelijk op blz. 20 meer zijdelings dan rechtstreeks geschiedt. In verband hiermee bevat het plaatje tegenover blz. 5 een gevaarlijk element. Het psychologisch apparaat is overigens der vermelding waard; ware het bezield geworden door den Heiligen Geest, den Geest des genadeverbonds, het zou ook voor ons bovenaan staan. Nu kunnen wij het slechts onder voorbehoud aanprijzen.

* (232) **Door God geleid.** Een bladzijde uit de geschiedenis der Hervorming in Italië, door ZELANDIA. Geïll. omslag, 4 zwarte plaatjes, 108 blz. Ge-cartonneerd. Prijs 50 ct. Geb. 75 ct.

Een alleszins uitnemend boek, dat wij onvoorwaardelijk kunnen aanbevelen. Zelandia geeft ons in „Door God geleid” een zeer merkwaardig historisch verhaal, dat blijk geeft van dege studie, en van diepen ernst. Het bevat de treffende lotgevallen van den Italiaanschen edelman Celio Curione, wiens vader door middel van een marskramer bekend was geworden met het Woord van God, dat hem ten eeuwigen zegen werd. De jonge Celio verloor vroeg zijn ouders, en ook hij leerde de Heilige Schrift kennen aan de hoogeschool te Turijn: ook voor hem werd zij de wegwijzer ten eeuwigen leven. Innig overtuigd van de dwalingen der Roomsche kerk en van de waarheden van Gods Woord, door de Hervorming weder aan het licht gebracht, werd hij een vurig belijder. Zijne onverschrokkenheid bracht hem telkens in gevaar van het leven, reeds als hij naar Duitschland wilde gaan, om Luther van nabij te leeren kennen, maar voorts ook te Milaan, waar hij als hoogleeraar optrad, in de gevangenis van Turijn, in Pavia, Ferrara en Lucca, Lausanne en ten slotte te Bazel, waar hij in 1570 ontsliep. Een voortreffelijk boek, naar inhoud en strekking. Het thema: vervolgd worden om der gerechtigheid wil, is wel niet nieuw; maar dat ons hier eenige bladzijden uit de geschiedenis der Hervorming in *Italië* aangeboden worden, verhoogt de belangstelling. Treffend komt uit in de historie van den edelman Curione, alsmede van den cipier Antonio, die ons aan Filippi's stokbewaarder denken doet, hoe wonderlijk God is in de leiding van Zijn kinderen, die vervolgd worden om den naam van Jezus, alsmede hoe Zijn gunst oneindig groot is, voor wie Hem in den nood aanroept. Helder treedt aan het licht, welk een zegen er aan het kloek belijden van den naam des Heeren is verbonden. Ook het in praktijk brengen door Curione van het „Doe wel dengenen, die u haten”, tegenover den verrader Julio, zal niet nalaten op de jeugdige lezers diepen indruk te maken.

De groote verdienste van het verhaal is, dat de Schrijver telkens wijst op de verzoening door Christus, op de rechtvaardigmaking alleen door het geloof en op het werk des H. Geestes tot verlichting van verstand en hart.

De plaatjes zijn schoon en van het gedeelte uit den tekst, waarop ze betrekking hebben, als onderschrift voorzien.

Of we dan gansch geen aanmerkingen hebben? Een enkele, en dan slechts formeel. Soms schijnt het, dat de Schrijver wat te vlug heeft gewerkt; zoo is een zin ontstaan als op pag. 70: „Schoon stevig gegrendeld en gesloten, valt het den vluchteling niet moeilijk te ontkomen.” Doch bij zooveel licht als hier wordt geboden, verdwijnt dat schaduwvlekje als van zelf uit het oog.

Wij bieden den Schrijver en den Uitgever voor dit kostelijke boek onzen warmen dank.

Boeken van 60 cent.

*Met geïll. omslag, gecartonneerd en 4 zwarte plaatjes.
(Banden 25 cent).*

- * (237) **Waar woont het geluk?** door ANTHONIA MARGARETHA. Geïll. omslag in kleuren. 4 zwarte plaatjes. 156 bladz. Gecartonneerd. Prijs 60 ct.

Een boek, dat in onzen tijd van ontevredenheid wil aantoonen, hoe niet rijkdom, maar slechts de vreeze des Heeren het geluk aanbrengt, draagt al dadelijk zijn eigen aanbeveling mee.

Mina is het eenig kind van een weduwe, die door een ongeluk haar man, een socialist, verliest. In kinderlijken eenvoud vreest zij God. Mina groeit op en komt in een dienst. „Bij rijke menschen zal het geluk wel wonen”, denkt ze. Maar haar meesteres is lijdende — hoewel rijk. Moeder sterft en gaat in vrede heen. Mina verandert van betrekking, krijgt — weer in een rijk gezin — een blind jongetje te verplegen. 't Gezin is totaal modern. Papa zelfs vijandig, Mama heeft nog wel herinneringen uit vroegere dagen. Mina, die met beslistheid de goede keuze gedaan heeft, volbrengt haar taak hier getrouw en is voor haar blinde pupil een echte Evangeliste. Soms wordt mijnheer er boos om. Zij houdt echter vol — doch met verstand, niet overdreven of eenzijdig. 't Ventje komt door haar tot kennis van den Grooten Kindervriend en gaat blijmoedig den dood tegemoet. Nu weet Mina, waar het geluk woont.

In 't eerst is de stijl wat stijf, maar gaandeweg wordt dit beter.

Bepaald aandoenlijk is beschreven, Mina's verblijf bij den kleinen, blinden Gerard.

Dit boekje, met flinke letter gedrukt en zeer net uitgevoerd, zal door de kinderen met graagte gelezen worden. De toon is natuurlijk en Christelijk. 't Is geen bekeeringsgeschiedenis. De ware godsdienst wordt er uit geproefd, als het zout uit de spijs. Jammer, dat de strekking er wat te dik op ligt. Alle rijken, die in dit verhaal voorkomen zijn ongelukkig. Overigens een kostelijk boek, dat wij van heeler harte aanbevelen. De Schrijfster, die wij ook uit andere werkjes kennen, toont in dit boek een lieflijke vooruitgang. Wij brengen voor deze schoone uitgave aan de Auteur en aan den Uitgever gaarne een woord van hulde.

- * (238) **De knecht van de Molenhoeve,** door P. BROUWER. Geïll. omslag. 4 zwarte plaatjes. 156 bladz. Gecartonneerd. Prijs 60 cent.

De Molenhoeve is een boerderij, in de vorige eeuw ergens in Holland gelegen. De boer is gestorven. De weduwe bleef met twee jeugdige kinderen over en een trouwen knecht. De weduwe Boutersen met Herman en Dolf en den knecht Bastiaan. Allerlei rampen komen over het huis der weduwe, maar Bastiaan is onder alles even trouw. Dolf, de oudste zoon, past eerst niet zoo goed op, brengt zijn moeder in financiële moeilijkheden en wordt, met berouw teruggekeerd, om zijn moeder te helpen, vrijwillig soldaat. Herman wordt, nadat Dolf in den vreemde gestorven is, zijns vaders opvolger. Maar Bastiaan is steeds de trouwe raadsman en helper van moeder en kinderen. Bastiaan zelf was eens door Boutersen half dood opgenomen, liefderijk verpleegd en zoo op de Molenhoeve gekomen en gebleven.

De Schrijver, bekend om zijn onderhoudenden verhaaltrant, handhaaft hier zijn roem. Hij teekent zijn hoofdpersonen zoowel van binnen als van buiten. Er is weinig beschrijving, veel actie in het verhaal, zonder dat het nog vermoeiend is. Ook is de actie echt natuurlijk. Die jongensoorlog in 't eerste hoofdstuk; de ontmoeting van meester Jonas en zijn oud-leerling in de trek-schuit, in het derde; het koffiedrinken, in het elfde; 't is alles zoo echt naar 't leven

geteekend. Op blz. 57 en op blz. 61 zal *Bastiaan* een enkele maal door *Boutersen* moeten vervangen worden.

Taal en stijl zijn levendig, los, correct. De illustraties zijn ook goed.

De Schrijver, die er in al zijn geschriften op uit is, om de werken Gods, zowel in de genade als in de natuur, te doen zien, houdt ook in dit verhaal denzelfden koers. Hij vertoont die werken zoo natuurlijk, zoo onopzettelijk, zoo naar het leven, zoo waar. *Bastiaan* is goetvruchtig, naar zijn aard. De jongens, naar hun karakter. De weduwe, naar hare positie. Hun vroomheid is geen opgelegde, omgehangen vroomheid; zij is leven, van God geschonken, door den Heiligen Geest gewrocht. Uit de benarde tijden, die hij schildert, doet hij het oog afwenden van de omstandigheden om op te zien tot den Heere, die aller menschen lot bestuurt en bij Wien alleen veiligheid is ook in den grootsten nood. Zulk een verhaal kan in den bangen tijd, dien wij nu beleven, onder 's Heeren zegen een groote roeping vervullen. Wij bevelen het gaarne en met warmte aan.

* (249) **Esther Hadassa, of Voor een distel een mirt**, door IDA KELLER. Geïll. omslag, 4 zwarte plaatjes. 154 bladz. Gecartonneerd. Prijs 60 cent.

Esther Hadassa is een Israëlietisch meisje, een dochtertje van een welgestelden Jood ergens op het platte land van Nederland. Door ontmoetingen met een dochtertje van een predikant, en door omgang met een Christelijke dienstbode, behaagt het den Heere, de eerste zaden des nieuwen levens in haar te strooien. Negen jaar oud, wordt zij tot haar opvoeding (zij had geen moeder meer) naar Engeland gezonden, naar een oom. Zij blijft daar acht jaar, in welken tijd haar vader totaal geruïneerd wordt en vergeten in Amerika leeft. Esther wordt verpleegster, eerst in Engeland, dan in Holland. Het geestelijk leven van haar vroege jeugd schijnt verstikt. Ongeloof en Christushaat vervullen haar hart. Doch de Heere brengt haar terecht in een weg van strijd en verootmoediging. Hij gebruikt daarvoor het leven in het ziekenhuis, het lijden en sterven van patienten, den omgang met andere verpleegsters en met een geneesheer, en dat alles onder het licht, dat uitstraalt uit het Woord. Esther wordt bekeerd, huwt met den dokter, haalt haar vader uit New-York en leeft gelukkig.

De ondertitel „Voor een distel een mirt“ wordt in het verhaal niet uitgewerkt. Wel wordt er telkens gezegd, dat Hadassa „mirtebloesem“ beteekent, maar waar de omzetting wordt beschreven, blijft het „voor een distel een mirt“ geheel achteraan. Overigens vinden wij den vorm van het verhaal heel goed. Veel beter dan sommige werkjes van deze Auteur, die vroeger verschenen. De beeldspraak is minder gewaagd, eenvoudigheid, soberheid en nuchterheid zijn de kenmerken van stijl en beschrijving. Illustraties en typografische uitvoering zijn loffelijk. Het is blijkbaar de bedoeling van de verhaalster, de bekeering te teekenen in een milieu van onzen tijd. Zij heeft zich een gemakkelijke figuur gekozen; dat was haar recht. In elk geval meenen wij, dat zij aan die figuur alle recht heeft laten wedervaren, en de eere Gods in de verandering van de distel in een mirt ook wel laat uitkomen.

Eveneens treedt duidelijk aan het licht, dat er geen ware vreugde of echt geluk gevonden wordt buiten de gemeenschap met den Heere Jezus Christus, alsmede, dat in Hem de vervulling is geschonken van al de behoeften van een arm menschenhart. Een vraag blijft evenwel, of een onderwerp als hier wordt behandeld, wel zeer geschikt is voor een ver dicht verhaal. Het betreft zulk een teedere zaak. Hoe de omkeering van het menschelijk hart geschiedt, is zoo moeilijk te beschrijven. Daarom heeft o. i. een boekje als „Thirza“, vroeger door ons beoordeeld, en met eenzelfde thema, als *historisch* verhaal de voorkeur. Toch dunkt ons, dat „Esther Hadassa“ voor de groote meisjes even aangename als goede lectuur zal zijn. We bevelen het dan ook gaarne aan.

(257) **De Watervloed**, door L. PENNING. Een verhaal van den Sint-Elisabethsvloed. Derde druk. Gecart. geïll. omslag. 4 plaatjes in zwartdruk. 154 blz. en een historisch aanhangsel. Prijs 60 cent.

Een welgeslaagde schets van een belangwekkende historische gebeurtenis; een uitmuntend boek van een geliefd Auteur.

De Schrijver geeft ons een verhaal van den St. Elisabethsvloed, de verschrikkelijke overstroming, die 19 Nov. 1421 de 72 dorpen van de Hollandsche Waard verwoestte. Voornaamste personen:

Floris Merwe, hoofdpersoon, watermolenaar, zoon van een Gorcumschen smid.

Meeuwesen, de trotsche heemraad, die Floris zeer onrechtvaardig heeft behandeld.

Huibertje, Flois' vrouw een stille, vrome ziel, die door haar echt Christelijken en zachtmoedigen geest, Floris terughoudt van zich te wreken.

Voorts *Albert*, de bekkensnijder, eerst een echte vechtersbaas, na zijn bekeering een blijmoedig Christen, die de vrije genade Gods roemt; en ten slotte

de Heremiet, die door zelfkastijding zich wil volmaken en als boetgezant den ondergang van de Waard aankondigt.

't Water overvalt de bevolking in den nacht. Op 't kasteel van den heemraad viert men een schitterend bruilofstfeest, terwijl het water, door den storm opgezweept, over dijken en dammen gedreven wordt, waardoor al zijn bezittingen verloren gaan en allen omkomen, behalve de heemraad zelf, die door Floris gered wordt. De beide mannen vinden een schuilplaats op een toren, waaruit ze worden verlost door Floris' lichtzinnigen broeder, die vroeger de ouderlijke woning heeft verlaten. Eindelijk worden allen hereenigd in het vaderlijk huis te Gorcum, waar ook de heemraad een onderkomen vindt.

Uitstekende schoonheden bevat dit verhaal. Vurige kolen op het hoofd des vijands te hoopen, de echt Christelijke vergevensgezindheid, wordt hier aangeprezen. Zijn vertrouwen te stellen op aardschen rijkdom wordt als zondig in het licht gesteld en als een dwaasheid gebrandmerkt. Gewaarschuwd wordt tegen weelde en hoogmoed en andere zonden.

't Boek is in diep Christelijken toon geschreven. De vorm is, als steeds bij Penning, boeiend van 't begin tot het eind. De stijl is over 't algemeen goed. In het eerst minder, maar gaandeweg wordt hij beter en vooral op het eind is hij geheel in overeenstemming met het onderwerp.

Omslag en plaatje zijn keurig, eenigszins artistiek zelfs, zoodat het uiterlijk harmonieëert met den inhoud. De zwarte plaatjes zijn krachtig sprekend. Flinke, heldere druk.

Penning is een schilder, die schrijft, en een schrijver, die schildert. Ook dit boek bewijst het. Het is als een portefeuille vol aquarellen van ongemeen fraaie kleur. Moeilijk is het te bepalen, waar hier het meeste talent moet worden gezien, in de bijzondere tooneelen of in het geheel van het boek. Zelfs kleinigheden van schier onbeduidenden aard worden door hem in een eigenaardig bekoorlijk licht geplaatst. Andererzijds wordt de hoofdpersoon met vaste hand geteekend en in scherpe omtrekken geëst.

Vooral omdat we hier een verhaal hebben, waaraan een geschiedkundig feit ten grondslag ligt, is het te meer aanbevelenswaardig.

Een enkele opmerking veroorlooven we ons echter.

Uitroepen als „Heere, mijn God! 't Water komt,” uit den mond van een anders ruw mensch; uitroepen als „voor eeuwig voorbij is Arkels roem,” konden best gemist worden. Enkele ruwe woorden en vloeken, zijn scherpe doornen aan deze schoone rozenstruik. 't Kindergebed op blz. 53 ontsiert eveneens het fraaie geheel. Het is misschien niet onwaar, maar 't wekt toch den lachlust op, en doet derhalve schade aan den eerbied voor het gebed.

Historisch is het nog de vraag, of in dien tijd bij de eenvoudige landlieden reeds zulke reformatorische denkbeelden waren verspreid, als de Schrijver hun

in den mond geeft. Vanzelf heeft de strekking daardoor echter gewonnen. Hier blijkt opnieuw, dat de Middeleeuwen voor ons niet het tijdvak zijn, waaraan we ons hebben te spiegelen.

Het probleem der gerechtigheid Gods, die door het triumfeerend onrecht schijnt te worden verdonkerd, maar door de oordeelen des Heeren wordt gehandhaafd, is hier met machtige welsprekendheid behandeld. Treffend komt ook uit tegenover het bijgeloof van den wapensmid en de boete van eenen kluzenaar, dat Christus de eenige Zaligmaker is.

Als wij de uitstekende schoonheden van dit boek met vollen nadruk loven, veroorloven wij ons toch de vrijheid, de vraag te stellen, of de auteur, niet te veel op de hartstochten werkt en wat te weinig zich richt tot het verstand. Dit boek is natuurlijk bestemd voor de hoogste klasse. Is het nu geen eisch van eene gezonde paedagogiek, dat op dien leeftijd het inzicht in de vraagstukken des levens recht geleid worde, opdat, onder den zegen des Heeren, de leerstof dienstbaar zij tot vorming van een Christelijk karakter?

Deze opmerking verhindert ons echter niet, dit boek weder met warmte aan te bevelen. Het is eene schilderij van grootte gebeurtenissen uit het verleden, door eenen kunstenaar van goeden naam vervaardigd, die den ernstigen, jeugdigen lezer bemoedigen kan voor de dreigende toekomst, die hij tegemoet gaat.

Boek van 75 cent.

*Met geïll. omslag, gecartonneerd en 4 zwarte plaatjes.
(Band 25 cent.)*

(263) **De vrijbuiters van Kennemerland.** Een verhaal uit den 80-jarigen oorlog, door G. C. HOOGWERFF. Tweede druk. Geïll. omslag met elf pen-teekeningen tusschen den tekst. 188 blz. Gecartonneerd. Prijs 75 ct.

De „Vrijbuiters” is een verzameling schetsen, meest heldenfeiten betreffende, bedreven door de kloeke mannen van den binnenlandschen krijg van 1572—’76. De fragmentarische berichten hieromtrent zijn door den Schrijver verenigd tot een geheel, door ze te groepeeren om den persoon van Jonker Henric van Berkenrode en diens ouden lijfknecht Taams, die, nadat Henric’s ouders om ’t geloof ter dood gebracht waren, binnen Haarlems muren, de zorg voor den jongen van Berkenrode op zich genomen had.

Toch is er in het verhaal o. i. te weinig werkelijke concentratie. We vinden hier niet veel redeneering, maar handeling. Jongens van 12—16 jaar zullen er in genieten. Stijl en taal zijn goed. We noteerden slechts blz. 137: aan *de* Wormerveer, waar *de* weggelaten dient te worden; en voorts eenmaal *brei*, in plaats van *brij*. Bij een derden druk ware een kaartje van het toenmalig Kennemerland zeer aan te bevelen. Vooral historische verhalen juichen wij toe. Het blijft altijd goed, onze geschiedenis weer voor ’t opkomend geslacht in heinnering te brengen, ook onzen Vrijheidsoorlog. De guerilla van 1572—’76 is een der weinige perioden van den 80-jarigen oorlog, waarin werkelijk *’t volk goed en bloed geofferd heeft*.

Helder komt in dit verhaal uit, dat het oprechte geloof zelfs den marteldood niet vreest, dat God uitkomst geeft in allen nood, zoo we ons slechts op Hem verlaten. Doch evenzeer, dat niet allen door een edel beginsel tot den strijd werden gedreven. Dit boek over oorlog kweekt geen liefde tot den oorlog, veeleer waarschuwt het er voor, dat de strijd tegen onderdrukking des vaderlands en voor de zaak des Heeren nimmer ontaarden mag in een streven, om aan persoonlijke wraakzucht te voldoen. Al is dit boek niet meer bepaald voor onzen tijd, het bevat veel goeds en leerzaams, waarom het nog steeds aanbevelenswaardig is.

Boeken van 90 cent.

Met geïll. omslag, gecartonneerd en 4 zwarte plaatjes of tal van pen-teekeningen tusschen den tekst.

- (269) **Jaap Holm en z'n vrinden**, door W. G. v. D. HULST. Tweede druk. Geïll. omslag. 4 zwarte plaatjes en 14 penteekeningen van J. H. ISINGS JR. 251 bladz. Gecartonneerd. Prijs 90 cent.

Een echt jongensboek, tintelend van frisch en opgewekt leven. De Auteur verstaat ten volle de kunst, voor jongens te schrijven.

Wat zullen ze die echte jongensmoppen verslinden! De Schrijver kent alle uitdrukkingen, die in een jongenswoordenboek staan, teekent de verschillende karakters heel netjes en weet gewone, dagelijksche voorvallen in een verrassend kleed te steken. Hij vertelt zeer natuurlijk het leven dezer jongens, die ons op elke bladzijde als flinke, aardige knapen tegemoet treden.

Jaap Holm is de zoon van een arm, doch eerlijk en zwak boerenarbeider. Zijn vrienden zijn Kees, de zoon van den dokter, en Tom, de zoon van een ander welgesteld dorpsbewoner. Als evenwel Jaap en zijn vader beiden ten onrechte van diefstal worden verdacht, raakt de vriendschap ten einde. Jaap wordt bitter; soms wil hij echter toch weer goed zijn; hij ziet zijn ongeluk in, maar daar hij in eigen kracht staat, valt hij telkens weer in 't oude euvel. Door een landlooper wordt de bekendenis afgelegd, dat hij en niet Vader Holm of Jaap de diefstallen en andere misdrijven heeft gepleegd. Nu wordt het gezin in eere hersteld en Jaap voor zijn makkers gerechtvaardigd.

Dit boek getuigt van karakterstudie. Waarlijk geen kleine verdienste. Het is van al het brave-Hendrik-achtige vrij. Niets van dat vroom gedoe komt er in voor, dat eer afkeer wekt dan sticht.

De Auteur geeft nu en dan realistisch de spreektaal weer. Doch dit wordt, en wij achten dat gelukkig, niet geregeld volgehouden. Ook komen er spreekwijzen in voor, die gewestelijk zijn en in sommige deelen van Nederland niet zullen worden verstaan. De stijl is over 'talgemeen zeer goed. Op blz. 5 plaatsten wij een streepje bij „zich als een *tonnetje* laten *neerrollen*“. Voor de uitdrukkingen „Heer“ en „onze lieve Heer“ zouden wij liever „God“ en „God de Heere“ gebruiken. Enkele scheldwoorden en ruwe termen hadden achterwege moeten blijven. De jongens nemen ze zoo licht over. Wij noteeren: „galgenaas“, „apenkoppen“, „galgengebroed“.

De strekking van dit boek zal zijn, er op te wijzen, hoe *onoprechtheid* een bron van jammer is en veel ellende kan teweegbrengen; maar ook, hoe God zorgt, dat de waarheid aan 't licht komt, waar, door eigen schuld, alles tegen ons schijnt te pleiten, zooals bij Jaap.

De personen, die er in optreden, zijn doorgaans Christelijke menschen. Wij achten het een voordeel, dat dit niet afzonderlijk wordt gezegd, maar getoond in het leven, in de daden en woorden. Gereformeerd is dit boek echter niet. Wel ademt het een Christelijken geest; doch de kenmerkende waarheden van zonde en genade komen er niet duidelijk in uit. Evenmin de werkingen des Heiligen Geestes in het zondaarshart. De gebedsworsteling in Jaap wordt niet onverdienstelijk geteekend. Jammer is het, dat bijna al Jaaps bidden gaat over de *tijdelijke* dingen en bedenklijk achten wij het, dat dit gebed steeds wordt verhoord. Verder is er wel sprake van schuld en van zondevergeving. Maar niet genoeg komt uit, dat die vergeving alleen in Christus' bloed te vinden is; en ook niet, dat de strijd tegen de zonde alleen mogelijk is in de kracht des Geestes.

Nu is het wel waar, dat het niet de bedoeling van den Auteur is, een bekeeringsgeschiedenis te leveren, maar dit neemt ons bezwaar niet weg, dat menige uitdrukking hier en daar vrij „ethisch“ klinkt. Jaap doet te veel in eigen kracht, zie vooral pag. 218.

Aangezien het litterarisch element in dit boekdeel veel hooger staat dan het religieuse, kunnen wij het niet met zooveel warmte aanbevelen als wij het gaarne zouden wenschen. Het zwaarste moet toch het zwaarste wegen.

De uitvoering is keurig. De groote letter verhoogt het rijk genot van het lezen. De Uitgever heeft van dit schoone boek een nog betere editie opgelegd. Grooter van formaat en op helderer papier. Is de gewone uitgave hoofdzakelijk bestemd tot uitdeeling en ten gebruike als leesboek op de scholen, deze groo-tere leent zich meer voor afzonderlijk geschenk. Zij is uitsluitend gebonden verkrijgbaar voor den prijs van f 1,25. Wie deze wenscht te ontvangen, melde het uitdrukkelijk er bij: *grootte uitgave*.

(274) **De Speelman op den Wildenborch**, Een verhaal uit het jaar 1530, door E. GERDES. Derde druk, geïll. gekl. omsl. 4 zw. pl. 152 blz. Prijs 90 ct. Gebonden f 1.15.

Dit boek bevat het verhaal van een zekeren Nicolaas Rosdam, die, na eenige jaren in den vreemde zijn geluk beproefd te hebben, met een goed gevulde beurs huiswaarts keert. Niet ver van Lochem, waar zijn moeder woont, wordt hij door een ongeval aan zijn voet getroffen, waardoor het voortgaan hem moeilij-
k valt. Dit is nog maar het begin van de ellende. In een herberg wordt hem al zijn goed afhandig gemaakt. De herbergier werpt hem, na hem be-
roofd te hebben, de deur uit. Kort daarna wordt hij gevangen genomen en opgesloten in den kerker van het kasteel De Wildenborch, dat Karel van Gelre veroverd had op Johan van Wisch, een woelziek edelman. De zoon van Johan, Joachim van Wisch, stelde vele pogingen in 't werk, om zich weer van dit kasteel meester te maken en zocht op allerlei manieren aan Karel afbreuk te doen. Nicolaas, dien men voor een spion van Joachim houdt, wordt op den Wilden-
borch gevangen gezet. Toch blijft hij, hoe ook alles tegen hem schijnt te zijn, op God vertrouwen. Op wonderlijke wijze wordt hij gered, vooral door toedoen van een half onnoozelen, rondzwervenden liedjeszanger, aan wien Nicolaas een weldaad had bewezen. De onschuld van Nicolaas komt aan het licht, hij wordt uit zijn gevangenis verlost, krijgt zijn geld terug en ontmoet zijn moeder. De goddelooze herbergier, die hem beroofd had, ontvangt zijn verdiende straf.

Veel historie is in dit boek niet verwerkt; het tijdvak, waarin het ons ver-
plaatst, is niet zeer belangrijk en wat er van gegeven wordt, is van weinig be-
teekenis.

Indien we met Karel van Gelder en zijn veldheer Maarten van Rossum ken-
nis maakten; indien we 't een en ander zagen, dat het tijdvak karakteriseert, kon de historiekennis er door uitgebreid worden. Maar we vinden alleen hier en daar een enkele mededeeling, die ons doet zien, dat we in 't begin van 't tijdvak der hervorming zijn. Ook deze bijzonderheden zijn schaarsch. Het verhaal, dat wij nog kennen uit onze jeugd, is prettig en onderhoudend verteld. De 14 hoofdstukken hebben een opschrift, maar een inhoudsopgaaaf ontbreekt. Ofschoon het de derde oplaag is, moesten wij toch noch enkele drukfouten noteren: blz. 7 burgerlijk, voor burgerlijk; blz. 70 strookje, voor strookte, blz. 78 noch, voor nog. Op blz. 71 staat: dit hoofdstuk, wat moet zijn: 't voorgaan-
de hoofdstuk; op blz. 15 en blz. 103 wordt aangehaald een woord der Schrift; klaarblijkelijk is bedoeld Ps. 50 vs. 15: „Roept Mij aan in den dag der benauwd-
heid; Ik zal er u uithelpen en gij zult Mij eeren”. Nu staat op blz. 15: Roept Mij aan in den nood, en in den dag der benauwdheid zal Ik u verlossen” en op blz. 103: Roep Mij aan en in den dag der benauwdheid zal Ik u verlossen. Teksten, vooral als ze tusschen aanhalingsteekens geplaatst zijn, moeten ook geciteerd worden, zooals ze in den Bijbel staan, en niet maar de hoofdgedachte weer-
geven.

Wij hebben geen andere strekking kunnen vinden, dan een onderhoudend

en Christelijk verhaal te geven en daardoor de jeugd aangenaam en nuttig bezig te houden. En daarin steekt ook verdienste. Onze jongens vooral zullen dit verhaal mooi vinden. Ook komen er verschillende echt Christelijke opmerkingen en wenken in. Dat de Heere een verrassend God is, die niet beschaamd doet uitkomen, maar op Zijn tijd het kwade uitbrengt en bezoekt, is zeker één der hoofdgedachten.

Al is de samenloop van omstandigheden soms wonderlijk en een enkele maal zelfs onwaarschijnlijk, door den avontuurlijken inhoud zal het verhaal de aandacht levendig gespannen houden. Het wekt de nieuwsgierigheid op. Diep gaat het echter niet. 't Is geestelijk wat oppervlakkig.

Vóór-reformatorische uitroepen als: „Bij alle heiligen in hemel en op aarde” en ruwe gezegden als: „Bij alle duivels”, waren beter weggelaten.

In zijn keurigen band maakt dit boek een zeer aangename indruk. Vier mooie plaatjes illustreeren het. De letter is duidelijk.

Al behoort het niet tot de rijkste van Gerdes, toch kan het om zijn Christelijken inhoud en boeienden verhaaltrant wel aanbevolen worden.

(276) De zoon van den geneesheer of de gevolgen van een leugen. Een verhaal voor jongelieden, door E. GERDES. Vierde druk. Met geïll. omslag en 4 plaatjes in zwartdruk. 155 bladz. Prijs 90 ct.

Een oud boek, dat altijd nieuw en frisch blijft. De vierde druk strekt daarvoor tot bewijs. Een boek van GERDES, tot in zijn grijzen ouderdom toe op het gebied van de kinderlectuur een meester. Een schilder met de pen. Dit verhaal brengt ons op een terrein, waar hij in zijne volle kracht was. En wat eene les voor de jeugd ligt er vooral in dit boek van wijlen „onzen ouden vriend!” Hoor slechts.

In het stadje D. woonde een oude gierigaard, die op zekeren avond vermoord gevonden werd in zijne kamer. Tobias Wilgers, iemand van verdachte reputatie, werd ten onrechte van dezen moord beschuldigd. Om zijne onschuld te bewijzen, beriep hij zich op het feit, dat Frits Kuler, de zoon van den geneesheer, op den avond en het uur van den moord te zijnen huize vertoefd had. Frits echter ontkende dit. Het huis van Tobias was voor hem eene verboden plaats, en hij durfde, uit vrees voor zijnen vader, er niet voor uitkomen, dat hij dien avond daar had doorgebracht. Daarom loog hij. De gevolgen van deze leugen waren voor Tobias schrikkelijk, daar hij tot 10 jaren gevangenisstraf werd veroordeeld, Frits dacht weldra om heel deze geschiedenis niet meer. Hij groeide op, werd student en bracht bij eene andere doktersfamilie vaak een bezoek, omdat een zoon des huizes met hem studeerde. Daar kwam hij met een tante in aanraking, die een leesbare brief van Christus was. De omgang met deze voortreffelijke vrouw werd hem tot zegen. Hier ligt het keerpunt van het schoone verhaal. Nu drukte hem de toestand van Tobias Wilgers ondragelijk zwaar op het hart. De Heere baande den weg zóó, dat diens onschuld duidelijk aan het licht kwam. Frits trachtte nu op alle wijzen, het Tobias aangedane onrecht goed te maken. Wilgers leerde als Manasse in den kerker tot God roepen en werd te midden der gebondenen deelgenoot der waarachtige vrijheid.

Een aangrijpend verhaal, vol natuurlijkheid en frischheid van voorstelling. Deugdelijke strekking en echt Christelijk. Onze jongelieden worden in dit kostelijk boek gewaarschuwd tegen de zonde van liegen. Eéne groote gedachte treedt door heel het verhaal met kracht op den voorgrond: de ontzettende gevolgen van eene leugen. En wijl de leugen vooral in den jeugdigen leeftijd zoo veelvuldig voorkomt, is dit boek inzonderheid voor jonge menschen een baken in zee.

Vier mooie plaatjes brengen enkele hoofdmomenten van het verhaal in beeld. Door de flinke letter leest het zeer prettig. Vooral het gebonden exemplaar van dit boek heeft een voornaam uiterlijk.

Dit schoone boek verlevendigt de nagedachtenis van GERDES op gansch uitnemende wijze. Onze nieuwe schrijvers en schrijfsters kunnen er eene voortreffelijke leerschool in vinden. Want het is o.i. een model van wat een boek voor de jeugd kan en moet zijn. Het verdient nog steeds onvoorwaardelijke aanbeveling.

- (278) **Jan van Diemen**, door E. GERDES. Een verhaal uit den tijd van de oorlogen tusschen de Hollandsche Republiek en Engeland, 1665—1672. Vijfde druk, geïll. omslag, vier plaatjes in zwartdruk, 166 blz. Prijs 90 cent, gebonden f 1.15.

Gerdes' historische verhalen laten zich altijd nog prettig lezen.

Jan van Diemen is de zoon van Boer Arent van Diemen, een extra-orthodox, stroef man, die vreest, door al te vriendelijken omgang zijn kinderen te zullen bederven. De Auteur teekent hem als een weerzinwekkend mensch. Jan heeft een harde jeugd. Om 't minste vergrijp wordt hij zwaar gestraft. Hij is zelf wat los. Laat door zijn wildheid een van vaders beste paarden den poot breken. Durft daarom niet thuis komen. Neemt dienst op de vloot onder de Ruyter. Maakt allerlei ondervindingen door. Keert eindelijk als een verloren zoon terug. Wordt door vader — maar vooral door moeder, met liefde weer aangenomen.

Dit boek is rijk aan verwickelingen.

Gelijk al de werken van Gerdes, heeft ook deze geschiedenis een ernstig godsdienstige strekking. Tevens brengt ze ons in herinnering het tijdperk van onze Vaderlandsche geschiedenis gedurende de Stadhouderlooze regeering onder de de Witten, toen Neerlands roem door de Ruyter op zee gehandhaafd werd. Hoewel de tooneelen, die hier geschetst worden, wel wat romantisch schijnen, heeft het geheel toch de strekking, te wijzen op Gods zorgende liefde en genade voor een kind, dat verloren was, en door Hem werd gevonden en in de ouderlijke armen werd teruggevoerd met berouw.

Tegen deze strekking hebben we geen bezwaren. Maar wel hebben we ernstige bezwaar tegen allerlei bedenkelijke uitdrukkingen. Gerdes stelt hier de degelijke, alhoewel misschien ietwat bekrompen vroomheid, in een ongunstig licht (vooral in den persoon van Arent van Diemen) en neemt het op voor een soort Arminianerij. Dat Arent van Diemen zoo steil Calvinist is en zooveel met den Catechismus op heeft, kan de Schrijver hem blijkbaar niet al te best vergeven. In schier al zijn boeken komt uit, dat Gerdes niet Gereformeerd is; in „Jan van Diemen” al heel *sterk*. Zie bv. blz. 22, 71, 143. Op bl. 55, boven aan, wordt indirect 's menschen onbekwaamheid tot bekeering geloochend. Ook lezen we telkens „Heer” in plaats van „Heere”. Overigens is dit verhaal boeiend, zonder op verkeerde wijze de verbeelding te prikkelen.

De uitvoering en de illustraties doen den heer Callenbach alle eer aan. Met eenig voorbehoud aanbevolen.

Bouwkartons ten gebruike bij het Bijbelsch onderwijs.

Een Schaapskooi en Een Oostersch Boerenhuis in het Noorden van Palestina. In kleurendruk. Prijs per stuk 25 ct. Bij getallen aanzienlijk minder.

Bouwplaten zijn bij onze jongens veelszins geliefd. De Firma Callenbach heeft de liefhebberij, om ze in elkaar te zetten en te bewerken dienstbaar trachten te maken aan de kennis der Bijbelsche oudheidkunde. Een uitnemend denkbeeld.

't Zijn platen van vrij stevig karton, waarop alle onderdeelen en het model in kleuren gedrukt zijn. Deze onderdeelen moeten uitgeknipt en aan elkander gevoegd worden. De plaatsen, die met lijm moeten bestreken worden, zijn

aangeduid en wat tegen elkander moet, is aangewezen door letters en cijfers.

De kleuren, letters en cijfers zijn duidelijk. Als alles zoo voor ons ligt, lijkt het wel een puzzle, doch als men maar eens begint te knippen, te vouwen, te ordenen, dan komt zachtjesaan het verlangde voor den dag.

Een heele aardigheid en groote voldoening als het kant en klaar is. Niet altoos kunnen in de lange winteravonden onze jongens en meisjes zitten lezen. Ze willen ook eens wat met de hand doen. Welnu, hier is een aardige bezigheid. Hier is te knippen, te lijmen, te passen en te meten en daarbij moet zoo telkens eens gelezen worden, wat het eigenlijk moet worden. Zoodoende komen er eenige begrippen van oud-Israëls volksleven vast in, die anders licht vervloeien. Daarom begroeten wij deze „Oostersche bouwplaten“ met warme sympathie; niet alleen omdat zij voor het kind, en ook wel voor ouderen, een aangename en leerzame bezigheid verschaffen; maar ook omdat zij, in elkaar gezet, een goed leermiddel zijn ten gebruike bij het onderwijs in de Bijbelsche Geschiedenis op School en Catechisatie. Ook Knapenvereeningen kunnen er winst mee doen. Door een voorstelling, zooals „de Schaapskooi“ geeft, krijgt de leerling een beteren indruk van de werkelijkheid dan door die eener plaat. Hij kan — zooals een kind dat gaarne doet — nu alles van verschillenden kant bekijken: hij dringt meer tot de werkelijkheid door, of liever, de werkelijkheid dringt meer door tot hem. Wij oordeelen, dat de schaapskooi, als geheel genomen, de werkelijkheid zeer nabij komt. Toch hebben wij wel eenige bedenkingen, wat de onderdeelen betreft.

We zien op het model maar drie schaapjes; dit geeft geen begrip van een kudde; waarom bv. niet een tiental vóór den herder. Het ééne schaapje bij den put zagen wij liever weggelaten: het is aan het oog van den herder onttrokken, wat zijn situatie misschien gevaarlijk maakt. Voorts hadden wij den herder wat meer op den voorgrond willen plaatsen, opdat de verhouding tusschen zijn lengte en de hoogte der muren en van den bijstaanden palmboom, beter ware uitgekomen. 't Is waar, men kan volgens de aanwijzing de losse figuren „naar verkiezing“ plaatsen, doch in de meeste gevallen zal het model wel als voorbeeld genomen worden en juist daarom zouden wij gaarne de groepeerling een weinig anders gezien hebben. Het geheel zou er bij gewonnen hebben, indien bij wat meer losse schaapjes ook wat meer gras ware aangebracht.

In tweeërlei opzicht munten deze bouwplaten boven de gewone verre uit: ze zijn aan beide kanten bedrukt. Ook is er een zeer leerzame, degelijke beschrijving aan toegevoegd.

We kunnen ze van ganscher harte aanbevelen, met een warm woord van lof voor Ontwerper en Uitgever. De prijs is billijk. f 0,25 per exemplaar; 25 ex. à 20 ct.; 100 ex. à 17½ ct.

Wij twijfelen niet, of de heer CALLENBACH zal met zijn schoone uitgaven ook thans wel een goede markt vinden. Die zij hem ook door »JACHIN« van harte toegewenscht.

Uitgaven van J. M. BREDÉE te Rotterdam.

Ook de Rotterdamsche Uitgever ontbreekt wederom niet op het appèl. Wel biedt hij om de »zorgvolle dagen« een minder groote collectie van Zondagsschoolboekjes aan dan Z.Ed. gewoonlijk doct, doch het elftal,

door hem ingezonden, handhaaft zijn welverdienden roem op dit terrein. Al de boekjes zien er even bekoorlijk uit. Er is veel zorg besteed, zowel aan de bewerking als aan de illustraties. Doch wat den inhoud betreft, loopt het gehalte heel wat uiteen.

Deze uitgaven worden bij 10 stuks (ook gesorteerd) voor den halven prijs geleverd. Op banden wordt geen prijsvermindering toegestaan. De met * gemerkte nummers zijn ook verkrijgbaar gebonden in cartonnen band met ronden rug, tegen verhooging van 5 cent per stuk. De nummers zijn dezelfde als die in den Catalogus van den Uitgever. Bij bestelling behoeven de titels niet overgeschreven. Opgave van de nummers is voldoende. Voor elke Zondagsschool is weder een bundel »Kerstklokken« beschikbaar. Deze wordt op aanvraag door invulling van een zich in den Catalogus bevindend formulier en na ontvangst van 25 cents voor portokosten, gratis toegezonden.

Ook is de Heer BREDÉE als steeds rijk gesorteerd in allerlei Wandteksten en Cartons. Dit Verslag bevat er een duidelijk sprekend staaltje van. Doch het zijn maar enkele korrels van den vollen oogst, dien gij in den grooten Catalogus vindt. Wij bespreken eerst de Kerstboekjes en daarna de Wandteksten.

I.

BOEKJES.

Boekje van 15 cent.

Met geïll. omslag en een gekleurd plaatje.

- (34) **Mietemeu en Dora's Kerstfeest**, door JOHANNA BREEVOORT. Geïll. gekl. omsl. 1 gekleurd plaatje, 22 blz. Prijs 15 cent.

Mietemeu is een oude, eenzame, menschenschuwe vrouw, zooals men er haast in iedere stad en op elk dorp aantreft. De straatjongens plagen haar en schelden haar uit voor tooverheks. De kinderen zijn bang voor haar. Volgens het algemeen gerucht spookt het in haar huis. Ook Dora is bang voor de oude vrouw, doch haar moeder ontleent haar alle vrees en wekt haar op, lief voor Mietemeu te zijn en voor haar te bidden.

In haar kinderlijke blijmoedigheid, weet ze haar te boeien en met haar Kerstboom weer tot Kerstfeestvieren terug te lokken. Dora's moeder brengt dan de onrustige vrouw tot Hem, die als de Rustaanbrenger in Bethlehem geboren is en langzamerhand komt ook deze vermoeide ziel tot kalmer leven, dat door een glans van blijheid wordt verhelderd.

Een prettig geschreven verhaaltje. Een lief boekje, dat met zijn goed-uitgevoerd titelplaatje al dadelijk het kinderoog bekoort.

Taal en stijl zijn over 't algemeen goed. Op pag. 10 staat deze slordige zin: „Het werd in de langzaam — voortsukkellende jaren tot waanvoorstelling in het droeve, eenzame gemoed”; langzaam en voortsukkelen is nog al pleonastisch; en wat een „eenzaam gemoed” is, laat zich beter denken dan zeggen.

Ook verdient het o.i. geen aanbeveling telkens, „nee”, in plaats van „neen” te gebruiken. Steeds vonden wij „Heer”, in plaats van „Heere”. Veel inhoud is er in dit verhaal niet. 't Gegeven is voor de kleinere kinderen niet interessant

genoeg. Onnatuurlijk achten wij het, dat Dora opeens zoo thuis is bij die stroeve oude vrouw.

De strekking is evenwel uitnemend. Het boekje stelt de dwaasheid van 't bijgeloof in het licht en wil de kinderen opwekken, om zulke zonderlinge en schuwe menschen als Mietemeu toch niet te plagen en uit te schelden.

Voorts, dat liefde wederliefde wekt en dat een vereenzaamd hart door liefde weer terecht gebracht kan worden; dat 't Kerstfeest ook heil predikt voor vereenzaamde harten en dat zij, die zelf 't Kerstlicht dragen, de beste geleiders zijn voor zulke ongelukkige menschen. In de strekking zit dan ook de waarde van het boekje. Maar het is te oppervlakkig. De vrouw, die nooit in kerk of samenkomst verschijnt, die door haar slecht humeur den omgang met anderen verloren heeft, wordt tot den Heiland gebracht. Hoe? Lezen we iets van gevoel van schuld, toevlucht nemen tot het bloed der verzoening? Neen, er staat alleen: „haar vertrouwend spreken over den Heiland blies het sluimerend geloof van Mietemeu aan”. Het is wel waarschijnlijk, dat de Schrijfster het eerstgenoemde onderstelt, maar er had, ook voor jonge kinderen iets meer van gezegd kunnen worden.

Uit godsdienstig oogpunt voldoet dit boekje ons niet. Van de beteekenis van Jezus' komst in het vleesch en van de noodzakelijkheid van de waarachtige bekeering, krijgen wij bijna niets te hooren.

De goede strekking maakt, dat we het nog wel kunnen aanbevelen, doch slechts onder voorbehoud.

Boekjes van 17½ cent.

Met geïll. omslag en gekleurd plaatje.

- (51) **Het blijde Kerstfeest.** *Oorspronkelijk verhaal*, door T. БОКМА. Met geïll. omslag en 1 gekleurd plaatje. 31 bladz. Prijs 17½ cent.

Twee kleine meisjes, dochtertjes van een dorpsgeneesheer, zijn in een naburig bosch Kerstboompjes gaan zoeken; op den terugweg verdwalen ze. Ze bidden den Heere, dat Hij hen terecht brengen mocht en belanden in een armoedige hut; de kennismaking wordt aanleiding, dat de dokter zich 't lot van dit arme gezin aantrekt; hij onthaalt het bij den Kerstboom op allerlei versnaperingen; allen keeren voldaan huiswaarts.

Het boekje ziet er lief uit. Mooie plaatjes. Duidelijke letter. De correctie is slordig geweest. Op bladz. 4 moest in den zin „Er stonden hier in 't bosch overvloed“, tusschen stonden en hier het woordje *er* staan. Op blz. 9 moest in den zin „Nee, doe 't, jij bent de grootste“, tusschen *doe* en 't nog eens *jij* staan.

Verder: zoo'n mooie(n) bl. 4, al (als) 16, om die (dien) guit, 19. Geen aanbeveling verdient 't gebruik van uitdrukkingen als: 'es (eens), nee, d'r (daar), zeien (zeiden). Die platte taal doet onnaangenaam aan. Zoo zegt de dokter zelfs (pag. 30): „Daar had ik me haast den mond voorbijgepraat“.

De inhoud is weinig belangrijk en heel mager. Ons grootste bezwaar echter is, dat dit boekje, wat 't godsdienstig element betreft, zeer oppervlakkig is. De Kerstboom met zijn cadeautjes is hier de hoofdzaak, terwijl de beteekenis van het Kerstfeest zoo goed als niet uitkomt. Van een rijken Jezus, die arm werd, om arme zondaren rijk te maken, wordt weinig of niets gezegd. De strekking is, aan te prijzen het weldoen aan arme medemenschen, naar aanleiding van Matth. 25 „Voor zooveel gij dit een van deze mijne minste broeders gedaan hebt, zoo hebt ge dit Mij gedaan“, wat hier wel wat algemeen op „arme menschen“ wordt toegepast.

Dat deze armen van 't verhaal geloovigen zijn, blijkt niet, eer lijkt het op het tegendeel. Zoo komt, wat uit het Evangelie is voorgelezen, niet tot zijn recht. Wanneer nu bij de Kerstfeestviering niet alleen de mededeeling stond

„er werd verteld, waarom wij Kerstfeest vieren“, maar dit in 't verhaaltje zelf was gebeurd, zou het leerriker zijn en degelijker van inhoud.

Een boekje, dat „het blijde Kerstfeest“ heet, maar van de groote blijdschap van het Kerstwonder niet rept, heeft het Christelijke vernisje er zóó dunnetjes op, dat we (niettegenstaande onze waardeering voor de eenvoudige woordkeus en philanthropische bedoeling) het voor onze Zondagsscholen *niet* kunnen aanbevelen.

- (52) **De Houtvester, de Strooper en de Wolf.** Een verhaal op waarheid grond, door P. A. SPARENBURG JR. Geïll. omsl. 1 gekleurd plaatje. 32 blz. Prijs 17½ ct.

De houtvester Gautier betrapte den strooper Arnold Bomien, terwijl deze bezig was een haas uit een door hem gespannen strik te halen. De strooper, eenige roon en kostwinner eener arme weduwe, werd tot een half jaar gevangenisstraf veroordeeld. De verlaten weduwe werd gedurende dien tijd door het echtpaar Gautier liefderijk in hun gezin opgenomen. Juist toen de straftijd van den strooper verstreken was, bevond Gautier zich in het bosch, vergezeld van een door hem getemden jongen wolf, waarvan de wolvenaard echter plotseling tot uiting kwam, toen de houtvester hem een haas wilde ontrukken. Hij werd vreeselijk door het bloeddorstig dier toegetakeld, doch zijn leven werd gered door een schot van den strooper, dat den wolf velde. Houtvester en strooper, werden goede vrienden, terwijl deze gebeurtenissen voor den laatste het middel tot zijn bekeering werden.

Het verhaal is verdeeld in 3 hoofdstukken zonder opschrift. De keurig uitgevoerde plaatjes hebben geen onderschrift of aanwijzing der bladzijde, doch geven duidelijk te kennen, welke momenten van het verhaal in beeld gebracht zijn. Taal en stijl zijn goed, de verhaaltrant is levendig. De typographische uitvoering is voortreffelijk. De houtvester laat niet na, zijn plicht te betrachten, ook al had hij aan de moeder van den strooper gaarne de onzangename gebeurtenis bespaard. Een uitnemende les ligt hierin voor een ieder, om trouw te zijn in zijn goddelijk beroep en vóór alle dingen des Heeren wil te betrachten, met verloochening van eigen wil. Het opnemen der weduwe in het gezin van den houtvester, is een treffend voorbeeld van liefde tot den naaste, terwijl eindelijk een helder licht valt op de wonderlijke wegen des Heeren, die alle middelen in Zijn hand heeft, om afgedwaalde zondaren terecht te brengen. De Schrijver had evenwel meer schuldgevoel bij den strooper kunnen schetsen. Onze kinderen moeten ook leeren, dat de zonde zulk een groot kwaad is, dat ze God schrikkelijk vertoornt. Jammer, dat de Auteur een voor de hand liggende gelegenheid om op de verzoening in Christus te wijzen, heeft laten voorbijgaan.

De strooper ziet, dat God alle dingen bestuurt, zijn wraakplannen verijdeld, ja het kwade ten goede gekeerd heeft; maar hij komt niet tot berouw en zoekt geen verzoening in het bloed des kruises. Om de goede eigenschappen kunnen wij dit boekje overigens wel aanbevelen.

- (53) **Uit doodsgevaar gered.** Een verhaal, geheel naar waarheid beschreven, door J. v. D. VEGT, Chr. Geref. pred. te Rijnsburg. Geïll. omsl. 1 gekleurd plaatje. 37 blz. Prijs 17½ cent.

Ofschoon er onweer dreigde, waagde visscher Heimen het, vergezeld van zijn knechtje Peter, op de Zuiderzee ter haringvangst te gaan. Bij hun terugkeer werd de schuit door de kracht van den wind omgeworpen. De schipper kon den mast grijpen en vond een plaats op het wrak, terwijl het hem gelukte Peter te grijpen en naast zich te slepen. Urenlang verkeerden ze in doodsgevaar, gedurende welken tijd Heimen, een godvreezend man, zich sterkte in zijn God en den beangsten Peter moed insprak. Wonderlijk werden beiden gered

door andere visschers uit het dorp, die geruimen tijd naar de schipbreukelingen hadden moeten zoeken. Voor Peter was een zware ziekte het gevolg, waarvan hij echter herstelde, tot groote blijdschap zijner vrome moeder, een arme weduwe, wier hart den Heere groot maakte voor de redding uit het dubbele doodsgevaar.

De Auteur is blijkbaar niet gewoon voor de jeugd te schrijven. Hij gebruikt vaak termen en uitdrukkingen, die beter passen in een preek, dan in een verhaal voor kinderen. Maar het geheel treft door eenvoud en oprechtheid. De woorden, die de schipper in zijn angst spreekt tot den knaap; zijn gebed tot God in den nood; zijn ootmoedigen dank straks aan den Heere, zijn passages van ontroerende schoonheid.

De stijl is vlot. Wij noteerden een paar fouten: op blz. 13, regel 1 van onder, zal „omschreven“ wel „beschreven“ moeten luiden, terwijl op blz. 20, regel 14 van boven, „een zeer zwaren proef“ aan het oog van den corrector ontsnapt is.

De uitvoering is keurig. De plaatjes zijn heel mooi. Helder komt in dit verhaal uit, hoe noodig het is, ten allen tijde bereid te zijn, wjl doodsgevaar steeds onverwacht komen kan; alsmede, hoe groot het voorrecht is dergenen, die den Heere vreezen, in alle omstandigheden des levens. Ook de waarheid der berijmde Psalmwoorden: „Wie Hem aanroept in den nood, Vindt Zijn gunst oneindig groot“, spreekt duidelijk uit het onopgesmukte verhaal, volgens het titelblad geheel naar waarheid beschreven; terwijl eindelijk niet vergeten wordt voor de ondervonden uitredingen den Heere, als de Bron aller zegeningen, te danken.

Wat noodig is in leven en sterven, wordt hier zoo krachtig en als uit de praktijk getoond, dat het op de jeugdige harten zeker grooten indruk zal maken.

Hartelijk aanbevolen. Schrijver en Uitgever mogen ons van zulke kostelijke boekjes meerdere bieden.

Boekje van 25 cent.

Geïll. omslag en twee zwarte plaatjes.

- (87) **Uit Beppie's leven**, door LOUISE L. G. Geïll. omsl. 2 zwarte plaatjes. 47 blz. Prijs 25 ct.

Mej. Louise L. G. keuvelt alleraardigst: niet te hoog en niet te laag, niet te breed en niet te diep, 't huppelt alles liefelijk met kleine pasjes; veel verkleinwoordjes, enz.

De dialoog is natuurlijk.

De Auteur geeft hier geen verhaal, maar vier schetsjes. Het eerste: „Een slecht begin—een goed einde“, beschrijft een Zaterdag uit Beppie's leven, die humeurig begon, maar eindigt met gebed en verteederung. Het tweede hoofdstuk: „Een goed begin, een slecht einde,“ heeft het over den volgenden Zondag, maar eindigt met plichtsverzuim, daar Beppie niet goed op haar broertje past. Het derde schetsje „Vacantie“, toont Beppie, winkelend met moeder om inkoopen voor het Kerstfeest te doen en tevens voor een arm ziek meisje, waaraan Beppie haar crocusjes graag wil cadeau doen. 't Laatste schetsje: „Kerstfeest“, brengt Beppie teleurstelling, want ze kan de feestviering in de kerk niet bijwonen, omdat vader en moeder per telegram aan Grootmoeders ziekbed worden geroepen. Toch viert zij Kerstfeest in haar hart.

Een boekje voor kinderen uit den deftigen burgerstand. Die uit de gewone volksklasse begrijpen niets van „gamma na gamma hakkelen“, „Köhlens études“, „Salon“, „de box“, „divan“ en dergelijke woorden en uitdrukkingen.

Er wordt in dit boekje veel gezegd van den Heere Jezus of van den „Heer“, maar meer als leeraar en voorbeeld dan als Verlosser en Zaligmaker. Den kern van den gedachtegang der Schrijfster vinden we misschien op blz. 23:

„Annie probeert haar over te halen, maar *Beppie blijft goed aan den Heer denken, voorop gaat Hij, en zij zal Hem volgen*, haar eigen wenschen opgeven, zooals Moeder van morgen zei.” Beppie heeft voorts: „geheimpjes met God”. (p. 7)

Niet onaardig wordt beschreven haar strijd tegen zich zelve, en haar vroege godsvrucht, zich openbarend in het zoeken van het verborgen gebed. Maar van een zondig hart, dat vernieuwing behoeft door de werking des Heiligen Geestes, rept de Schrijfster niet.

Als stukje kinderpsychologie is dit werkje een niet onverdienstelijke bijdrage; ook is het, wat taal en stijl betreft, ons zeer goed bevallen. Doch om den inhoud achten wij het voor onze Geref. Zondagsscholen niet bruikbaar.

Boekje van 30 cent

Geïll. omslag, gecartonneerd, en twee zwarte plaatjes.

* (93) **Mozes en Sam**, door C. J. HOEKENDIJK. Geïll. omslag. 2 zwarte plaatjes. 56 blz. Gecartonneerd. Prijs 30 cent.

Een bekeeringsgeschiedenis van een ouden Jood en zijn kleinzoon. Mozes is vol ijver voor den God der vaders, maar blakende van vijandschap tegen Jezus van Nazareth. Sam is zijn kleinzoon, dien hij met innige liefde bemint en voor wien hij niets zoozeer vreest, als de bekoring van het Christendom, waarvan de knaap door zijn speelmakkers telkens een en ander en veel te veel verneemt. Om hem aan den invloed van menschen en gebeurtenissen te onttrekken, onderneemt Mozes met Sam tegen het Kerstfeest een lange reis. Onderweg verdwalen ze, worden door een sneeuwstorm overvallen en komen ten slotte, meer dood dan levend, in de woning van een geloovig predikant. Op het gebed der predikantsvrouw wordt Sam bekeerd, op de zielsworsteling van den dominee ook de oude Mozes tot het geloof in Christus gebracht.

De vader van Sam was reeds vroeger tot den Heiland gekomen, maar als een afvallige door Mozes verworpen. Hij was echter gestorven, vóór Sam eenigen invloed van hem had kunnen ondervinden. Sams moeder, Ruth, was ook overleden, maar zonder den Heere Jezus lief te hebben. De oude Mozes sterft in de pastorie, Sam blijft daar en ontvangt er een Christelijke opvoeding. Groot geworden, gaat hij arbeiden als zendeling onder de Joden.

De vorm van dit verhaal is goed; hij dient den inhoud, en dit verhaal heeft inderdaad een inhoud.

De haat van den ouden Jood wordt aangrijpend geteekend. Het tooneeltje op de heide is ontroerend schoon. De bekeering verloopt o. i. wel wat vlug.

De stijl is levendig. Het gebed een „onderhoud” met den Heiland te noemen (pag. 34), is minder aanbevelingswaardig.

Het boekje ziet er heel aantrekkelijk uit. De plaatjes zijn schoon. Flinker letter.

De strekking is goed. Een materie als deze heeft steeds bijzondere bekoring. De angstige nauwgezetheid en vurige ijver van den Jood ten opzichte der opvoeding van zijn kleinzoon, is een vlamvend getuigenis tegen zoo menig Christenouder, die helaas, maar al te lauw verkeert onder de wereldsch-gezindheid en den afval zijner kinderen. Voor de grootere leerlingen bevelen wij dit boekje hartelijk aan.

Boekje van 40 cent.

Geïll. omslag, gecartonneerd en twee gekleurde plaatjes.

- * (104) **Dicht bij zee**, door JOHANNA BREEVOORT. Geïll. omslag. 2 gekleurde plaatjes. 69 blz. Gecartonneerd. Prijs 40 cent.

Een zeeman laat vrouw en beide kinderen bij zijn moeder achter, die aan zee woont. Tijdens zijn reis sterft zijn vrouw. In grootmoeders gezin leven ook nog een oom en diens zoon. Jim en Daan, de vader een drinker, de zoon van 15 jaar op weg hem te volgen. Beiden haten ze Willem, om zijn netheid en om zijn vroomheid. 't Wordt niet beter als Willem Daans leven redt. 't Kleine dorp krijgt bezoek van Jeruëlmenschen. Oom Jim valt den grijzenspreker aan, mishandelt hem en gaat daarvoor in de gevangenis. Tijdens een afwezigheid van Willem neemt Daan wraak op den kleinen David, brengt het kind een eind buiten het dorp op de pier bij den vuurtoren, en laat het daar bij opkomenden vloed achter. Het wordt nog gered, maar sterft aan de gevolgen. Willems vader komt terug. Voor dien tijd verdwijnen oom Jim en Daan. Willem gaat met vader naar zee. Oom Jim komt als een gebroken man terug, om bij grootmoeder te sterven. Bij een volgende overkomst van Willems vader sterft ook grootmoeder.

Dit boekje voldoet ons in geen enkel opzicht, noch uit godsdienstig, noch uit paedagogisch, noch uit taalkundig oogpunt.

Uit *godsdienstig* oogpunt. Hoe is 't mogelijk, dat een Schrijfster, die meermalen zoo principieel-Gereformeerd uitkwam, zich zóó tot deze methodistische Iersche schets voelde aangetrokken, dat ze die moest navertellen? Wat is alles „licht“ en „dicht“! **Zonde en genade**: waarom hooren we daarvan zoo weinig? Wat hierover gegeven wordt, is meer engelsch-methodistisch, dan Hollandsch-gereformeerd.

Uit *paedagogisch* oogpunt. O. i. verdient het geen aanbeveling, voor onze kinderen een grootmoeder te teekenen als norsch en brommig wijf, een oom als een dronkaard en bandiet. Och ja, de realiteit is menigmaal niet anders: maar als het kind er door 's Heeren goedheid verre van bleef, moet dan zoo'n boekje onnoodig reeds den blik op het leven komen versomberen?

Ook uit *taalkundig* oogpunt is „Dicht bij zee“ zwak. In de eerste plaats is het verhaal te schetsmatig; de personen, die er in voorkomen, gaan meerendeels als bleeke schaduwen voorbij, ze spreken daardoor niet of niet voldoende tot het hart van den lezer. In de tweede plaats is de taal dikwijls niet eenvoudig genoeg. Ten derde is de stijl alles behalve voldoende verzorgd. Bv. Oom kan goed heengaan om veel geld te verdienen (blz. 5). Zoo zeggen wij, Nederlanders dat niet. (Oom is nog een drukfout voor Tom). Blz. 7. Ze was, als de dood voor de zee zoo bang, lees: Ze was voor de zee zoo bang als de dood. Blz. 12. Bijna 'n half uur stond hij op den wagen, in plaats van had gestaan. Blz. 28. Bijwoonden, in plaats van hadden bijgewoond. Verbonden aan 't hoofd, droeg men den bewusteloozen grijsaard op een baar naar 't dorp. Deze constructie deugt niet. Blz. 30. Hij deed zoo aardig tegen de kleine kinderen, ieder had schik in den beleefden, bescheiden knaap, die zoo liefdevol tegen 't kleine broertje deed. Blz. 39. Hij begreep niet, wat hij scheelde, in plaats van hem scheelde. Blz. 46. Toen spoelde een golf hem over. Dat is geen Nederlandsch. Blz. 56. Op grootmoeders zeggen, dat Davy in den hemel was, schudde hij afwerig het hoofd. Idem. Blz. 60. Uit dezen strijd sprak de jongen niet. Idem. Blz. 62. Hij zal een zeeman zijn; anglicisme voor: hij zal zeeman worden of hij wordt zeeman. Bovendien, als een Iersche schets vertaald wordt, late men de namen onveranderd, of men neme Hollandsche namen. Hier worden de voornamen behouden: Tom, Jim, Davy, maar de achternamen verhollandscht. Wie hoorde ooit van „Jim . . . Schippers“? Ook ontbreekt het soms aan behoorlijken psychologischen grond, (zie bv. pag. 48). De toon is heel gezellig.

Het verhaal is hier en daar roerend geschreven. De uitvoering is heel goed. Maar om den bedenkelijken inhoud, moeten wij het, zeer tot ons leedwezen, ter zijde leggen. De naam dezer bekende Schrijfster deed heel iets anders verwachten.

Boekjes van 45 cent.

Geïll. omslag, gecartonneerd en twee gekleurde plaatjes.

* (115) **Naar huis**, door RIEK OUBORG. Geïll. omsl. 2 gekleurde plaatjes. 106 bladz. Gecartonneerd. Prijs 45 cent.

Dit boekje bevat het verhaal van een armen knaap, Willem van Velden, geheeten. Nauwelijks 12 jaren oud, moet hij er steeds op uit om te bedelen voor zijn vader, die een volslagen dronkaard is. Zijn moeder, die twee jaar geleden gestorven is, heeft hem de zorg opgedragen voor zijn zusje Annie, die tengevolge van armoede en ontbering zeer ziek is. Willem houdt veel van zijn zusje en zorgt trouw voor haar, haar beschermende tegen de woede van den vaak beschonken vader.

Op zekeren Zondag uitgegaan om te bedelen, komt hij in een kerk, waar hij kennis maakt met den zoon van den predikant, die het orgel bespeelt. In de kerk hoort hij van Jezus, die kranke menschen kan genezen en van dien Jezus vertelt hij aan zijn zusje. De vraag is nu maar: waar die wonderdoende Jezus woont en of hij ook de kleine Annie zou willen genezen. De zoon van den predikant bezocht de kinderen, die na den dood van hun vader alleen achtergebleven zijn en vertelt hun meer van Jezus. Door zijn bemiddeling worden beiden in het huis van den predikant opgenomen. Ondanks de liefderijke verpleging sterft Annie spoedig. Willem is zeer bedroefd, doch hij troost zich met de gedachte, dat zijn zusje „naar huis” is gegaan. Latert huwt hij met de dochter van den predikant en gaat als zendeling naar Indië.

We willen het goede in dit boekje niet miskennen. 't Wijst op de schrikkelijke ellende, door den drank teweeggebracht.

De titel is „naar huis” en dat is het huis des Vaders, waar Jezus voor de Zijnen plaats bereidt. Er op te wijzen, hoe de kinderen met dien Heiland bekend gemaakt worden en hoe voor hen door Jezus het hemelsche huis ontsloten wordt, is zeker de aanbevelenswaardige strekking.

Maar ook hier stuiten we op onwaarschijnlijkheden.

Onbegrijpelijk is echter de onkunde van Willem, wiens moeder als een vrome vrouw wordt voorgesteld. Ofschoon hij reeds 10 jaar oud is, als zijn moeder sterft, schijnt hij vóór dien tijd nooit in een kerk geweest te zijn, en weet hij niet eens, wie Jezus is. Ook hadden wij wel gewenscht, dat er in dit verhaaltje meer gesproken was van Jezus als Zaligmaker, die gekomen is om het verlorene te zoeken. Van schuldbesef en de noodzakelijkheid van schuldbelijdenis blijkt niet veel. Veel gezonder zou het voor de jeudige lezers zijn, als we *natuurlijke* kinderen te zien en te hooren kregen, met hun deugden en gebreken. Het schijnt evenwel interessanter, engelachtige kinderen te schetsen, die totaal onwetend zijn en die aanstonds geloovig worden, als ze van Jezus hooren.

Er heerscht in dit verhaal een methodistische sentimentaliteit.

't Uiterlijk is niet onaardig. Bij de plaatjes hadden wij gaarne een onderschrift gezien met verwijzing naar de pagina. Het plaatje tegenover blz. 49 stelt voor, wat op blz. 77 verteld wordt. Op blz. 55 staat: „Wim is hier”, dat moet zeker zijn: „Wie is hier”, anders heeft het geen zin. — Dat de jongen op blz. 43 en 56 Willem van Velden heet en op blz. 81, 90 en vervolgens Willem van Velzen, verraaft slordigheid. 't Gebruik van verleden en tegenwoordigen tijd door elkander verdient geene aanbeveling, bv. blz. 7: „Opeens *wischte* hij flink de tranen

met zijn mouw weg, *staat* op, en *liet* de centen langzaam in zijn zak glijden.“ Ruwe tooneelen, als op blz. 10: „vervloekte zijn dochtertje” en op blz. 15, waar de jongen met zijn vuist voor zijn vader staat, moeten afgekeurd worden. Men kan aan onze kinderen gerust die ruwe uitdrukkingen en handelingen sparen. Op blz. 32 wordt van Jezus, „den goeden Vader” gesproken; dat zal de dominee toch zeker zoo niet hebben gezegd.

We vonden ook veel taalfouten; bv.: wat had (hadt) je? blz. 7; gedachten (gedachte), 19; dienstmeisje, die (dat), 12; de(n) volgende(n) dag, 22; zieke(n) vader, 44; beloofde hen (hun), 50; en kan (kunt), 56; lag (legde), 72; leg (lig) je? 96 en 100; fluisterde hen (hun) in 't oor, 99; bidt (bid), 104 enz. Niet aanbevelenswaardig achten wij 't gebruik van vreemde woorden, zooals: passeerden, trottoir, blouse, etalagekasten, enz. De naam van de Schrijfster luidt op den omslag: Riek Ouborg; en op het titelblad: K. O.

Wijl Jezus, als de Heiland van verloren zondaren, het middelpunt van dit verhaal is, willen we het niet afkeuren; maar om de gebreken kan onze aanbeveling slechts matig zijn. Het behoort tot het genre van dronkenmanshistories, dat o. i. in de kinderlectuur al ruim genoeg vertegenwoordigd is.

* (116) **De Indische Oom**, door T. БОКМА. Geïll. omslag. 1 gekleurd plaatje. 88 blz. Gecartonneerd. Prijs 45 cent.

Dokter en Mevrouw Koenraads, van een baboe vergezeld, kwamen uit Indië terug naar 't Vaderland. De dokter wilde zijn broer, eigenaar eener groote boerderij onder Waarder, verrassen met zijn onverwachte terugkomst en had hem er daarom niets van geschreven. Met blijdschap werd de Indische familie ontvangen, terwijl inzonderheid de kinderen van den Waardenschen landbouwer zich hechten aan Oom, die zoo mooi vertellen kon en zulke prachtige geschenken meegebracht had. Het verblijf der doktersfamilie te Waarder was echter slechts tijdelijk. Oom vestigde zich te Holten in Overijsel, waar de kinderen in de volgende zomervacantie gaan logeeren. Het vervolg van 't verhaal is gewijd aan de ervaringen der kinderen in deze voor hen zoo aangename vacantie, doorgebracht ten huize van hun Indischen Oom.

Taal en stijl zijn goed verzorgd: de verhaaltrant is bijzonder onderhoudend, soms zelfs boeiend, en voor de jeugd zeer bevattelijk.

De uitvoering is goed. De twee plaatjes in kleurendruk onberispelijk, ja, artistiek. Het kartonnebandje met linnen rug maakt het boekje zeer aantrekkelijk. De Schrijver bedoelt klaarblijkelijk een stuk kinderleven uit te beelden en is o. i. daarin wel geslaagd. Voor kinderen van ongeveer 12-jarigen leeftijd achten wij het in menig opzicht een leerzaam boekje: vooreerst om de vermelding van enkele bijzonderheden uit het leven in Indië, vervolgens wijl ze zich onwillekeurig moeten oriënteeren in Holland en Overijsel en het verschil in bodem en leefwijze daarbij goed uitkomt, en eindelijk niet het minst om de karakterteekening van Gijs, den twaalfjarigen zoon van boer Koenraads. De deugd der voorzichtigheid wordt tot driemaal toe in 't licht gesteld; eerst, waar Gijs bij 't molenpad door 't ijs zakt en bijna verdrinkt; vervolgens, waar hij het ongeluk heeft een kostbaren Indischen schotel te breken; en later, als hij in Overijsel op boschachtig terrein een vuurtje gaat stoken. De waarheid van het Schriftwoord dringt zich daarbij telkens naar voren: „Wie zijn zonde belijdt en laat, zal barmhartigheid verkrijgen.” Het boekje ademt een gezond Christelijken geest en zal, naar het ons voorkomt, met graagte door de jeugd gelezen worden.

Een paar aanmerkingen mogen ons veroorloofd zijn. Te weinig komt de Eenige Naam, ter zaligheid gegeven, in dit alles uit. Wel legt de Auteur er den nadruk op, dat ook kinderen hun zonden belijden moeten, maar van de verzoening in Christus is geen sprake. Ook de beteekenis van het Kerstfeest verdwijnt te veel achter de prettige geschenken.

Eenigszins vreemd doet 's dokters avontuurlijke reis van den Haag naar Woerden aan; waar toch van geen zuinigheidsmaatregel sprake kan zijn, gaat hij een uur door mist en duisternis te voet, en dat nog wel onder vele andere bezwarende omstandigheden.

Voor Evangelisatie had dit boekje meer belijnd kunnen zijn. Wat het ware Christendom inhoudt in leven en in sterven, ook voor de kinderen, komt niet genoeg uit. Als aangename kinderlectuur kan het goeden dienst bewijzen, vooral om den vriendelijken toon, die er inheerscht, alsook om de goede verstandhouding der kinderen onderling. Er is voor de jeugd menig goede les uit te leeren. Wel aan te bevelen.

Boek van 50 cent.

Met geïll. omslag, gecartonneerd en twee gekleurde plaatjes.

- * (125) **Verloren en gevonden**, door LOUISE. Geïll. omslag. 2 gekl. plaatjes. 112 blz. Gecartonneerd. Prijs 50 cent.

Een eenvoudig verhaal, geschreven in goed Nederlandsch. Een jongen uit een Christelijk gezin, Herman Achterberg, komt als jongste bediende op een kantoor. De boekhouder haat de fijnen en als er bij gelegenheid een gouden tientje gemist wordt, geeft hij Herman de schuld. Deze wordt ontslagen. Na een paar weken komt zijn onschuld aan 't licht en wordt hij teruggenomen. De boekhouder neemt zijn ontslag, omdat hij weigert zijn excuus te maken tegenover Herman en zijn ouders.

Jaren daarna is Herman chef van de zaak geworden. De boekhouder is aan lager wal geraakt. Nu heeft Herman gelegenheid het gezin van den boekhouder te ondersteunen en is zoo in 's Heeren hand het middel, dat Jansen zijn boozen weg verlaat en zich bekeert.

Louise vertelt aardig; er is veel handeling in dit verhaal. Het thema is wel niet nieuw, maar door de smakelijke inkleeding zal het zelfs volwassenen nog kunnen boeien.

De uitvoering van het boekje is goed. Het is den prijs van 50 ct. wel waard.

Den Heere belijden voor de menschen; ook in donkere wegen vasthouden aan Zijn wijs bestel; ten allen tijde Hem vertrouwen; ziedaar de strekking, die duidelijk aan den dag treedt. Goed bedoeld, maar een weinig riekend naar pelagianisme is de uitdrukking in het gebed, blz. 34: „Die toornt over onze zonden en zwakheden, omdat wij niet zwak *behoeven* te zijn.“

De titel is in zoover minder juist, dat het verloren en gevonden gouden tientje hier niet de hoofdzaak is, ofschoon toegegeven moet worden, dat het van veel invloed was op den levensloop van Herman Achterberg, de hoofdfiguur in dit verhaal. Wij missen in deze geschiedenis den troost, dien de Dienaren des Woords in beproefde gezinnen brengen kunnen. Overigens spreekt er uit 't geheele boekje een gezonde Christelijke levensopvatting, waarin maatschappij en school en kerk in de juiste verhoudingen staan. Het is in den goeden zin realistisch, omdat het realiteit geeft en Gods leiding doet opmerken in de dingen van 't dagelijksche leven. Daarom bevelen wij het dan ook van harte aan.

Jaarboekje voor de Zondagsscholen 1915. 144 bladz. In linnen omslag. Prijs 35 cent.

Ziehier eene uitgave, welke wij met bijzondere ingenomenheid aankondigen. Een Jaarboekje voor de Zondagsscholen werd wel in Duitschland uitgegeven, maar niet in ons land. De wakkere Uitgever BREDÉE pakte de zaak aan, besloot niet om een Duitsch boekje te laten vertalen, maar te komen met een eigen, echt Nederlandsch Jaarboek. Aan wien kon de samenstelling beter

worden toevertrouwd dan aan onzen Zondagsschoolman, Ds. Tazelaar van Weesp?

De eerste proeve ligt nu voor ons. Ik vind, dat zij kostelijk is geslaagd en raad elken Zondagsschoolonderwijzer en -onderwijzeres dringend de kennismaking met dit bij uitstek praktisch boekske aan. Ge vindt er letterlijk van alles in: kalender voor de Zondagen, lijsten van kinderen, lijsten voor Zondagsschoolbezoek en huisbezoek, beschouwingen over de beteekenis der Zondagsschool, wenken voor de deugdelijke inrichting der Zondagsschool, verhalen over den zegen der Zondagsschool, inlichtingen aangaande de organisaties der Zondagsschool in ons land, losse gedachten en stevige bijdragen in proza en poëzie ter propaganda voor de Zondagsschool. Waarlijk, hier hebt ge bijeen, wat in het kort berichtje vooraf wordt gezegd: een propagandaboekje, een vademecum, een raadgever, een notitieboekje!

En dat alles voor den prijs van slechts 35 cents! Niemand, die 't boekske van 144 pagina's koopt en gebruikt, zal zich over deze uitgave beklagen. Moge het Jaarboekje eene zoo welkome ontvangst genieten, dat Samensteller en Uitgever besluiten voor het volgende jaar weder iets dergelijks in het licht te geven!

Of ik in het geheel dan geen aanmerkingen heb? Jawel, maar om niet te verzwakken den zeer gunstigen indruk, welke de verschijning van dezen eerste-ling op mij maakte, kleeid ik ze in den vorm van eene vraag en een verzoek.

De vraag is deze: uit welken hoofde zou Ds. Tazelaar voor nagenoeg elken Zondag van het jaar 1915 een tekst uit den Bijbel gekozen hebben, waarin het woord „vrees, vreeze des Heeren“ voorkomt? En het verzoek is, of de Uitgever een volgend maal het Jaarboekje in iets flinker formaat wil doen verschijnen.

Watergraafsmeer.

J. DOUMA.

De Heer P. ORANJE schrijft in zijn recensie van deze uitgave het volgende:

„Dit Jaarboekje is samengesteld door Ds. Tazelaar, den tweeden Secretaris van „JACHIN“. Geen wonder, dat deze Vereeniging door deze periodiek onwillekeurig den lezer nader gebracht wordt. Toch voert Ds. T. hier geen eenzijdige propaganda voor „JACHIN“. De Ned. Zondagsschoolvereeniging wordt er als „Boaz“ zusterlijk naast gesteld. Beider Hoofdbesturen worden mede vermeld en met instemming herinnert Ds. T. het woord door „JACHIN's“ eersten Secretaris der Ned. Zondagsschoolvereeniging bij haar 40-jarig bestaan toegesproken: „Wij zingen wel twee stemmen, maar het is hetzelfde lied“.

Ten slotte een wensch: De 2e jaargang geve ons ook nog een lijst van leermiddelen en Zondagsschoolartikelen, *desnoods* in een rubriek advertentiën, kalenders, toelichtingen, handleidingen, atlassen, kaarten, belooningskaartjes en wat dies meer zij.

II.

WANDTEKSTEN VOOR UITDEELING.

(Bij 10 of meer stuks worden de navolgende Series geleverd tegen de helft van den prijs)

Serie Z.M. Formaat 16 bij 9 c.M. LANDSCHAPCARTONS. In frissche kleuren gedrukt. Tekst in sierletters. Voor uitdeeling geschikt. Prijs 10 cent.

Serie Y.V. Formaat 31 bij 22 c.M. TAFEREELLEN UIT HET OUDE EN NIEUWE TESTAMENT, in 12 nummers. Zeer artistiek uitgevoerd, naar meestelijke olieverfschilderijen. Prachtige kleuren, levendige uitdrukking. Oostersch Coloriet. Op slap kunstdruppapier gedrukt. Tekst in rood. Prijs per stuk 12½ cent.

- Serie Z.P.** Formaat 15 bij 12 c.M. LANDSCHAPPEN MET TEKSTEN EN VERSJES. Een gekleurd landschapje in zachte tinten, aan één zijde omslingerd door rozen, tulpen of papavers. Teksten in sierdruk. Voorzien van zijden koordje. Prijs per stuk 12½ ct.
- Serie Z.I.** Formaat 15 bij 11½ c.M. LANDSCHAPPEN EN ZEEGEZICHTEN. Rechts of links een landschap of watertooneeltje in kleuren. Teksten in sierletters met goud-ornament omdrukt. Voor uitdeeling geschikt. Prijs 15 ct. per stuk.
- Serie Z.G.** Formaat 19 bij 14 c.M. BLOEMKAARTEN MET TEKST EN TOEPASSELIJKE VERSJES. Om den tekst een bloemtak in fijne kleuren. Tekst en vers in sepiadruk. Het geheel is met een goudlijstje omrand. Prijs per stuk 15 ct.
- Serie Z.N.** Formaat 20 bij 12 c.M. BLOEMEN MET SPREUKEN. Lisschen, toortsen, papavers e a. bloemen, in fijne kleuren. Zes dessins. Tekst in rood bruin en blauw. Versje in gouddruk. Van gekleurde zijden koordjes voorzien. Langwerpig formaat. Fijn uitgevoerd. Prijs per stuk 20 cent.
- Serie Z.K.** Formaat 13½ bij 20 c.M.. UITDEELINGSKAARTJES, LANDSCHAPPEN, met toepasselijke spreuken en versjes. Landschap in grijzen tintdruk met geelachtigen ondergrond. Tekst in zwarte sierletters. Kapitalen in rood met gouden omlijsting. Prijs 20 cent per stuk.

De volgende Cartons zijn niet voor uitdeeling, en worden dus bij getallen niet voor halven prijs geleverd.

- Serie Z.O.** Formaat 18 bij 19 c.M. BLOEMCARTONS. Zeer zwaar carton met afgeronden hoek, licht groen op snede. Tekst in gotischen aluminiumdruk. Keurig uitgevoerd. Frisch van kleuren. Prijs per stuk 30 ct.
- Serie Z.F.** Formaat 16 bij 29 c.M. ZEER FRAAIE BLOEMCARTONS. Prachtige bloemstukken, roode en gele rozen, tulpen en duizendschoon, naar olieverfschilderijen van Mevr. C. Klein. Tekst in gotischen zilverdruk. Schitterend van uitvoering. Prijs per stuk 45 cent.
- Serie Z.H.** Formaat 20 bij 36 c.M. BLOEMSTUKKEN. Iets geheel nieuws. De cartons hebben een ondergrond van imitatie schilderinnen, gedrukt in licht grijze tint. Daarop een bloemstuk van asters, beukenloof, wingerd, kamillen en andere bloemen in de fijnste kleuren. Zwaar carten. Tekst in aluminium sierletter. Prijs per stuk 60 cent.
- Serie Z.L.** Formaat 30 bij 38 c.M. SMAAKVOLLE MUURVERSIERING IN GOTISCHEN STIJL. In schitterende uitvoering. Rijk geïllustreerde initialen, op de wijze der middeleeuwsche handschriften, zeer versierd met goud en varierende kleuren. Het geheel is omgeven met een overeenkomenden, rijk geornamenteerden sierrand, eveneens in verschillende tinten, en met goud doorwerkt. Geperste cartons. 2 dessins. Prijs per stuk 65 cent.

Ten slotte:

Briefkaarten met keurige illustratiën. Series 4000-4003, 5, 7, 8, 9 en 4324. Landschappen, wintergezichten, zeetafereelen, en bloemversieringen met teksten. Voor uitdeeling geschikt. Prijs per stuk 5 ct; 25 st. à 4 ct; 50 st. à 3¹/₂ ct. 100 f3.25, gesorteerd.

Kerststerren. Achtpuntige sterren, diameter 11 c.M. Zwaar vergulde rand; in het midden een gekleurd winterlandschap met tekst. Aan de achterzijde een versje, betrekking hebbende op het Kerstfeest.

KALENDERS VOOR 1915.

Vrede zij u. Vier cartons, dezelfde dessins, en dezelfde teksten als van Serie Z.P. Elk blad voorzien van drie maanden kalender. Zeer fijn.

Mijne tijden zijn in Uwe hand. Zes cartons; dezelfde dessins en dezelfde teksten als van Serie Z.N. Fraaie versiering voor de huiskamer. Van groen zijden koordje voorzien. Uitnemend geschikt voor een caleautje.

BIJBELSCH E PLATEN.

Ten Gebruike bij het Godsdienstonderwijs op onze Christelijke Scholen en Zondagsscholen. Formaat 80 bij 55 cM.

Jaarlijks verschijnen 48 platen, waarvan elk twaalftal aaneengehecht, voorzien is van een houten hanger, waardoor zij gemakkelijk kunnen worden opgehangen en weer weggeborgen. De prijs per jaargang bedraagt f 10.— Deze platen zijn ook afzonderlijk en ook gesorteerd te bekomen bij 25 stuks voor 30 ct., bij 50 stuks à 25 ct. per stuk.

—o—

Deze platen, voor de klas opgehangen en van een afstand gezien, voldoen ons over 't algemeen zeer goed. Ze zijn in bijzondere mate geschikt, om den leerlingen een denkbeeld te geven van huizen en kleeding, van zeden en gewoonten in het Oosten. Kan een Zondagsschoolbestuur er f 10,— voor missen, dan schaffe het zich eens een serie van 48 platen aan. Is er dan een goede bergplaats en stellen de onderwijzers en onderwijzeressen zich vooraf goed op de hoogte van 't geen de serie bevat, dan kunnen zij bij onderscheidene gelegenheden daarvan een nuttig gebruik maken.

De kleuren zijn doorgaans zeer levendig; er zijn nummers in deze serie, die zelfs artistiek zijn. Als een der best geslaagde noemen we no. 47: Jezus voor Pilatus. Deze plaat is voortreffelijk in kleur en uitbeelding. Hoe geheel anders wordt door zulk een voorstelling de kijk, dien de leerlingen hebben op Romeinsche soldaten, op een Romeinschen stadhouder, op heel het toemallige milieu.

Toch hebben we ook onze aanmerkingen. Meer op sommige der afzonderlijke platen, dan op de geheele serie.

No. 28 heeft tot onderschrift: „Jezus dienende” met den tekst Marc. 10 : 45.

Om dit dienen in beeld te brengen, heeft de teekenaar een voorstelling van de voetwassing gegeven. Deze keuze is gelukkig, omdat bij bijna geen andere gelegenheid het dienen van den Heiland meer op den voorgrond treedt dan bij

deze daad. Maar dan moet deze voorstelling ook overeenkomen met de beschrijving naar Joh. 13 : 3—11. Derhalve moest Jezus met den linnen doek omgord wezen. Op de plaat is dit niet duidelijk. Bovendien komt de teekening van Christus' gelaat op de verschillende plaatsen *niet* overeen. Wat de teekening der twaalfen betreft, komt het ons voor, dat zij wel het Oostersche, maar niet steeds het *Joodsche* type duidelijk uitdrukken, (vooral op no. 41).

Pl. 32. „Jezus reinigt den tempel” met den tekst Marc. 11 : 15. Wanneer we dit feit, genoemd in meer dan één tekst, voorstellen, dan moet dit zóó zijn, dat de plaat gebruikt kan worden bij alle teksten, die daarop betrekking hebben. We missen b.v. den geesel in Jezus' hand, (zie Joh. 2 : 14—17). De voorstelling van den Heiland als machthebbende, achten we hier goed geslaagd.

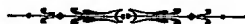
Hinderlijk is de taalfout op no. 31 : De gelijkenis van den bruiloft.

No. 43 draagt tot onderschrift : De verrader. Matth. XXVI : 48 ; dit moet zijn Markus XIV : 11.

No. 44 heeft als onderschrift : „De verloochening van Petrus.” Dit moet zijn : „Jezus voor het Sanhedrin.”

Resumeerend, juichen we deze uitgave zeer toe ; ons dunkt, dat de feiten, die deze platen in beeld willen brengen, duidelijk uitkomen. Over 't algemeen is de voorstelling levendig en kleurrijk.

Wij wenschen den kunstkeurigen Uitgever van harte geluk met zijn prachtige uitgaven. Een groot debiet loone zijn arbeid.

Uitgave van J. A. WORMSER, Hilversum

Te bestellen bij Mevr. de Wed. M. J. MONDT, Weimarstraat 51a, Den Haag.

Beloften, door WED. M. v. D. P. 1 keurig plaatje tegenover den titel.
72 bladz. Prijs 30 cent.

Een huisgezin, waarvan de vader af en toe drinkt, het tienjarig zoontje met ruikertjes er op uit moet en de ter nauwernood groote dochter reeds de aandacht der heertjes trekt, terwijl de vrouw geestelijk zwak is. Daartegenover het gezin van den Dominee, die geen kinderen heeft, maar een allerliefste vrouw, en die zich voor het nieuwe huisgezin inspannen en het er bovenop helpen, zoodat het ten slotte heel goed gaat met allen. Vader zegt den drank vaarwel ; de dochter wordt als diacones »gewijd« en haar broer, als zending »ingezegend«.

De Schrijfster laat de kracht van gedane, zoowel als van verkregen beloften in haar verhaal goed uitkomen.

Als ge een boekje met zulk een mooien titel, van de hand van een weduwe, in een zeer teeder kleurig gewaad, ontmoet, vindt gij 't jammer, dat gij het moet beoordeelen. Te meer, als dat oordeel minder gunstig moet wezen. Op den tweeden regel der eerste bladzijde stuit ge op slordige correctie »meistje«. Op de derde pagina moet gij er maar tegen kunnen, »dat ik mijn gezicht er in de plooi voor zet.« Dat gaat zoo door. Het vrijmoedig spreken van den jongen over de dingen des Heeren, is al te zeer gespeend aan eerbied. Wij gelooven echter niet, dat er zulke jongens zijn. Ook niet, dat er zulke moeders zijn, die

tot een kleinen jongen zullen zeggen: »Ik ben een slechte moeder, Jan«. Zij mag dat denken, zeggen mag zij het niet.

Verder, de opmerking over het woord »heilig« op bldz. 30 mocht niet bevestigd worden met: De *Heilige* Geest.

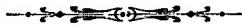
Wat van Saartje en haar ontmoeting met »een heer« wordt meegedeeld, is voor kleinere kinderen onbegrijpelijk en zelfs voor de grootere niet zonder bedenking.

Het Kerstverhaal is niet het minste van het boekje. Daarin wordt de waarheid van Gods Woord goed gehandhaafd.

Dat een leven in de gemeenschap met den Heiland gelukkig en zalig is, wordt wel te verstaan gegeven. Maar van de oprechte bekeering moest o. i. *meer* uitkomen.

Over 't geheel is het beter bedoeld, dan uitgevoerd. Matig aanbevolen.

Ter uitdeeling op de Zondagsscholen achten wij het niet bijzonder geschikt. Het moge elders onder Gods zegen nog nut doen.

SCHEURKALENDERS.

Het uitreiken van een Scheurkalender aan de oudste leerlingen der Zondagsschool is o.i. zeer aan te bevelen. Zulk een kalender is een voortreffelijk Evangelisatiemiddel. Daardoor treedt een boodschapper van goede tijding vele huiskamers binnen, om er op verschillende wijzen, door het schild, zoowel als door de voor- en achterstukjes, tot jongen en ouden dag aan dag te spreken. Daarvan mag onder 's Heeren zegen kostelijke vrucht worden verwacht.

Een viertal Scheurkalenders werd ons toegezonden. Wij bespreken ze in de orde, waarin ze door ons zijn ontvangen.

1. „*Uit de fonteynen des Hejls*“, door Ds. W. H. OOSTEN. Uitgever W. KIRCHNER te Amsterdam.

Een oude, goede bekende, bij ons Gereformeerde volk geliefd.

Het schild bevat de voorstelling van de gelijkenis van den rijken man en den armen Lazarus, naar de teekening van Harold Copping. De zachte kleuren doen het oog aangenaam aan. De teekening doet de tegenstelling van rijk en arm, van weelderigheid en gebrek wel uitkomen. Wij achten de keus der voorstelling een zeer gelukkige. Een kalender vindt men zoowel in de huizen der rijken als in die der armen en aan beiden heeft genoemde gelijkenis, vooral in deze dagen van stofvergoding, veel te zeggen.

Ook den inhoud kunnen we loven.

De korte verklaring van den dagtekst is duidelijk en geeft practische wenken tot onderwijzing, besturing en vertroosting. Zij bevat goede, Schriftuurlijke gedachten. Op de achterzijde der blaadjes vindt men boeiende en leerzame verhaaltjes.

De letter is wat klein. Vooral voor menschen, wier gezicht wat minder begint te worden.

Overigens bevelen we dezen kalender van harte aan.

De prijs is per stuk 35 ct; 25 ex. à 30 ct; 50 ex. à 25 ct; 100 ex. à 22 ct.

De Premie bij dezen Kalender is een lijvig boek van een geliefde Auteur, getiteld:

Een freule van het einde der 17e eeuw, door J. BRESSEN. 158 bldz. Ook gebonden verkrijgbaar. Premie bij den scheurkalender: »Uit de Fontein des Heils«.

Dit boek verplaatst ons in Frankrijk na de herroeping van het Edict van Nantes. Elionora d'Antin moet met haar moeder, om vervolging te ontgaan, naar Engeland, haar moeders geboorteland, vluchten. Haar vader is den vorigen dag gedood. In Engeland komt ze door en bij bloedverwanten meer en meer tot losseren levenswandel. Zoodat ze ten slotte, als ze haar 's vaders broer, die Roomsch geworden is, ontmoet, er geen bezwaar tegen heeft, met hem naar Frankrijk te gaan, en ook Roomsch te worden. Haar oom wil haar dwingen een Roomsch edelman te huwen, die al bejaard is. Elionora weigert. Zij zal nu naar Canada worden getransporteerd, om vrouw van een Fransch Officier te worden. Het schip lijdt schipbreuk. Een Engelsch vaartuig neemt de schipbreukelingen op. Aan boord bevindt zich Andreas Corbet, Elionora's vroegere verloofde. Zij huwen aan boord. Zij wordt weer protestant. Over Amerika vertrekt het paar naar Engeland.

De stijl is vrij goed. Inzake het verhaal zouden we willen opmerken, dat het een te snelle opeenvolging van soms te kort verbonden episodien geeft. Men raakt den draad lichtelijk kwijt. Vooral in Engeland komen zooveel personen ten tooneele, dat het moeilijk wordt ze uit elkander te houden. Ook komen er veel toevalligheden in voor.

Toch kunnen we dit boek der bekwame Schrijfster gerust ter lezing aanbevelen, wegens den Christelijken toon en de gewichtige strekking. 't Is goed, telkens herinnerd te worden aan ons voorrecht, vrijelijk onder het Evangelie te kunnen leven.

De Auteur toont met de historie uitnemend op de hoogte te zijn. Toch streeft ze haar doel soms voorbij, door te veel nadruk te leggen op de bijzaken, waardoor de hoofddruk wordt verzwakt. Ook is het slot niet vrij van romantisme.

Als premie voor Kirchners Scheurkalender, bevelen we dit verhaal gaarne en onvoorwaardelijk aan.

2. Gezelle Meerburg's Christelijke Volksscheurkalender voor 1915.

Het schild beeldt in frissche kleuren af Abrahams tocht naar Moria. Gen. 22. Welk een treffende tegenstelling is er tusschen den grijzen Patriarch en Izaak, die argeloos aan zijn zijde wandelt, het hout dragende tot de offerande. Veelzeggend is de teekening van het smalle, steeds stijler wordende bergpad, dat tot de plaats der offerande voert. Terzijde van het blok staat in sierlijke letters Jac. 2 : 23 afgedrukt. Aan den linkerkant bevindt zich een geopende Bijbel met een palmtak. Het Bijbelblad geeft Ps. 62 : 5 (in rijm) te lezen. 't Is een indrukwekkend schild.

De voorzijde der kalenderblaadjes geeft bericht van den datum der op- en ondergang van zon en maan en rechts de schijngestalten der maan. Voorts, naar aanleiding van een Schriftwoord, een stichtelijk stukje in Gereformeerden geest, dat des Zondags ook aan de achterzijde wordt voortgezet. Goed geschreven. Echt Schriftuurlijk en hartelijk van toon. De achterzijde bekoort door veelvuldige en aangename afwisseling. Moge deze kalender in menig gezin tot een rijken zegen zijn. Hartelijk aanbevolen.

3. Kalender: „Voor Jong Nederland.” Uitgever G. F. CALLENBACH te Nijkerk.

Dat er een Scheurkalender speciaal voor kinderen wordt gegeven, heeft, dunkt ons, geen bezwaar. Sommige kinderen hebben een eigen kamer, waar zoo'n kalender wel past. Bij anderen kan hij best in de huiskamer hangen. Bovendien zijn er groote menschen genoeg, die kinderkost nog wel mogen.

De inhoud komt met dien van de kalenders voor volwassenen in menig opzicht overeen. Dag en datum, op- en ondergang van zon en maan, een tekst meestal met bijschrift, soms een vers aan de voorzijde; en aan den achterkant verhalen.

Bovendien worden 12 prijsvragen gesteld, van maand tot maand een, ditmaal over jaartallen uit de Vaderlandsche en andere geschiedenissen.

De vorm is goed: eenvoudig, zonder kinderachtig te worden; degelijk, zonder tot hoogdravendheid over te slaan; en onderhoudend. Het *aardige* element, wordt er niet ganschelijk in gemist, maar heeft, gelukkig, niet den boventoon.

Hier wordt in ruime mate onderwijzing gevonden *uit* en *naar* de Heilige Schrift. Voor scholen en voor gezinnen met kinderen kan deze Kalender voor Jong Nederland dan ook zeer goed eens een anderen vervangen.

Het schild verdient den hoogsten lof. Het prachtige zeegezicht verveelt nooit. Deze Kalender bevat ons in één woord uitstekend.

4. Gereformeerd Tractaatgenootschap »Filippus”. Scheurkalender voor het jaar 1915. Uitgever F. P. D'Huy te Middelburg.

„Filippus” Kalender neemt onder onze Scheurkalenders eene eereplaats in. Op voortreffelijke wijze wordt het Woord Gods „rijk aan les en leering” hier geopend, verklaard en toegepast. De achterzijden bieden aangename verscheidenheid. Aan de stem van Gods Woord op de voorzijde, worden hier S'ennen uit de geschiedenis der kerk, der zending en des Vaderlands, als ook uit de dagelijksche ervaring gepaard. De druk is helder. Een groote verdienste. Menige scheurkalender wordt o. i. in te kleine lettertype gedrukt.

Het schild is uitnemend geslaagd. Zacht van kleur. Sterk sprekend van voorstelling. Het geeft Mordechai's verhooring te zien. Terzijde van het blok staan in sierlijke letters op oude tekstrollen afgedrukt Esther 6 : 11 en Psalm 33 : 10. Het artistieke schild vertoont duidelijk de meesterhand van den ontwerper Isings.

Moge deze kalender, die tot duizenden bij duizenden woningen zijn weg vindt, tot rijken zegen gesteld worden.

De prijs is 40 ct. Met de Premie fl.—. Deze Premie is een kostelijk boek. Een bundel Schriftbeschouwingen, door Ds. H. HOEKSTRA te *Arnhem*. De klinkende naam van dezen geliefden prediker maakt elk woord tot nadere aanbeveling overbodig. Het boek bevat 48 meditatie's, elk 4 á 5 bladzijden groot. Een sierlijke schotel kostelijke en zeer voedzame spijze.

Wij drukken slechts enkele titels af: „Uw redelijke godsdienst. Wijs tot zaligheid. Geen andere naam. Hij zorgt voor u. Het pad des levens. Zij gaan van kracht tot kracht. God is getrouw. o Hoe groot is Uw goed”.

De Premie van Filippus' kalender munt steeds uit door degelijkheid. Ruste op de lezing van dit schoone boek een veelvuldige zegen.

En zoo hebben wij voor dit jaar onze taak weder volbracht. Alleen resten ons nog eenige aangename plichten, die wij niet gaarne zouden verzuimen.

Uit naam der Gereformeerde Zondagsschoolvereeniging »JACHIN« be-
tuigen wij den H.H. Uitgevers haren hartelijken dank voor de welwillen-
de toezending hunner nieuwe uitgaven. Moge het blijken, dat ons Ver-
slag ook voor hen tot voordeel is.

Hartelijken dank zeggen wij ook aan al de broeders Commissieleden
voor de belangrijke diensten, ook nu geheel belangeloos en met zooveel
toewijding aan »JACHIN« bewezen. Zij mogen er van overtuigd zijn, dat
zeer velen voor dezen hunnen arbeid met gevoelens van dankerkentenis
vervuld zijn. Hartelijken dank aan den Heer KOSTER voor zijne vaardige
hulp, ons verleend. Aan de Uitgevers deelen wij mede, dat dit Verslag
op ruime schaal wordt verspreid. Aan al de geabonneerden op de Toe-
lichting, aan al de verspreide leden, aan al onze Afdeelingen, aan al de
bij »JACHIN« aangeslotene Corporatiën, aan al onze Correspondenten, en
ook aan al de Commissieleden wordt het in een of meer exemplaren
toegezonden. De oplaag bedraagt bijna 2000 exemplaren.

Evenals vorige jaren wordt het ook nu in den handel gebracht. Wie
een ex. wenscht te ontvangen, wende zich tot de firma A. GEZELLE
MEERBURG te *Heusden*. De prijs is slechts 10 ct.; franco per post 15 ct.

Van harte hopen wij, dat ook den ouders »JACHIN's« Boekbeoordeeling
steeds meer een welkome gids moge zijn, als zij hun kinderen goede
lectuur willen verschaffen.

Het Hoofdbestuur verzendt weder eenige exemplaren van het Verslag
aan H.H. Uitgevers met beleefd verzoek, zoo goed te willen zijn, deze
H.H. Schrijvers te doen toekomen. Het zou ons zeer verblijden, zoo zij
van de recensies ernstig kennis wilden nemen. Gaarne ontvangen wij
van de goedgekeurde boekjes eenige present-exemplaren, om daarmee
de behoeftige Zondagsscholen te verblijden. Deze worden door ons steeds
op zeer hoogen prijs gesteld. Den Bestuurders van behoeftige Zondags-
scholen verzoeken wij *vóór 5 December* a.s. hunne aanvraag om boekjes
in te zenden aan den heer P. KOSTER te Valthermond (Drente). Hij is
weder bereid, den arbeid der verdeeling van de present-exemplaren op
zich te nemen. Een omslachtig werk, doch, dat hem veilig toevertrouwd
kan worden.

Bij elke aanvraag moet *25 cent* gevoegd worden in postzegels, bene-
vens eene opgave van het aantal leerlingen der school of der scholen,
waarvoor de aanvraag geschiedt. Men gelieve daaraan te denken, want
elk jaar wordt dat door enkele besturen verzuimd. Eindelijk brengen
wij nog in herinnering, dat alleen *werkelijk behoeftige* Zondagsscholen
voor deze uitdeeling in aanmerking komen.

En hiermede zijn wij aan het einde. Moge de zegen des Heeren ge-

nadig op dezen arbeid rusten. Doe Hij de Gereformeerde Zondagschoolvereeniging »JACHIN« toenemen in kracht en bloei. Stelle Hij de Zondagsschool steeds meer dienstbaar tot terechtbrenging van vele geestelijk verwaarloosde kinderen, wier getal, ook in ons Christelijk genaamd Nederland, schier met den dag schrikbarend stijgt.

J. P. TAZELAAR.

WEESP, 14 November 1914.

Uitgaven van de Geref. Zondagsschoolver. „JACHIN“.

OFFICIËEL ORGAAN.

De Zondagsschool.

Tijdschrift ter bespreking van de belangen der Geref. Zondagsscholen.
Redacteur J. P. Tazelaar te Weesp.

Dit blad verschijnt maandelijks. Elke aflevering bestaat uit 6 pagina's, over 2 kolommen gedrukt. Prijs per Jaargang, franco per post bij vooruitbetaling, 60 ct.; 10 ex. f 5.25; 20 ex. f 9.—; 25 ex. f 10.87½.

Men abonneere zich bij den uitgever A. GEZELLE MEERBURG te Heusden.

GEDENKBOEK.

Feestuitgave bij het 40-jarig bestaan van »JACHIN«, door J. P. Tazelaar. Met vele illustraties. Ruim 400 bladz. in sierlijken omslag.

De prijs van dit standaardwerk, dat voor elk die op het gebied der Zondagsschool meeleeft, bepaald onmisbaar is, bedraagt slechts f 1,15.

Er zijn echter nog vele Zondagsschoolbesturen, die geen Gedenkboek bestelden. Wij raden hun ernstig aan, zich een of meer exemplaren aan te schaffen. Het is te bekomen bij den Penningmeester, den Heer P. KOSTER te Valthermond.

Stel niet uit, want dan is het uitverkocht.

KALENDER MET TOELICHTING.

Kalender van de Geref. Zondagsschoolvereniging »JACHIN«, samengesteld door de Heeren Ds. J. DOUMA, Dr. F. W. GROSHEIDE en Ds. J. P. TAZELAAR. In boekformaat of geperforeerde vellen, prijs 3 cent.

De **Toelichting** bij den kalender onder redactie van dezelfde Heeren. Prijs per jaargang (in driemaandelijksche aflevering) franco per post 60 cent.

VEREENVOUDIGDE ROOSTER.

»JACHIN'S« vereenvoudigde Rooster is verschenen.

Wij raden al onzen Zondagsschoolbesturen aan, er kennis mede te maken. Op aanvraag wordt gaarne een ex. gratis toegezonden. In boekjesformaat met een voor kinderen zeer aantrekkelijken omslag of in geperforeerde bladen. Prijs 3 cent. Bij elk twintigtal, dat van dezen Rooster besteld wordt, ontvangt men *gratis de*

WENKEN VOOR DEN ONDERWIJZER,
bij dezen Rooster passende. Deze *Wenken* zijn ook afzonderlijk verkrijgbaar tegen 3 cent per ex.

Het Bestuur verwacht, dat van deze uitgave, die in een reeds lang bestaande behoefte voorziet, een ruim gébruik zal worden gemaakt.

BOEKJES.

Een vijftal stellingen in betrekking tot de Zondagsschool, door A. LITTOOIJ, Geref. Pred. te *Middelburg*. Prijs 10 ct.

Wat heeft de Zondagsschool gedaan en wat kan ze doen ter verbreiding van de kennis der Heilige Schrift? door Ds. A. LOOIS. Prijs 7½ ct.

Huiscatechisatie en Zondagsschool, door P. ORANJE, Hoofd eener Geref. School te *Amsterdam*. Prijs 7½ ct.

Waarom opgeheven? door Ds. J. P. TAZELAAR. Prijs 10 ct.

De Zondagsschool. *Een boekje voor de leerlingen der hoogste klassen*, met plaatjes, door Ds. J. P. TAZELAAR. Prijs 10 ct.

De Zondagsschool en de Christelijke lectuur (in aansluiting aan »Jachin's» werk), door P. ORANJE. Prijs 10 ct.

Het Genadeverbond en de Zondagsschool, door Ds T. Bos. Prijs 10 ct.

Hoe moet het Oude Tes'ament op onze Zondagsscholen behandeld worden? door Dr. J. C. DE MOOR. Prijs 7½ cent.

Wat onderscheidt de Gereformeerde van de Methodistische Zondagsschool? door Ds. D. POL. Prijs 7½ cent.

De eeuw van het kind en het kind naar Gods Woord, door F. LETTINGA. Prijs 10 cent.

Het beste tuchtmiddel ook op de Zondagsschool, door A. JONKMAN. Prijs 10 ct.

Drie vragen beantwoord, door Ds. J. P. TAZELAAR. Prijs 10 cent.

Eenige wenken ter handhaving van Orde en Tucht op de Zondagsschool, door D. MULDER. Prijs 10 cent.

De Zondagsschool, een aangewezen middel in den Evangelisatiearbeid, door Ds. W. BREUKELAAR. Prijs 10 cent.

De opleiding onzer a. s Zondagsschoolonderwijzers, door A. VERLEUR. Prijs 10 cent.

Op welke wijze behooren nieuwe Zondagsscholen gesticht en bestaande Zondagsscholen uitgebreid te worden, door Ds. G. WIELENGA.

De beteekenis van het Congres voor Gereformeerde Evangelisatie, door Ds. J. P. TAZELAAR.

De vertelling op de Zondagsschool, door P. ORANJE. Prijs 7½ cent.

TRACTAATJES.

Een serie nieuwe Tractaatjes. 12 nummers. No. 1. De eerste Zondagschool in ons land. No. 2. De kinderen door God geteld. No. 3. Bijna een moordenaar. No. 4. De gevonden geldbeurs. No. 5. Op het kerkhof te D. No. 6. Wat een moeder haar kind leerde. No. 7. Een kind, dat vroeg den Heere vreesde. No. 8. Bijna gered. No. 9. Een feest, dat in rouw eindigde. No. 10. Wat weet gij van den Heere Jezus? No. 11. De Bijbel en het Pistool. No. 12. Meer dan goud of zilver. Op gekleurd papier. Acht pagina's. Prijs 2 cts.; 100 ex. f1.50; 250 ex. f3.—; 500 ex. f5.50; 1000 ex. f10.—. Gesorteerd.

BELOONINGSKAARTJES.

Kaartjes No. 1, in pakjes van 500 kaartjes 50 cent.

Van de belooningskaartjes No. 1 is een nieuwe soort uitgegeven. Wij danken het nog aan de goede zorgen van onzen vorigen Penningmeester, wijlen Ds. LOOIS. Met goede smaak heeft hij het uitgekozen. In verschillende zachte kleuren uitgevoerd: rose, groen, geel, enz. geven zij den tekst door twee sierlijke randjes omlijst. De Schriftuurplaats is met duidelijke letter in het witte middenvakje afgedrukt. Ze zijn voor kinderen zeer aantrekkelijk en worden druk verkocht. De prijs per pakje van 500 is 50 cent. Ze zijn *iets* duurder dan de oude, maar *veel* mooier.

Kaartjes No. 2, in pakjes van 100 kaartjes 40 ct.

De nieuwe kaartjes No. 2 hebben inderdaad een bekoorlijk aanzien en zijn voor het kinderoog zeer aantrekkelijk.

Op zacht getinten ondergrond (in 6 verschillende kleuren verkrijgbaar) met een sierlijk randje omlijst, staat de tekst met bruine letter afgedrukt.

Aan de bovenzijde de naam »JACHIN« met flinke mooie typen. Rechts een Bijbelsch tafereeltje in vier teekeningen. 1. Jezus' intocht in Jeruzalem. 2. De Goede Herder en Zijn schapen. 3. Jezus de kinderen zegenend. 4. De wegleiding van Christus naar Golgotha.

Hoewel klein, zijn deze illustraties toch duidelijk en inderdaad fijn uitgevoerd. De prijs is dezelfde als die der oude soort.

Kaartjes No. 3, in pakjes van 25 kaartjes 30 ct.

12 pakjes à 25 ct. per pakje; 25 pakjes à 24 ct. per pakje; 50 pakjes à 22 ct. per pakje; 100 pakjes à 20 ct. per pakje.

Deze kaartjes zien en zeer aanlokkelijk uit. Zij bevatten landschapjes en bloemtakjes in frissche kleuren. Terzijde in duidelijke letter een passende tekst. Wij vestigen er bijzonder de aandacht op. De leerlingen zullen ze met vreugde ontfangen.

Met het oog op het a. s. Kerstfeest wordt de aandacht gevestigd op:

Het gouden snoer, prijs 2 ct.; 100 ex. f1.50; 250 ex. f3.—; 500 ex. f5.50; 1000 ex. f10.—.

Voorzeggingen des O. T. aangaande den Heere Jezus, prijs 1 ct.; 100 ex. f0,75; 250 ex. f1,80; 500 ex. f3,30; 1000 ex. f6,—.

Drie Kerstliederen, door D. MULDER te *Zierikzee*. Prijs 1½ ct.; 100 ex. f1,25; 250 ex. f2,50.

Engelenzang, door R. VAN MAZJK. Prijs ½ ct.; 100 ex. f0,35; 250 ex. f0,80; 500 ex. f1,55.

Nieuwe Diploma's. prijs 1 ex. f0,12½; 10 stuks f1,—; 25 stuks f2,25; 50 stuks f4,—; 100 stuks f7,—.

 Bedient uzelf van onze uitgaven en beveelt ze bij anderen aan!

„Jachins” Kalender

VOOR DE LAAGSTE KLASSEN

DER

ZONDAGSSCHOLEN.

2de tienduizendtal.

HEUSDEN. A. GEZELLE MEERBURG.

Prijs per stuk 3 cent. Bij elk twintigtal, dat van dezen Rooster besteld wordt, ontvangt men gratis de

WENKEN VOOR DEN ONDERWIJZER

bij dezen Rooster passende.

Deze wenken zijn ook afzonderlijk verkrijgbaar tegen 3 cent per exemplaar

INHOUD

	Bladz.
Lijst der Commissiën voor de Boekbeoordeeling.	1
Uitgaven van G. F. CALLENBACH	3—35
» » J. M. BREDÉE	35—48
» » J. A. WORMSER	48—49
» » W. KIRCHNER	49—50
» » GEZELLE MEERBURG	50
» » »FILIPPUS«	51
» » »JACHIN«	54—57

